ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλ.

ΤΟΜΟΣ ΕΝΝΑΤΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1858 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1859.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

1859.

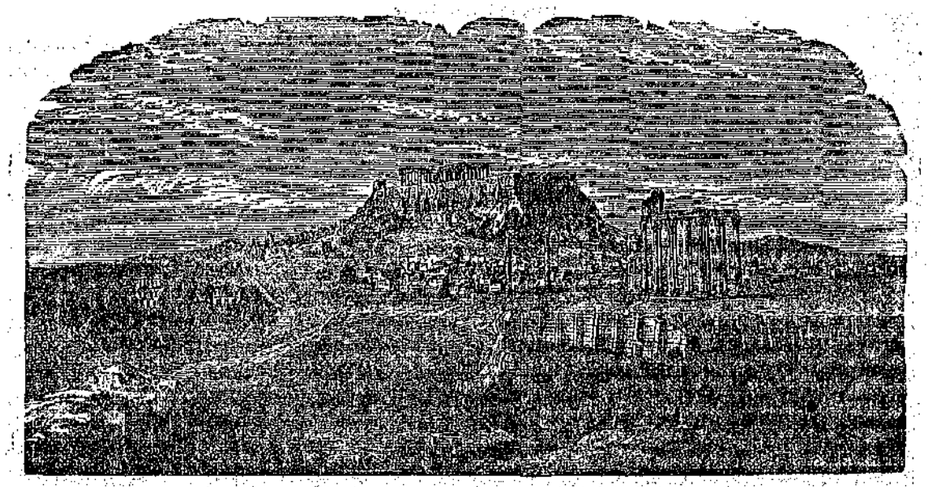

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1858. ΤΟΜΟΣ Θ'. ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 202.

ΣΕΙΣΜΟΣ

ΚΟΡΙΝΘΟΥ.

Η 9 Φεβρουαρίου, πρώτη Κυριακὴ τῆς μεγάλης τεσσαρακοστῆς, ἀνέτειλεν ἀποφρὰς ἐν Κορίνθῳ. Ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο πυκνὴ καὶ βαρεῖα, καὶ κάλυμμα νεφελῶδες ἐπιπροσθοῦν, ἀπέτρεπε τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου τοῦ νὰ ζωογονήσωσι τὴν γῆν· ἡ φύσις ἐσίγα, καὶ πᾶσα πνοὴ ἀνέμου ἐξέλιπεν. Αὐτὰ δὲ ταῦτα συνέβαινον καὶ εἰς τὰ πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς τῆς Κορίνθου χωρία, τὰ Ἐξαμίλια, τὸ Καλαμάκιον κτλ. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἐξαμιλίων καὶ τοῦ Καλαμακίου, ὡς καὶ οἱ ἐν Κεγχρεαῖς ποιμένες καὶ τινες τῶν Κορινθίων, ἔτι ἀπὸ τῆς 9 ὥρας Π. Μ. ἤκουον ἀλλεπαλλήλους μυκηθμοὺς, οὐδὲ ἤχους κεννονίων ἐκ Πειραιῶς προερχομένους ὑπελάμβανον· οἱ βαρεῖς οὗτοι τῆς γῆς γογγυσμοὶ ἀνήγγελλον πρὸ δύω ὡρῶν ὅτι γενήσεταί τι μέγα καὶ φοβερόν. Καὶ ἀληθῶς, μικρὸν πρὸ τῆς 11 ὥρας Π. Μ. ἠκούσθη βόμβος βαρυηχής, ὃν παρηκολούθησεν εὐθὺς ὁ τρομερὸς ἐκεῖνος τοῦ ἐδάφους κλόνος, ὁ ἐπενεγκὼν τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως Κορίνθου, τῶν Ἐξαμιλίων, τοῦ Καλαμακίου, τῆς Κουρτέσης, καὶ τῶν χωρίων Περγιάλι, Ἀζίζι καὶ Νεοχωρίου. Κατὰ τὴν φοβερὰν ταύτην ὥραν οἱ μὲν, ἄνω καὶ κάτω βαίνοντες καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ σταθῶσιν, ἔπιπτον χαμαὶ, οἱ δὲ καθήμενοι δὲν ἐδύναντο νὰ ἐγερθῶσι. Τὸν ἐρικώδη τοῦτον κλόνον μέγας διεδέχθη πάταγος, ὁ πάταγος τῶν κατακιπτουσῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν ἐκ τοῦ φρουρίου ἀποκοπέντων καὶ κατακυλισθέντων λίθων, ἐξ ὧν νέφος πυκνότατον κονιορτοῦ ἀνεγερθὲν κατεκάλυψε πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ αὐτὸν τὸν Ἀκροκόρινθον. Τρομερὸν ἦτο τότε τὸ θέαμα· οἱ μὲν, καταχωθέντες ὑπὸ ἐρείπια, ἐστέναζον καὶ ἐζήτουν βοήθειαν ἢ ἔκειντο ἤδη νεκροί· οἱ δὲ αἴροντες τὰς χεῖρας πρὸς οὐρανὸν ἐπεκαλοῦντο τὴν θείαν ἀντίληψιν, καὶ ἄλλοι κατεγίνοντο νὰ σώσωσι τοὺς ὑπὸ τὰ ἐρείπια συγγενεῖς καὶ φίλους. Οἱ ἱερεῖς, παρακολουθούμενοι ὑπὸ παιδίων θρηνούντων, ἔψαλλον μετὰ δακρύων τὸ *Κύριε ἐλέησον*, καὶ αἱ μητέρες περιεπτύσσοντο τὰ νεκρὰ ἢ τετραυματισμένα τέκνα των· οἱ ἵπποι ἀφηνιάσαντες ἔτρεχον τῆδε κακεῖσε ἐξηγριωμένοι καὶ χρεμετίζοντες· οἱ κύνες ὠρύοντο, καὶ τὰ λοιπὰ κατοικίδια ζῶα φεύγοντα τὴν καταστροφὴν ἐκρύβησαν ἐπί τινας ἡμέρας· ἐν γένει δὲ οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπέ τις εἰμὴ τὴν μὲν φύσιν ὠδίνουσαν, ἀνθρώπους δὲ καὶ ζῶα ζητοῦντας σωτηρίαν ἐπὶ γῆς κυμαινομένης καὶ ὑπὸ οὐρανὸν ἀπειλοῦντα αὐτοὺς μὲ ψῦχος δριμύτατον.

Οἱ ἐκ τοῦ σεισμοῦ παθόντες εἰσὶν ὀγδοήκοντα ἑξ· ἐννέα πρὸς τοῖς δέκα εὑρέθησαν νεκροὶ ὑπὸ τὰ ἐρείπια· ἐν μὲν Κορίνθῳ ὀκτώ, ἐν δὲ Καλαμακίῳ τέσσαρες, ἕν τινι σπηλαίῳ πλησίον τῶν Ἐξαμιλίων τρεῖς, ἐν Περγιαλίῳ τρεῖς, καὶ ἐν Ἀζιζίῳ εἷς· ἐκ τῶν καιρίως δὲ τραυματισθέντων, ὀκτὼ ἔφερον κατάγματα, ἐξ ὧν δύω ἀπεβίωσαν ὁ μὲν εἷς ἐν Ἄργει, ὁ δ' ἕτερος ἐν τῷ χωρίῳ Ξυλοκερίζη· οἱ τραυματισθέν-

τες εἰσὶ τριάκοντα δύω, ἐξ ὧν εἴκοσι καὶ εἷς κατὰ τὴν κεφαλήν. Ἀπέθανον δὲ ἐξ αὐτῶν δύω, ὁ μὲν ὑπέργηρος, ὁ δ' ἄλλος καχεκτικός· οἱ παθόντες μόνον συνθλάσεις εἰσὶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν, οἱ μὲν καθ' ὅλον τὸ σῶμα, οἱ δὲ εἰς διάφορα μέρη τούτου, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἔπαθον βλάβας ἀσημάντους· ἀλλ' ἐκ τούτων οἱ μὲν δὲν εἶχον χρείαν διαρκοῦς θεραπείας, ἄλλοι δὲ ἀνεχώρησαν. Ὁ Ἔπαρχος Κορινθίας ἐστερήθη τῆς τελευταίας φάλαγγος τοῦ δεξιοῦ αὐτοῦ ἀντίχειρος, καὶ γυνή τις θέλει μείνει χωλὴ τὸν ἀριστερὸν πόδα. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐμοῦ αὐτοῦ κατέπεσεν ὁλόκληρος καπνοδόχη, δὲν ἔπαθον ὅμως τὴν ἐλαχίστην βλάβην. Οὕτω οἱ Κορίνθιοι ὑπὸ φόβου κατεχόμενοι, ἐπάλαιον νυχθημερὸν πρὸς κακουχίας καὶ τὴν κλονουμένην γῆν ἀπὸ τῆς 9 Φεβρουαρίου μέχρι τέλους Μαρτίου, ὅτε οἱ σπασμοὶ καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτοὺς βόμβοι ἠλαττώθησαν ἐπαισθητῶς. Καὶ ταῦτα περὶ τῆς Κορίνθου, καὶ τῶν ταλαιπώρων πολιτῶν αὐτῆς προσδοκώντων ἀποκατάστασιν εἰς τὴν νέαν Κόρινθον. Οὕτω λοιπὸν ἡ τὸ 1438 π. Χ. ὑπὸ Σισύφου κτισθεῖσα, καὶ Ἔφυρα κληθεῖσα πόλις, ἡ τὸ 146 π. Χ. ὑπὸ Λουκίου Μουμμίου πυρποληθεῖσα καὶ ὑπὸ Ἰουλίου Καίσαρος ἀνεγερθεῖσα, ἡ τὸ 1458 μ. Χ. ὑπὸ Μαχμοὺτ τοῦ Β' κυριευθεῖσα, καὶ ὑπὸ τῶν Βενετῶν κατακτηθεῖσα τὸ 1697, ἡ τὴν 3 Ἰουλίου 1715 ὑπὸ τοῦ μεγάλου Βεζύρου κυριευθεῖσα, καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὸ 1822 ἐλευθερωθεῖσα *Κόρινθος*, ἐγκαταλείπεται σήμερον ὑπὸ τῶν Κορινθίων, ὡς ἀνατραπεῖσα ὅλη ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ τῆς 9 Φεβρουαρίου 1858· μεταφέρονται δὲ οἱ κάτοικοι εἰς πλησιόχωρον ἄλλην εὐλίμενον θέσιν, ἥτις εἴθε ποτὲ γίνοι ἐφάμιλλος τῆς ἀρχαίας ἐκείνης Κορίνθου κατά τε τὴν λαμπρότητα καὶ τὸν πλοῦτον! Φέρε δὲ εἴπωμεν ἤδη καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ σεισμοῦ.

Α' — *Ἂν πάλαι ποτὲ συνέβη σεισμὸς ἐν τῇ Κορινθίᾳ καὶ ὁποῖα τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ.*

Ἐξετάζοντες ἱστορικῶς ἀπὸ τῆς κτίσεως τῆς Κορίνθου μέχρι σήμερον, οὐδαμοῦ εὑρίσκομεν ἀναφερομένην φυσικήν τινα καταστροφὴν αὐτῆς, ἐνῷ εἰς τὰς πρὸς δυσμὰς μέχρι Πατρῶν κειμένας πόλεις συνέβησαν κατὰ Στράβωνα καὶ Παυσανίαν, καταστροφαὶ πόλεων ὑπὸ σεισμοῦ καὶ πλημμύρας. «Ἐξαρθὲν γὰρ ὑπὸ σεισμοῦ τὸ πέλαγος, κατέκλυσε καὶ αὐτὴν (τὴν Ἑλίκην) καὶ τὸ Ἱερὸν Ἑλικωνείου Ποσειδῶνος» (Στραβ. Βιβ. Η'. 2). «Τὴν δὲ τοῦ Αἰγιαλέως ἐν τῷ πεδίῳ πόλιν Δημήτριος καθελὼν ὁ Ἀντιγόνου τῇ πάλαι ποτὲ ἀκροπόλει προσῴκισε τὴν νῦν πόλιν. Ἐχόντων δὲ ἀσθενῶς ἤδη τῶν Σικυωνίων, ἐπιγενόμενος σεισμός, ὀλίγου τὴν πόλιν ἐποίησεν ἀνδρῶν ἔρημον, πολλὰ δὲ σφᾶς καὶ τῶν εἰς ἐπίδειξιν ἀφείλετο, κτλ.» (Παυσ. Κορινθ. Βιβ. 2. Κεφ. VII). Καὶ εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν δὲ αὐτῆς παραλίαν τῆς στερεᾶς, ἀντικρὺ τῆς Κορινθιακῆς παραλίας, φαίνεται ὅτι συνέβη σεισμὸς καὶ καταποντισμὸς ἀρχαίας πόλεως, τῆς ὁποίας ἔχνη σώζονται μέχρι σήμερον, οἷον δεξαμεναί, ὁδοί, κλπ· ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κατοίκων μέχρι σήμερον *Βουλιασμένη* καλεῖται. Προσέτι βορειοανατολικῶς τοῦ Καλαμακίου κεῖνται θειοῦχα βουνά (περὶ τὴν μίαν ὥραν ἀπέχοντα τούτου) τὰ ὁποῖα ὑπῆρξαν φαίνεται ἄλλοτε ἡφαίστεια· πλεῖστα τμήματα ἡφαιστείων λίθων καὶ λάβαι ὑπάρχουσιν εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν. Εἰς μικρόν τινα κώδηκα χειρόγραφον τῆς ἐν Ζαχόλῃ Μονῆς τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, ἐστὶ γεγραμμένον διὰ χειρὸς μοναχοῦ τινος κοινουμένου Γαβριὴλ ἐκ τοῦ χωρίου Σαρανταπήχου, ὅτι τὴν 9 Φεβρουαρίου 1742 ἐγένετο σεισμός, ἐξ οὗ μέρος τῆς Μονῆς κατέπεσεν, ἔτι δὲ καὶ τινες οἰκίαι ἐν Ζαχόλῃ. Ὁ αὐτὸς μοναχὸς γράφει ὅτι ἐκ σεισμοῦ ἐπίσης ἰσχυροῦ συμβάντος τὴν 23 Φεβρουαρίου 1753, κατέρρευσαν ὁλόκληρος ἡ μονὴ καὶ πολλαὶ οἰκίαι ἐν Ζαχόλῃ, καὶ ἐφονεύθησαν ἄνθρωποι καὶ ζῶα ἐν τῇ Μονῇ. Σύμπτωσις τῷ ὄντι περίεργος διὰ τὸν μῆνα Φεβρουάριον καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἡμέραν· δυστυχῶς ὅμως ὁ μοναχὸς δὲν ἀναφέρει οὐδὲν πλέον. Ἐπὶ δὲ τῶν νεωτέρων χρόνων ὑπὸ τῶν γερόντων λέγεται, ὅτι τὸ 1814 συνέβησαν σεισμοὶ ἀναγκάσαντες τοὺς κατοίκους νὰ ζῶσιν ἐντὸς σκηνῶν. Τὸ δὲ 1852, κατὰ τοὺς σεισμοὺς τῶν Θηβῶν, ἐξῆλθον τῶν οἰκιῶν οἱ κάτοικοι τῆς Κορίνθου ἐπὶ ἀρκετὰς ἡμέρας.

Β' — *Ὁποῖα τὰ πρὸ τοῦ σεισμοῦ καὶ μετὰ τὸν σεισμὸν τῆς 9 Φεβρουαρίου ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα.*

Οἱ πρὸ τοῦ σεισμοῦ ἐπί τινας ἡμέρας ἐπικρατοῦντες ἄνεμοι ἦσαν ΒΔ. καὶ ἐνίοτε νότειοι, ἡ ἀτμοσφαῖρα νεφελώδης τὸ πλεῖστον, ἀλλ' ἄνευ ἀστραπῶν, βροντῶν ἢ βροχῆς, τὰ ὄρη χιονοσκεπῆ, αἱ πεδιάδες ἐκαλύπτοντο καθ' ἑκάστην πρωΐαν ὑπὸ παγετοῦ, τὸ ψῦχος δριμύ, καὶ ὡς μέση θερμοκρασία ἦν ὁ 3° Ρ. Μετὰ τὸν σεισμὸν δὲ τῆς 9 μέχρι τῆς 19 Φεβρουαρίου, τὰ ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα ἐξηκολούθουν σχεδὸν τὰ αὐτά, οἷον ἄνεμος ΒΑ. ΒΔ. καὶ ἐνίοτε ΝΔ, ψῦχος δριμύ, ἐπαυξήσαν ἔτι μᾶλλον τὴν 11 καὶ 13 καθ' ἣν καὶ χιὼν οὐκ ὀλίγη ἐλεύκανε τὸν Ἀκροκόρινθον, καὶ τὴν πόλιν αὐτήν· κατὰ πᾶσαν σχεδὸν δείλην κατέπιπτε βροχή, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ μεγάλη ὑπῆρχεν ἡ ἀστασία τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἀπὸ δὲ τῆς 19 μέχρι τῆς 23, ὁ καιρὸς ἐβελτιώθη καὶ ἐστερεώθη ὁπωσοῦν· ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ παίζῃ ἐπὶ τοῦ στερεώματος, ὁτὲ μὲν παρουσιαζόμενος, ὁτὲ δὲ ὄπισθεν τῶν νεφελῶν κρυπτόμενος· οἱ δὲ διαρκῶς πνεύσαντες ΒΑ. ἄνεμοι ἐκαθάρισαν τὴν ἀτμοσφαῖραν. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς μικρᾶς ταύτης ὑφέσεως, αἰφνης τὴν 7 ὥραν Π. Μ. τῆς 23 Φεβρουαρίου, τὸ θερμόμετρον ἀπὸ 8° Ρ. ὑψοῦται εἰς τὸν 16°, ἄνεμος νότειος θερμὸς καὶ σφοδρὸς ὡσεὶ λαῖλαψ ἀνέτρεψε πᾶν τὸ ἱστάμενον καὶ βαδίζον, μικρὸν δὲ πρὸ τῆς 12 Π. Μ. ἠκούσθη βοὴ βροντώδης καὶ διαρκής, καὶ ἀμέσως ἐφάνη πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἀκροκορίνθου μέλαν νέφος, ὡς στήλη οὐρανομήκης πυκνοῦ καπνοῦ, τὸ ὁποῖον ἐρχόμενον βραδέως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, διῆλθεν ἄνωθεν τοῦ Ἀκροκορίνθου, καταρρίψαν ἐπὶ ἡμίσειαν σχεδὸν ὥραν βροχὴν πηλώδη ἀργιλώδους γῆς. Τὸ ἀτμοσφαιρικὸν τοῦτο φαινόμενον κατέπληξε σφόδρα

τοὺς ἐκ τῶν σεισμῶν πεφοβισμένους Κορινθίους· ἀπομακρυνθέντος δὲ τοῦ πηλώδους νέφους ἤρχισαν οἱ ἄπειροι τοιούτων φαινομένων νὰ χαίρωσιν, ὑπολαβόντες ἔκρηξιν τῆν βοήν, καὶ τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν σεισμῶν (*). Ἀπὸ δὲ τῆς 23 μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς ὁ καιρὸς ἐβελτιώθη, ἐπικρατησάντων πάλιν τῶν ΒΔ. ἀνέμων.

Ὁ Μάρτιος παρῆλθεν ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ΝΔ. καὶ ΒΔ. ἀνέμων, σπανίως δὲ τοῦ βορρᾶ· βροχὴ ῥαγδαία ἔπεσε κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ὁτὲ μὲν ὁ οὐρανὸς ἦτον αἴθριος, ὁτὲ δὲ νεφελώδης. Ὑπὸ τὰ αὐτὰ ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα παρῆλθε καὶ ὁ Ἀπρίλιος, τῆς θερμοκρασίας αὐξηθείσης ἀπὸ τῆς 18.

Γ' — *Ὁποία ἡ ἔκτασις τοῦ ἐδάφους τὸ ὁποῖον ἐκυμαίνετο ἐπαισθητῶς ὑπὸ τῶν σεισμῶν.*

Τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ ὁ σεισμὸς τῆς 9 Φεβρουαρίου ἐπενήργησε, καὶ τὸ ὁποῖον ἐκλονήθη ἰσχυρῶς τὴν τελευταίαν ἴσως φορὰν κατὰ τὴν 20 Μαΐου περὶ τὴν 2 ὥραν Μ. Μ., ἔχει σχῆμα ἐλλείψεως, ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ ἐπισυνημμένου χωρογραφήματος, ἔχοντος ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τὸν Ἀκροκόρινθον, ἐξ οὗ ἄρχεται δυτικῶς σειρὰ βουνῶν τῆς Ξυλοκερίζης, ὑπὸ φαράγγων διακοπτομένη, καὶ μέχρι Κεγχρεῶν παρατεινομένη. Τὸ πλεῖστον τοῦ ἐμβαδοῦ τῆς ἐλλείψεως ἀποτελεῖται ἐκ πεδιάδος διακοπτομένης ὑπὸ χειμερινῶν ποταμίσκων· ἡ δὲ μεγαλητέρα αὐτῆς διάμετρος εἶναι ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, καὶ ἡ μικροτέρα ἀπὸ Μ. πρὸς Β. Καὶ εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον αὐτῆς κεῖται τὸ ἐπίνειον Καλαμάκιον, εἰς δὲ τὸ δυτικὸν ἡ Κουρτέσα, ἀπέχουσα τοῦ Καλαμακίου πλέον τῶν τεσσάρων ὡρῶν. Ἐπὶ τοῦ Μ. ἄκρου τῆς μικροτέρας διαμέτρου κεῖται τὸ χωρίον Χιλιομόδι, ἐπὶ δὲ τοῦ βορείου τὰ χωρία Περγιάλι καὶ Ἀζίζι, ἀπέχοντα τοῦ Χιλιομοδίου τρεῖς ὡς ἔγγιστα ὥρας. Ἡ Κόρινθος ὑπέστη τὴν μεγαλητέραν καταστροφὴν· οὐχ ἧττον ὅμως καὶ τὸ ἐκ καλυβῶν τινῶν συγκείμενον Νεοχώριον. Κατὰ δεύτερον λόγον ἔπαθον τὰ ἐπὶ τῆς περιφερείας τῆς ἐλλείψεως χωρία Περγιάλι, Ἀζίζι, Κουτουμάτζα, καὶ τὰ ἐντὸς τῆς περιφερείας Ἐξαμίλια καὶ Ξυλοκέριζα. Ἄξιον σημειώσεως ἐστιν ὅτι τὸ χωρίον Ἄσο, ἀπέχον τοῦ Περγιαλίου ὡσεὶ ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας, τὰ χωρία Κλεωναί, ἀπέχοντα τοῦ Χιλιομοδίου ὡσαύτως καὶ τὰ λοιπὰ ἄλλα χωρία, ἔξω τῆς περιφερείας κείμενα, ἐσείσθησαν μὲν ἀλλ' ἔμειναν ἀπρόσβλητα.

Δ' — *Ὁποία ἡ μορφὴ τῶν σεισμῶν, ἡ διεύθυνσις καὶ ἡ ἔκτασις αὐτῶν.*

Ἐκ τοῦ σεισμοῦ τῆς 11 ὥρας Π. Μ. τῆς 9 Φεβρουαρίου, τὸ ἐλλειψοειδὲς ἔδαφος ἀνορθωθὲν ἐλαφρῶς ἐκλονήθη ἰσχυρῶς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ὡς ἀπὸ κέντρου, μετεφέρθη ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὁ κλόνος καὶ εἰς ἄλλα μέρη· ἡ ἐξ ἀνατολῶν πρὸς Δ. κίνησις τοῦ ἐδάφους, καὶ ἡ ἐπάνοδός του ὑπῆρξε κραταιὰ καὶ ταχυτάτη. Τὰς δύω ταύτας κινήσεις διεδέχθησαν μικραὶ καὶ συνεχεῖς δονήσεις, ἐν εἴδει τρόμου, διαρκέσαντος οὕτω τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου σεισμοῦ πλέον τῶν δέκα δευτερολέπτων. Αἱ οἰκοδομαὶ κατέρρευσαν κατὰ τὰς δονήσεις ἀπολέσασαι τὴν ἰσορροπίαν αὐτῶν, καὶ μὴ προφθάσασαι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν θέσιν των μετὰ τοῦ ἐδάφους, τῶν δύω πρώτων κινήσεων ταχυτάτων οὐσῶν, ὡς εἶπον. Τὴν ἐξ Δ. πρὸς Δ. πρώτην κίνησιν ἠσθάνθημεν ἅπαντες, καὶ ἡ φορὰ τῶν κατακρημνισθεισῶν οἰκιῶν ἐδείκνυε καὶ δεικνύει τοῦτο ἄχρι σήμερον, ἂν καὶ οἱ σεισμοὶ κατόπιν ἔλαβον διαφόρους διευθύνσεις, ὡς κατωτέρω ῥηθήσεται. Εἰς τὰ πρὸς δυσμὰς μέρη ὁ σεισμὸς παρετάθη πλειότερον, καὶ ἦτον ἐπαισθητότερος εἰς τὴν Ἀργολίδα, Τρίπολιν, Γορτυνίαν, Ἦλιδα καὶ εἰς τὴν Βενετίαν αὐτήν, ὡς ἐβεβαίωσεν ἡμᾶς πλοίαρχός τις εὑρεθεὶς τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τὸν λιμένα τῆς Βενετίας· τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη, οἷον τὰ Μέγαρα, αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Χαλκίς, ἠσθάνθησαν ὀλιγώτερον τὸν σεισμόν. Ἐν Σύρῳ μάλις ἐγένετο ἐπαισθητός· ἔτι δὲ ὀλιγώτερον ἠσθάνθησαν αὐτὸν τὰ πρὸς Β. καὶ Μ. μέρη. Οἱ σεισμοὶ καὶ οἱ βόμβοι ἐπανελήφθησαν ἀπειράκις κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας, ὁτὲ μὲν ἰσχυροὶ ὁτὲ δὲ ἀσθενεῖς, κλονοῦντες ἁπλῶς τὸ ἔδαφος, καὶ ἀκολουθοῦντες τὴν αὐτὴν ὡς καὶ ὁ πρῶτος διεύθυνσιν. Αἱ ὁριζόντειοι αὗται δονήσεις τοῦ ἐδάφους, καὶ οἱ ἐξ ἀνατολῶν βόμβοι ἐπήρχοντο διαρκέστεροι καὶ ἰσχυρότεροι τὰς νύκτας. Τὴν πρωΐαν, καὶ τὴν 5 ἢ 6 ὥραν Μ. Μ., ὁσάκις ὁ βόμβος ἦτο μικρός, ὁ σεισμὸς ἐ-

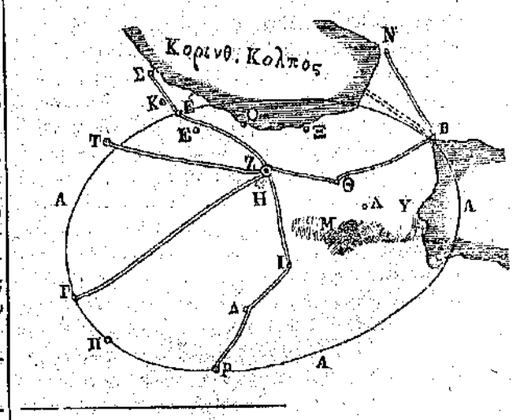

Ἐξήγησις τῶν ἐν τῷ σχεδίῳ σημείων:

Α, Α. Α. Περιφέρεια τῆς ἐλλείψεως. — Β. Καλαμάκιον. — Γ. Κουρτέσα. — Δ. Χιλιομόδι. — Ε. Περγιάλι καὶ Ἀζίζι. — Ζ. Κόρινθος. — Η. Ἀκροκόρινθος. — Θ. Ἐξαμίλια. — Ι. Νέος χῶρι. — Κ. Ἄσο. — Λ. Ξυλοκέριζα. — Μ. Σειρὰ ὀρέων Ξυλοκέριζης. — Ν. Λουτράκι. — Ξ. Κοντουμάτσα. — Ο. Διαβατίκι. — Π. Ἅγιος Βασίλειος. — Ρ. Κλεωναί. — Σ. Βραχάτι. — Τ. Τραυὸ Ζευγαλατιό. — Υ. Κεγχρεαί.

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι καὶ οἱ ἐν Νεαπόλει παθόντες πρό τινων μηνῶν ὑπὸ σεισμοῦ, τὴν αὐτὴν πρόληψιν εἶχον. Ἀνάγνωθι εἰς τὸ φυλλάδιον τῆς 1 τοῦ μεσοῦντος (σελ. 217), τὰ ἑξῆς· «Ὁ δὲ λαὸς . . . χαίρει ἐλπίζων ὅτι ἡ ἔκρηξις θέλει ἐξαφανίσει τοὺς σεισμούς, κτλ.»

γίνετο διαρκέστερος· πολλάκις δὲ ἠκούοντο μόνον βόμβοι ἄνευ σεισμῶν. Ἐν τοιαύτῃ καταστάσει παρῆλθον ἡμέραι δεκαπέντε· ἀκολούθως οἱ βόμβοι, μὴ ἀκουόμενοι ποσῶς εἰς Καλαμάκιον καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη, ἠκούοντο μόνον εἰς τὴν Κόρινθον, τὰ Ἐξαμίλια καὶ ὄπισθεν τοῦ Ἀκροκορίνθου· καὶ ἐφαίνοντο ἐρχόμενοι ὁτὲ μὲν ΒΔ. ὁτὲ δὲ ΒΑ. ἄλλοτε ἐκ Μ. καὶ ἄλλοτε ἀλλαχόθεν. Ἐκ τῶν αὐτῶν μερῶν εἶχον τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν καὶ οἱ σεισμοί. Πολλάκις ἡ κίνησις τοῦ ἐδάφους ἐγίνετο ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, καὶ οἱ βόμβοι ἠκούοντο ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν· ἐνίοτε ὅλα τὰ εἴδη τῶν κινήσεων συνενοῦντο ταὐτοχρόνως, καὶ ἅπαν τὸ ἐλλειψοειδὲς ἔδαφος, καὶ ἰδίως τὸ τῆς Κορίνθου καὶ Ἀκροκορίνθου, ἐφαίνετο περιτρεχόμενον ὑπὸ βροντῆς ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν· οὕτω παρῆλθε καὶ ὁ Μάρτιος καὶ αἱ τρεῖς πρῶται ἡμέραι τοῦ Ἀπριλίου, καθ' οὓς οἱ σεισμοὶ ἦσαν σχεδὸν ἀσήμαντοι. Αἴφνης μετὰ τριήμερον ἐντελῆ παῦσιν τῶν τε σεισμῶν καὶ τῶν βομβων, τὴν 10 ὥραν Π. Μ. τῆς 6 Ἀπριλίου τὸ ἔδαφος ἐκλονήθη ἰσχυρῶς καὶ διαρκῶς, καὶ ἐξηκολούθησαν πάλιν σεισμοὶ καὶ βόμβοι οὐχὶ εὐκαταφρόνητοι, οἵτινες ἐπανελαμβάνοντο ἀνὰ 12, 24 καὶ 36 ὥρας· τὴν τάξιν δὲ ταύτην ἠκολούθησαν καθ' ὅλον τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαΐου. Ἀπὸ δὲ τῆς 6 ἐγένοντο ἀραιότεροι, καὶ ἠκούοντο ἀνὰ πᾶσαν πέμπτην ἢ ἕκτην ἡμέραν ἅπαξ ἢ δίς τὸ πολύ. Τὴν 20 περὶ τὴν 2 ὥραν Μ. Μ. ἐσείσθη ἡ γῆ ἰσχυρῶς καὶ διαρκῶς, καὶ ἔκτοτε μέχρι σήμερον (28 Μαΐου) σπανίως ἠκούσθησάν τινες βόμβοι ὑπόκωφοι καὶ ἀσθενεῖς σεισμοί.

Ε'. — *Ὁποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῶν σεισμῶν ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν τοῦ ἰσχυρῶς κλονηθέντος ἐδάφους.*

Αἱ οἰκοδομαὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν ὡς πρὸς τὸ μέγεθος εἰς τρεῖς τάξεις, εἰς μονορόφους, διορόφους καὶ εἰς ἁπλᾶς καλύβας. Καὶ μονόροφοι μέν, ἤτοι ἔχουσαι ἓν ἰσόγαιον πάτωμα, ἦσαν αἱ πλεῖσται τῶν οἰκιῶν· μετ' αὐτὰς δὲ ἦρχοντο οἱ οἰκίσκοι ἢ καλύβιον· αἱ δὲ διόροφοι, ἤτοι αἱ ἐξ ἑνός ἰσογείου καὶ ἑνὸς ἀνωγείου πατώματος συνιστάμεναι, ἦσαν εὐάριθμοι· τὰ χωρία συνέκειντο ἐκ καλυβίων, πλὴν πέντε ἢ ἓξ οἰκιῶν εἰς Καλαμάκιον, τριῶν μόνον εἰς Ἐξαμίλια, καὶ τοῦ εἰς Κουρτέσαν στρατῶνος. Αἱ οἰκίαι αὗται, ᾠκοδομημέναι ἐκ τιτανωδῶν λίθων καὶ ἀργιλώδους γῆς ἄνευ ἀμμοκονίας, ἦσαν κεχρισμέναι ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἐκ λεπτοῦ χρίσματος ἀμμοκονίας· τὰ δὲ μεσότοιχα ἢ αἱ διαιρέσεις ἦταν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ξύλιναι· οἱ οἰκίσκοι ἢ τὰ καλύβια τῶν χωρίων Περγιαλίου, Ἀζιζίου καὶ Νεοχωρίου ἦσαν ᾠκοδομημένα ἐκ πλίνθων· ἐν γένει δέ, ἐξαιρέσει εὐαρίθμων τινῶν οἰκοδομῶν, αἱ λοιπαὶ ἦσαν κακῶς ἐκτισμέναι καὶ ὑπόσαθροι· Ἅπασαι αἱ οἰκοδομαὶ αὗται ἔπαθον ἐκ τοῦ σεισμοῦ· αἱ καλύβαι ἀνετράπησαν ἐκ θεμελίων, αἱ μονόροφοι οἰκίαι κατέπεσαν ποῦ μὲν καθ' ὁλοκληρίαν, ποῦ δὲ ἐν μέρει, τὰ αὐτὰ δὲ σχεδὸν ἔπαθον καὶ αἱ διόροφοι. Οἱ πρὸς δυσμὰς τοῖχοι τῶν πλειοτέρων οἰκοδομῶν φαίνονται μᾶλλον παθόντες· μετ' αὐτοὺς δὲ ἔπαθον οἱ πρὸς ἀνατολάς, καὶ κατὰ τρίτον λόγον οἱ πρὸς Μ. καὶ Β. Αἱ ἀνατολικοδυτικῶς ἐπεκτεινόμεναι οἰκοδομαὶ προσεβλήθησαν πλέον τῶν πρὸς Μ. καὶ Β. τῶν ἐχουσῶν πλάτος ἀνάλογον μὲ τὸ μῆκος αὐτῶν· οὐχ ἧττον ὅμως διερράγησαν ἅπασαι ἀπὸ κορυφῆς μέχρι θεμελίων· αἱ ῥωγμαὶ δι' αὐτῶν διευθυνόμεναι διαφόρως καὶ ὅλον τὸ πάχος τῶν τοίχων κατέχουσαι, εἰσὶ μᾶλλον κάθετοι· οἱ διαρρηχθέντες καὶ ἱστάμενοι τοῖχοι κλίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δυτικῶς. Ἀλλὰ καὶ οἱ θεμέλιοι αὐτοὶ λίθοι ἤλλαξαν θέσιν, καὶ οἱ μεσότοιχοι ἐκρημνίσθησαν· στέγαι πολλῶν οἰκιῶν καὶ θόλοι ἐκκλησιῶν κρημνισθέντες ἔπεσαν ἔξω τοῦ πρὸς ἀνατολὰς τοίχου, εἰς ἀπόστασιν πολλῶν βημάτων· ἐν ἑνὶ λόγῳ αἱ οἰκίαι τῆς τε Κορίνθου καὶ τῶν χωρίων αἱ μὲν μετεβλήθησαν εἰς ἐρείπια, αἱ δὲ ἱστάμεναι εἶναι κατοικήσιμοι ἐκτὸς τοῦ ἐν Καλαμακίῳ καταστήματος τῆς αὐστριακῆς ἑταιρείας, καὶ μιᾶς μόνης οἰκίας ἐν Κορίνθῳ. Πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἵστανται προσέτι ἐν Κορίνθῳ ἑπτὰ στῆλαι ἀρχαιοτάτης δωρικῆς ἢ ἀραβικῆς κατασκευῆς μονόλιθοι, μετὰ τῶν κιονοκράνων αὐτῶν καὶ ἐπιστυλίων· δύω τούτων ὑστεροῦνται ἐπιστυλίου καὶ μία μόνη κιονοκράνου. Αὕτη διαρρηχθεῖσα ἐγκαρσίως ἐν τῷ μέσῳ, μετέβκλε θέσιν ἐκ τοῦ σεισμοῦ κατὰ τὴν ῥωγμὴν αὐτὴν καὶ τείνει εἰς πτῶσιν. Τὸ γωνιαῖον ἐξωτερικὸν ἐπιστύλιον τμηθὲν κατὰ τὸ ἄκρον ἀπηωρήθη μετακινηθὲν ἀπὸ τῆς ὁριζοντείου αὐτοῦ θέσεως· τμήματα δὲ ἐκ τῶν λοιπῶν ἐπιστυλίων καὶ κιονοκράνων ἀποκοπέντα κατέπεσαν· τὸ τεῖχος τοῦ Ἀκροκορίνθου, εἰς διαφόρους ἐποχὰς οἰκοδομηθὲν καὶ ἐπισκευασθέν, καὶ κράμα ὂν ἀρχαίας, ἐνετικῆς καὶ τῆς νεωτέρας τέχνης, ἐκρημνίσθη εἰς δύω μέρη, καὶ πολλαὶ αὐτοῦ ἐπάλξεις κατέπεσον. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀκροκορίνθου, παρὰ τὴν κρήνην *Χατζὶ Μουσταφᾶ*, ὑπάρχει σπήλαιον ἐκ βράχου ἀγκώδους, ἴσως τὸ Σισύφιον· καὶ τοῦτο ἀποκοπὲν ἐν μέρει κατεκυλίσθη, καὶ ἕτεροι πολλοὶ βράχοι ὑψοῦθεν τοῦ Ἀκροκορινθου, ἐν Νεοχωρίῳ, ἐν Ξυλοκερίζῃ καὶ καθ' ὅλον τὸ ἐλλειψοειδὲς χωρογράφημα ἀπεκόπησαν ἢ ἤλλαξαν θέσιν. Ἐν τῇ πόλει Κορίνθου ὑπάρχουσι κτίρια διαφόρων ἐποχῶν, οἷον λουτρά, φυλακεῖα, θησαυροφυλακεῖα, ἐνετικά, ἐξ ἀμμοκονίας καὶ κεράμων ἐκτισμένα καὶ τοίχους ἔχοντα πλάτους δύω καὶ τριῶν μέτρων, τζαμία, μεναρέδες, ἐπίσης ἀμμοκονιόκτιστα, καὶ ταῦτα ποῦ μὲν διερράγησαν, ποῦ δὲ κατέπεσαν· ἐκκλησία τις, τὸν θόλον καὶ τοὺς τοίχους ἐντὸς τῆς γῆς ἔχουσα, ἐκρημνίσθη, αἱ γέφυραι, αἱ δεξαμεναί, τὰ ὑδραγωγεῖα, οἱ ὑδρόμυλοι ἔπαθον ἐπίσης, καὶ ὁ ροῦς τοῦ εἰς τὴν πόλιν ἐρχομένου ὕδατος ἀνεκόπη. Τὸ ἔδαφος αὐτὸ ἐσχίσθη πολλαχοῦ, καὶ ἰδίως ὅπου ἡ γῆ δὲν ἦτο στερεὰ ἕνεκα κατωφεροῦς θέσεως, ἢ ὑπῆρχε γῆ πρόσθετος, ὡς ἐν τῇ προκυμαίᾳ τοῦ Καλαμακίου, ἐν ᾗ πολλαὶ ῥωγμαὶ ἐγένοντο διευθυνόμεναι ἐκ Β. πρὸς Μ., καὶ ἐν Κεγχρεαῖς, ὅπου διακόσια μέτρα μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἐξέρρευσεν ἀμέσως μετὰ τὸν σεισμὸν

ὕδωρ πότιμον, ὡς ἐπληροφορήθημεν ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ ἀγροῦ, τὸ ὁποῖον κατέβρεξε περὶ τὰ δύω στρέμματα γῆς· τὴν δὲ ὁπὴν ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ ἀνέβλυσεν ὡς καὶ τὸ καταβραχὲν ἔδαφος ἴδομεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ μεταβάντες ἐπιτοπίως μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου ἡμῶν Κυρίου Ἀρεταίου. Οὐ μακρὰν τῆς θέσεως ταύτης ἀναβρύει καὶ ῥέει ἀενάως ὕδωρ ὅσον δύω κεράμων, ἐκ τῆς δεξαμενῆς τοῦ ὁποίου πιθανὸν νὰ ἐξῆλθε καὶ τὸ ἀνωτέρω ὕδωρ· ἑτέρας δὲ πηγῆς μεσημβρινῶς τοῦ Ἀκροκορίνθου κειμένης κεῖξησε τὸ ὕδωρ μετὰ τὸν σεισμόν.

ΣΤ'. — *Ὁποῖον τὸ συμπέρασμα τῶν φαινομένων τούτων.*

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων, καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἰδιαιτέρων ἡμῶν παρατηρήσεων συμπεραίνομεν τὰ ἑξῆς· ὅτι ἡ σειρὰ τῶν ὀρέων τῆς Ξυλοκερίζης, τὸ Γεράνιον καὶ ὁ Ἀκροκόρινθος αὐτός, εἰσὶν ὄρη πρωτογενῆ· οἱ ἐν τῷ ἐλλειψοειδεῖ χωρογραφήματι κυρτοὶ (bombés) καὶ κυματοειδεῖς λόφοι, οἱ ἐκ διαφόρων στρωμμάτων συγκείμενοι, καὶ εἰς ὀξὺ ἀποτόμως λήγοντες κωνικοὶ βουνοί, εἰσὶ γόνοι ἠφαιστείων ἐνεργειῶν μεταγενεστέρας ἴσως ἐποχῆς. Τὰ ἑκατέρωθεν τοῦ Ἰσθμοῦ παραθαλάσσια θερμὰ ὕδατα, ἤτοι τὰ ἐν Λουτρακίῳ καὶ τὰ ἐν Κεγχρεαῖς καλούμενα λουτρὰ τῆς *Ἑλένης*, μαρτυροῦσιν ὅτι οὐ μακρὰν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, εὑρίσκεται τὸ κεντρικὸν πῦρ· τὰ πρὸς δυσμὰς τοῦ Καλαμακίου θειοῦχα ὄρη, ἡ κατὰ τὴν Περαχώραν *Βουλιασμένη*, βεβαιοῦσιν ὅτι καὶ πάλαι ποτὲ ἐκλονήθησαν τὰ περὶ τὸν Ἰσθμὸν μέρη· Τὰ ὑπὸ τοῦ Στράβωνος καὶ Παυσανίου ἀναφερόμενα, τὰ γεγραμμένα ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Γαβριὴλ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων λεγόμενα, μαρτυροῦσιν ὅτι ἅπαν τὸ ἔδαφος τῆς Κορινθίας ἐσείσθη πολλάκις ἰσχυρῶς· ἑπομένως ὁ τῆς 9 Φεβρουαρίου καταστρεπτικὸς σεισμὸς δὲν εἶναι ὁ πρῶτος. Εἴθε δὲ μὴ ἐπανέλθοι ἡ ἀποφράς αὕτη ἡμέρα εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα!

Ἡ σωτηρία τῶν Κορινθίων καὶ ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τῶν θυμάτων ὀφείλονται εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν, συμβάντος ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σεισμοῦ, καὶ ἐν ὥρᾳ καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι, ὄντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χάριν τῆς ἑορτῆς, εὑρέθησαν οἱ μὲν ἐν τοῖς ναοῖς, οἱ δὲ καθ' ὁδὸν καὶ ἄλλοι ἀλλαχοῦ ἐκτὸς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν.

Ἡ ὑγρομετρικὴ κατάστασις τῆς ἀτμοσφαίρας, οἱ ἐπικρατήσαντες ἄνεμοι, ἡ θερμοκρασία καὶ τὰ ἀτμοσφαιρικὰ φαινόμενα, διαρκούντων τῶν σεισμῶν καὶ πρὸ τοῦ σεισμοῦ, ὑπῆρξαν διάφορα, ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω. Καθ' ὅλας ταύτας τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς οἱ σεισμοὶ ἐξηκολούθουν, ἐφαίνοντο ὅμως συχνότεροι καὶ ἰσχυρότεροι κατά τι τὴν νύκτα μᾶλλον ἢ τὴν ἡμέραν, τὴν πρωΐαν καὶ ἑσπέραν, ἢ τὴν μεσημβρίαν, καὶ ὁσάκις ὁ μὲν οὐρανὸς ἦτο νεφελώδης ἢ δὲ ὑγρομετρικὴ κατάστασις τῆς ἀτμοσφαίρας ἐπηυξημένη καὶ ὁμιχλώδης.

Ἐκ τῆς ἐκτάσεως καὶ μορφῆς τοῦ ἰσχυρῶς κλονηθέντος ἐδάφους, τῆς διευθύνσεως τῶν σεισμῶν καὶ τῶν βόμβων, τῶν μεγαλυτέρων ἀποτελεσμάτων αὐτῶν καὶ τινων ἄλλων περιστατικῶν, ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ ἑστία τῶν σεισμῶν ἐνυπάρχει κατὰ τὰ κέντρα τοῦ ἐλλειψοειδοῦς χωρογραφήματος, ὄπισθεν δηλ. τοῦ Ἀκροκορίνθου πρὸς τὸ Νεοχώριον καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ξυλοκεριζίης. Τὰ μέρη ταῦτα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Κορίνθου, διαρκούντων τῶν σεισμῶν, ἀνωρθοῦντο ἐλαφρῶς, καὶ οἱ βόμβοι πολλάκις ἠκούοντο κάτωθεν αὐτῶν, οὐχ ἧττον ὅμως οὗτοι κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ἤρχοντο ἐκ τοῦ Καλαμακίου, ἀκολούθως πρὸς βορρᾶν καὶ δυτικομεσημβρινῶς τῆς Κορίνθου, καὶ τελευταῖον μεσημβρινῶς ἐκεῖθεν ἐλάμβανον τὴν διεύθυνσιν αὐτῶν καὶ οἱ σεισμοί. Ἐκ μὲν τῆς περιγραφῆς τῶν οἰκοδομῶν, καὶ τῆς καταπτώσεως ἡ βλάβης αὐτῶν καταφαίνεται ἡ δύναμις τοῦ πρώτου σεισμοῦ, ἐκ δὲ τῆς πτώσεως καὶ κλίσεως αὐτῶν ἡ διεύθυνσις αὐτοῦ.

Οἱ σεισμοὶ ἀρξάντες τὴν 9 Φεβρουαρίου ἔπαυσαν, ὡς εἴπομεν (ἂν δὲν ἐπαναληφθῶσι) τὴν 20 Μαΐου διαρκέσαντες τρεῖς μῆνας ὁλοκλήρους καὶ ἕνδεκα ἡμέρας. Ἀλλ' ἂν καὶ ἐπενήργουν ἐπὶ ἑτοιμορρόπων οἰκοδομῶν, δὲν ἴσχυσαν νὰ κατεδαφίσωσιν αὐτάς, οὐχ ἧττον ὅμως ἐπηύξησαν καὶ ἐμεγάλυναν τὰς ἐκ τοῦ πρώτου ῥωγμὰς τῶν ἱσταμένων οἰκιῶν.

Ἐκθέσαντες ὁπωσοῦν ἐν ἐκτάσει τὰ τῶν Κορινθιακῶν σεισμῶν, ἀφίνομεν εἰς τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα εἰδικῶς καταγινομένους νὰ προσδιορίσωσιν ἀκριβῶς τὴν ἑστίαν αὐτῶν, νὰ ἐξηγήσωσι τοὺς βόμβους καὶ νὰ γνωμοδοτήσωσιν ἂν ἡ ἀνεγερθησομένη νέα Κόρινθος διατελῇ ἢ μὴ ὑπὸ τὴν ἐπίῤῥοιαν αὐτῶν.

Ἐν Κορίνθῳ, τὴν 28 Μαΐου 1853.

Γ. ΚΟΥΣΤΑΣ

Ἐπαρχ. Ἰατρὸς Κορινθίας.

Η ΜΑΓΕΥΜΕΝΗ ΒΑΛΤΟΣ.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ

Κ. Π.

—ooo—

Α'. ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

«Ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου.»

Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἔφερεν εἰκών τις τοῦ Ὀλβεῖνου (Holbein), παριστῶσα γεωργὸν ἀροτριῶντα ἐν μέσῳ τοῦ ἀγροῦ του. Βλέπεις μακρὰν ἐκτεινομένην εὐρόχωρον πεδιάδα, ὅπου ἐγείρονται τῶν γεωργῶν αἱ καλύβαι· ὁ ἥλιος δύει ὄπισθεν τοῦ λόφου καὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας ἀναγγέλλει τὴν κατάπαυσιν τῆς ἐπιπόνου ἐργασίας. Καὶ ὁ μὲν γεωργὸς φαίνεται ὢν γέρων ἄτονος καὶ αὐχμηρὸς καὶ βακκεύων, διώκων πετρακτὺν ἵππων ἀρότρων ἰσχνῶν καὶ κεκμηκότων, ἄλλος δέ τις, ὂν φανταστικόν,

σκελετὸς μαστιγοφόρος, ἀκολουθεῖ κατόπιν τοῦ αὐλακος τοῦ ἀρότρου, κεντῶν τοὺς πεφοβισμένους ἵππους καὶ οἱονεὶ ὑπηρετῶν τὸν γεωργόν. Τὸ ὃν τοῦτο εἶναι ὁ θάνατος, ὁ θάνατος, ὃν ἠρέσκετο ν' ἀπεικονίζῃ ὁ φιλόσοφος ζωγράφος τῆς *Ἀναγεννήσεως*.

Εἰς ὅλας τὰς περιπετείας, εἰς ὅλας τὰς καταστάσεις τοῦ βίου παρεδρεύει ὁ τρομερὸς οὗτος πάρεδρος. Εἶναι δὲ ἀπὼν εἰς μόνην τὴν εἰκόνα τοῦ πτωχοῦ Λαζάρου, κειμένου ἐπὶ κοπρίας πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ πλουσίου, βεβαίως διότι οὐδὲν ἔχει ν' ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦ.

Τίς ἰδέα ἐνέπνεε τὸν καλλιτέχνην ἐκεῖνον; Ὁ φιλόδοξος, ὁ κακοῦργος, ὁ τύραννος, ὁ ἄσωτος, ὅλοι οἱ ἀλαζόνες οὗτοι ἁμαρτωλοί, οὓς ὁ θάνατος ἕλκει ἀπὸ τῆς κόμης, θέλουσι βεβαίως ἀποτίσει τὰ ἐπίχειρα τῆς κακίας των. Ἀλλ' ὁ ἀόμματος, ὁ ἐπαίτης, ὁ παράφρων, ὁ δύστηνος χωρικὸς εὑρίσκουσιν ἄρά γε τὴν ἀνακούφισιν τῆς πολυετοῦς ταλαιπωρίας των ἐν τῇ σκέψει, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι πρὸς αὐτοὺς δυσύχημα; Οὐχί! πανταχοῦ τῶν εἰκόνων τοῦ Ὀλβεΐνου ἐπικρατεῖ μελαγχολία τις ἀδυσώπητος, τρομερά τις εἱμαρμένη, ἀρά τις πικρὰ ἐπιβαρύνουσα τὰς τύχας τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ καλλιτέχναι ἄλλης ἐποχῆς, χρεωστοῦμεν νὰ μιμηθῶμεν τὴν φιλοσοφίαν ταύτην τῆς *Ἀναγεννήσεως*; Χρεωστοῦμεν νὰ ζητῶμεν ἐμπνεύσεις ἐν τῇ θλίψει, ἐν τῷ ἐξευτελισμῷ καὶ τῇ ἐξαχρειώσει τῆς ἐσχάτης δυστυχίας καὶ τῆς ἀθλιότητος, ἐπὶ τῆς κοπρίας τοῦ Λαζάρου;

Ἐγώ, φρονῶ ἀπεναντίας, ὅτι τὸ καθῆκον τῆς τέχνης εἶναι καθῆκον αἰσθήματος καὶ ἀγάπης, ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς μυθιστορία πρέπει νὰ διαδεχθῇ τὴν παραβολὴν τῆς ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς, καὶ ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἔχει εὐρυτέραν, ποιητικωτέραν ἐντολὴν ἢ τὴν τῆς παραστάσεως τῶν κακιῶν καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῇ γυμνότητι αὐτῶν.

Σύγγνωθί μοι, ἀναγνῶστα, τὰς σκέψεις ταύτας καὶ δέξαι αὐτὰς ἐν εἴδει προλόγου. Ἡ ἱστορία τὴν ὁποίαν θέλω σοὶ διηγηθῆ ἔσεται τοσούτῳ βραχεῖα καὶ ἁπλῆ, ὥστε ἠσθανόμην τὴν ἀνάγκην λέγουσα τὸ φρόνημά μου περὶ τῶν τρομερῶν ἱστοριῶν τοῦ συρμοῦ, νὰ ζητήσω συγγνώμην ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς.

Προκειμένου λόγου περὶ γεωργοῦ ἐξετράπην εἰς ταύτην τὴν παρέκβασιν, καὶ γεωργοῦ ἱστορίαν προτίθεμαι νὰ διηγηθῶ.

Ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐστάθην παρατηροῦσα τὴν εἰκόνα τοῦ Ὀλβεΐνου, καὶ ὑπὸ βαθυτάτης κατεχομένη μελαγχολίας· εἶτα ἐξελθοῦσα, περιεφερόμην εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς πεδιάδας, σκεπτομένη περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἀγροτῶν καὶ τῆς εἱμαρμένης τοῦ γεωργοῦ.

Καὶ τίς ἡ τύχη αὐτοῦ; ποῖον τὸ πεπρωμένον τοῦ δυς-ήνου! Καταναλίσκει ὅλην τὴν ἡμέραν τὰς δυνάμεις του ἀροτριῶν καὶ σκάπτων τὴν γῆν, καὶ μισθὸς αὐτοῦ, τὴν ἑσπέραν, εἶναι ἁπλοῦν τεμάχιον ξηροῦ ἄρτου! . . . Αὐτὸς χύνει ἱδρῶτας, καὶ ἄλλος ἔχει τὰς ἀπολαύας καὶ ὠφελείας. Ὁ γαιοκτήμων ἀγαπᾷ τοὺς ἀγρούς, ἀλλὰ χάριν τοῦ συμφέροντός του, ὁ δὲ γεωργός, δι' ὃν μόνος ὁ κόπος καὶ ἡ ἐμμισθος θητεία, εἶναι τοσοῦτον καταπεπονημένος, τοσοῦτον ἄθλιος, ὥστε οὔτε νὰ αἰσθανθῇ, οὔτε ν' ἀπολαύσῃ δύναται τὰς καλλονὰς τῆς ἐνώπιον αὐτοῦ φύσεως, καὶ νὰ ἐντρυφήσῃ εἰς τὰ θέλγητρα τοῦ ἀγροτικοῦ βίου.

Καὶ ὅμως, ἡ φύσις, ἡ φύσις εἶναι αἰωνίως νέα καὶ περικαλλής, καὶ διὰ παντὸς δαψιλής. Προχέει τὴν ποίησιν καὶ τὸ κάλλος ἐφ' ὅλων τῶν ὄντων, ἐφ' ὅλων τῶν φυτῶν ὅσα ἀφέθησαν εἰς τὴν ἐνέργειαν καὶ ἐπιῤῥοήν της. Ἡ φύσις ἐγκρύπτει τὸ ἀπόῤῥητον τῆς εὐτυχίας, ἀλλ' οὐδεὶς κατώρθωσεν εἰσέτι νὰ τὸ ὑφαρπάσῃ. Ἀλλ' ἴσως ἔλθῃ ποτὲ ἡμέρα, ὅτε ὁ σήμερον δύστηνος γεωργὸς ἔσεται ὁ εὐτυχέστερος τῶν θνητῶν, ὅτε θὰ τρώγῃ μὲν καὶ πάλιν τὸν ἄρτον αὐτοῦ ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου του, ἀλλὰ καὶ τὸν πρὸς τὸ ζῆν πόρον ἀνετότερον θ' ἀπολαμβάνῃ, καὶ τῆς φύσεως αἱ ἅφατοι καλλοναὶ θὰ τὸν θέλγωσι. Τότε ὁ γεωργὸς ἔσεται ποιητής, ἐὰν μὴ εἰς τὸ ἑρμηνεύειν, τοὐλάχιστον εἰς τὸ αἰσθάνεσθαι τὸ ὡραῖον, τὸ χάριεν. Δὲν εἶναι ποιητὴς ὁ συγγράφων μόνον ἔμμετρα ἢ πεζά, ἀλλ' ἐκεῖνος μάλιστα ὅστις ἀρύεται ἀπὸ τὸ αἴσθημα τῆς ποιήσεως εὐγενεῖς ἡδονὰς καὶ ἀπολαύσεις.

Τοιαῦτα σκεπτομένη καὶ περιπατοῦσα, ἦλθον παρὰ τὰ ὅρια ἀγροῦ, ὃν γεωργοί τινες ἐπαλλιέργουν διὰ νὰ σπείρωσιν αὐτὸν προσεχῶς. Εὐρὺς παρίστατο ὁ ὁρίζων καὶ διαφανὴς ἦτο ἡ ἡμέρα καὶ ὑπόθερμος. Ἡ γῆ νεωστὶ ἀροτριωθεῖσα ἀνέδιδεν ἐλαφρόν τινα ἀτμόν. Πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ἀγροῦ γέρων, εὐσχήμως ἐνδεδυμένος, οὐχὶ δὲ ῥακενδύτης ὡς ὁ τοῦ Ὀλβεΐνου, ἤλαυνε μετὰ σοβαρότητος τὸ ἀθραμιαῖον ἄροτρόν του ἑλκόμενον ὑπὸ ζεύγους ἡσύχων βοῶν, σχεδὸν *ἀδελφοποιητῶν* διὰ τὴν μακρὰν συμβίωσιν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ζυγόν.

Ὁ γέρων γεωργὸς εἰργάζετο μετὰ βραδύτητος καὶ σιωπῆς καὶ ἄνευ βίας ἀνωφελοῦς. Οὐδ' αὐτὸ τὸ πειθήνιον ζεῦγος τῶν βοῶν του ἔσπευδεν ἐν τῇ πορείᾳ του· καὶ ὅμως ὁ ἀγρός, διὰ τὸ διηνεκὲς καὶ ὁμοιόμορφον τῆς ἐργασίας, ηὐλακώνετο ἐπίσης καλῶς ὅσον καὶ ὁ τοῦ υἱοῦ τοῦ γεροντίου, ὅστις, ἐκείνου πλησίον, ἤλαυνεν ἐν βίᾳ τέσσαρας ῥωμαλέους βόας ἀροτριῶντας γῆν σκληροτέραν καὶ ὅλως πετρώδη.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἑτέρα σκηνή, εὐγενὴς καὶ ὡραία, εἵλκυσεν ὅλην τὴν προσοχήν μου. Εἴς τι ἄλλον ὅριον τοῦ ἀγροῦ, νεανίας εὐειδὴς ἐδίωκεν ὀκτὼ βόας, σύροντας μέγα ἄροτρον. Οἱ βόες οὗτοι ἦσαν νέοι τὴν ἡλικίαν, ἔχοντες τρίχα φαιόχρουν καὶ διαπεποικιλμένην ὑπὸ στιγμάτων μελανῶν καὶ στιλβόντων ὡς ἀπαυγάσματα πυρός. Αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν ἦσαν μικραὶ καὶ βοστρυχοειδεῖς ὡσεὶ κεφαλαὶ ταύρων, οἱ ὀφθαλμοὶ ἄγριοι καὶ αἱ κινήσεις βίαιαι καὶ σπασμώδεις. Ὁ δὲ νεανίας, διὰ τῶν ῥωμαλέων ἐκείνων βοῶν, ἠροτρία γῆν νέαν, πρὸ πολλοῦ χρόνου χρήσιμον μόνον εἰς βοσκὴν καὶ γέμουσαν πρέμνων.

Παιδίον περίπου ἑπταετές, ὡραῖον ὡς ἄγγελος, φέρων *διαμάσχαλα* (*) ἀνηρτημένον δέρας, καὶ ὁμοιάζον οὕτω τὴν εἰκόνα Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ἐν τῇ νηπιότητί του, ἤρχετο κατόπιν τῆς παραλλήλου τῷ ἀρότρῳ αὐλακίας, κ' ἐκέντα τὰ πλευρὰ τῶν βοῶν διὰ στύρακος (κανταρίου) ἀπολήγοντος εἰς ἀμβλεῖαν αἰχμήν.

Μοὶ ἦσαν γνωστοὶ ὁ νεανίας ἐκεῖνος καὶ ὁ παῖς. Ἐγίνωσκον τὴν ἱστορίαν των . . . καὶ ἱστορίαν ἰδίαν ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων, καὶ αὐτὸς ὁ γεωργός . . . Εἰ καὶ χωρικὸς καὶ ἁπλοῦς γεωργὸς ὁ Γερμανός, ὡς ὠνομάζετο, ἀνεμέτρησε καὶ τὸ καθῆκον καὶ τὰς κλίσεις του. Μοὶ διηγήθη δὲ ταῦτα ἀφελῶς, ἄνευ περιστροφῶν, τὰ ὁποῖα ἤκουσα συμπαθῶς. Θέλω δὲ προσπαθήσει νὰ μεταδώσω καγὼ τὴν διήγησιν, μετὰ τῆς αὐτῆς, εἰ δυνατόν, ἁπλότητος καὶ ἀφελείας.

Β'. ΓΕΡΜΑΝΟΣ, Ο ΚΑΛΟΣ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Μιᾷ ἡμέρᾳ, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας, ἐνῷ ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ ἐκάθηντο ἀναπαυόμενοι εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ταπεινῆς οἰκίας του, ὁ γέρων μετὰ βραχεῖαν σιωπὴν εἶπε·

— Πρέπει, τέλος πάντων, υἱέ μου, ν' ἀποφασίσῃς νὰ ξαναπάρῃς γυναῖκα. Δύο χρόνοι τώρα εἶναι ποῦ ἐχήρευσες, καὶ πέθανε ἡ συχωρεμένη ἡ κόρη μου· ὁ μεγάλος σου υἱὸς ἐπάτησε τοὺς ἑπτά. Εἶναι καιρός, Γερμανέ μου. Πλησιάζεις τοὺς τριάντα καὶ ὕστερα δὲν βρίσκεις γυναῖκα. Στὸν τόπον μας ὁ τριαντάρης λογιέται γέρως καὶ δὲν ἔχουμε παράδειγμα νὰ πανδρευθῇ. Ἔχεις τρία παιδάκια, ἀγγελούδια, καὶ τὰ καϊμένα δὲν μᾶς ἔδωκαν ἀκόμα τὸ παραμικρὸ βάρος. Ἡ γρηά μου καὶ ἡ νύφη μου τὰ 'νοιάζονται καὶ τ' ἀγαποῦν σὰν δικά τους. Ὁ Θεὸς τὸ ξέρει! Νά το! ὁ μικρούλης ὁ Πέτρος ἔγινε παλληκάρι, κεντᾷ τὸ βᾷδι σὰν νᾶταν μεγάλος· ἔχει γνῶσι ἀρκετὴ γιὰ νὰ βίσκῃ τὰ ζᾷ στὸ λειβάδι, καὶ ἀρκετὴ δύναμι, υἱέ μου, νὰ πηγαίνῃ καὶ νὰ ποτίζῃ τ' ἄλογα στὴ βρύσι. Γιαὐτὸν δὲν ἔχουμεν ἔννοια, μόνον γιὰ τὰ δυὸ ἄλλα . . . Ἡ νύφη μου εἶναι ἑτοιμόγενη, κ' ἔχει κ' ἕνα μικρὸ στὴν ἀγγαλιά· σὰν ἔλθῃ καὶ ὁ Σιδέρης, δὲν θὰ μπορῇ πλιὸ νὰ κυττάζῃ τὴν Ἀγγελικοῦλά σου οὔτε τὸ Δημήτρι. Εἶναι ἀληθινὸ δαιμόνιο, εἶναι φωτιά, ἀπαράλλακτος ἐσύ, θὰ γενῇ βέβαια καλὸς δουλευτής, πλὴν τώρα εἶναι ἀνοικονόμητος. Ἡ γρηά μου δὲν ἔχει πόδια νὰ τρέχῃ νὰ τὰ προφθάνῃ σὰν πηγαίνῃ σιμὰ στοὺς τράφους, ἢ ῥίπτεται ἀποκάτω ἀπὸ τὰ ζᾷ. Λοιπόν, Γερμανέ, μὲ τὴν εὐχή μου, κάμε τὸ σταυρό σου καὶ πάρε πάλι γυναῖκα ν' ἄχῃ τὴν ἔννοιαν τῶν παιδιῶν σου. Αὐτὸ εἶναι καὶ δικόμας συμφέρο· τότε μόνο θὰ πάγουν μὲ καλὴ τάξι ἡ δουλειαίς μας.

— Ἄς γενῇ ἔτσι, ἀφοῦ τὸ θέλῃς, πατέρα. Πλὴν δὲν μπορῶ νὰ σοῦ κρύψω, ὅτι δὲν θὰ τὸ κάμω μὲ τὴν εὐχαρίστησί μου. Γνωρίζει ὁ καθένας ποιὸν χάνει, πλὴν δὲν γνωρίζει ποιὸν θαύρῃ. Εἶχα γυναῖκα, ὁ Θεὸς νὰ μακαρίσῃ τὴ ψυχή της, χρήσιμη, γλυκειά, ὤμορφη, ἀνδρεία. Ἦταν καλὴ καὶ γιὰ τοὺς γονιούς της καὶ γιὰ τὸν ἄνδρα της καὶ γιὰ τὰ παιδιά της· δωλευτοῦ στὸ χωράφι, δουλευτοῦ στὸ σπῆτι, πιτήδεια στὸ ἐργόχειρο, προκομμένη σ' ὅλα. Σὰν με τὴν ἔδωκες, κ' ἐγὼ τὴν πῆρα, δὲν ἐκάμαμε συμφωνία ἂν τὴν χάσω καὶ μὲ τὴν πάρῃ ὁ Θεός, νὰ τὴν ξαστοχήσω.

— Μὲ τοὺς λόγους σου δείχνεις, υἱέ μου, τὴν καλή σου καρδιά, ὑπέλαβεν ὁ γέρων. Ἔχε τὴν εὐχὴ τοῦ Θεοῦ· ξέρω πῶς ἀγάπαες τὴν μακαρίτισσα, πῶς ἤτονε εὐτυχισμένη μαζή σου· πλὴν τί νὰ γένῃ, ἀφ' οὗ ὁ Θεὸς μᾶς τὴν πῆρε; Τώρα καὶ ἡ ἴδια σὲ διατάσσει νὰ μὴν ἀφήσῃς τὰ ὀρφανά της ἀπροστάτευτα. Πρέπει νὰ εὕρουμε σύντροφο ποῦ νὰ τὴν μοιάζῃ· γνωρίζω ὅτι δὲν εἶναι πολὺ εὔκολον, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἀδύνατο, καὶ ὅταν σὲ τὴν εὕρωμεν, θὰ τὴν ἀγαπᾷς ὡς ἀγάπαες τὴν θυγατέρα μου . . .

— Θὰ σὲ ὑπακούσω, πατέρα, ἀλλὰ ποίαν θέλεις νὰ πάρω ποῦ νὰ μοιάζῃ τῆς μακαρίτισσας; Ἂν τύχω κάμμιὰ διαστρεμμένη, θέλεις νὰ κακομεταχειρίζεται τὰ μικρά μου;

— Θεὸς φυλάξοι! ἀπήντησεν ὁ γέρων· ἡ διαστρεμμέναις εἶναι εἰς τὸν τόπον μας σπανιώτεραις ἀπὸ ταῖς καλαῖς, καὶ θὰ ἦναι τρέλλα νὰ μὴ διαλέξῃ τίνας τὴν καλή.

— Ἀλήθεια, πατέρα, το χωριό μας ἔχει καλαῖς κοπέλαις. Εἶναι ἡ Λουΐζα, ἡ Σιλβανία, ἡ Κλαυδία . . . τέλος πάντων ὁποιαν μὲ πεῖς.

— Μὴ βιάζεσαι, υἱέ μου, ὅλαις αὐταῖς ἡ κοπέλλαις εἶναι ἢ πολὺ νηπιαῖς ἢ πολὺ φτωχαῖς . . . ἢ πολὺ ὤμορφαις . . . Ἡ ὤμορφαις δὲν εἶναι πάντα καὶ ἡ πλιὸ φρόνιμαις . . .

— Θέλεις λοιπὸν νὰ πάρω ἄσχημη; ἀντέκοψεν ἀνήσυχος ὁ Γερμανός.

— Ὄχι, δὲν λέγω ἄσχημη ἀλλ' οὔτε ἄσχημη οὔτε ὤμορφη, νὰ ἦναι ἀκόμη νηὰ καὶ νάχῃ καλὴν ὑγεία.

— Τότε πρέπει νὰ τὴν παραγγείλουμε, ἀφ' οὗ μάλιστα δὲν θέλεις φτωχοκόριτσο . . . πλούσια δὲν εἶναι εὔκολο νὰ πάρῃ τινας σὰν ἦναι χηρεμένος.

— Καὶ ἂν εὑρεθῇ νὰ ἦναι κ' ἐκείνη χήρα χωρὶς παιδιὰ καὶ μὲ κατάστασι;

— Δὲν γνωρίζω καμμιὰ στὸ χωριό μας.

— Οὔτε ἐγὼ γνωρίζω, ἀλλὰ θὰ εὑρεθῇ ἄλλοῦ.

— Θὰ ἔχῃς καμμιὰ στὸ νοῦ, πατέρα, καὶ τότε εἰπὲ τὴν ἀμέσως.

— Ναί, ἔχω μίαν, εἶναι ἡ Λεοναρδίνα· κατοικεῖ εἰς Φουρούς.

— Δὲν τὴν γνωρίζω.

— Ὀνοματίζεται Κατερίνα, σὰν τὴν συχωρεμένη.

— Κατερίνα! στὴν ἀλήθεια, μὲ χαρὰ θὰ λέγω αὐτὸ τὸ ὄνομα . . . Κατερίνα! ἀλλ' ἂν δὲν θὰ μπορέσω νὰ τὴν ἀγαπῶ σὰν τὴν ἄλλη, τότε θὰ λυποῦμαι πλειότερο.

— Σοῦ λέγω πῶς θὰ τὴν ἀγαπᾷς. Εἶναι καλὴ γυναῖκα· εἶναι ἀπὸ σπῆτι, ἔχει δέκα χιλιάδων

(*) Λέξις: ἐπιχωριάζουσα εἰς Κύπρον καὶ σημαίνουσα τὸ δι' ἀγκῶν ὤμων, μασχαλῶν.

φράγκων στάμενα, δὲν εἶναι ἄσχημη, ἀλλὰ δὲν εἶναι πλιὸ πολὺ νέα, ἔχει τοὺς 32.

— Βλέπω, γέρα, ὅτι ἔχεις ἔγνοια γιὰ τὸ συμφέρο.

— Βέβαια, καὶ σὺ δὲν νοιάζεσαι;

— Γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω· ἀλλέως γνωρίζεις ὅτι ἀδιαφορῶ τί μερίδιο ἔχω στὰ κέρδη μας· δὲν ξέρω νὰ κάμω μοιρασιά. Γνωρίζω τὴν γῆ, τὰ βώδια, τ' ἄλογα, τὸ σπόρο, τὸ ἀλώνισμα, . . . Γιὰ τὸ χρηματικό, τὸ μνημονικό μου δὲν μὲ βοηθᾷ . . .

— Δὲν μὲ ἀρέσει τοῦτο· ὁ ἄνθρωπος, ἂν ὄχι γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ γιὰ τὰ παιδιά του, δὲν πρέπει ν' ἀμελῇ τὸ συμφέρο του. Γι' αὐτὸ δὰ ἔχεις ἀνάγκη νὰ πάρῃς γυναῖκα γνωστική καὶ οἰκονόμα. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ εἶχα νὰ σοῦ πῶ, Γερμανέ, σκέψου καὶ πάσχισε ν' ἀρέσῃς τῆς χήρας, γιατί ἡ καλή διαγωγή της καὶ ἡ κατάστασί της θὰ σοῦ εἶναι χρήσιμα καὶ διὰ τὰ τώρα καὶ διὰ τὰ ὕστερα.

— Ἂς εἶναι, πατέρα, θὰ πασχίσω νὰ τῆς ἀρέσω καὶ νὰ μοῦ ἀρέσῃ.

— Γιὰ τοῦτο πρέπει νὰ τὴν γνωρίσῃς καὶ νὰ πάγῃς νὰ τὴν 'δῇς.

— Εἰς τὸ χωριό της; Δὲν εἶναι μακρυὰ ἀπ' ἐδῶ; κ' ἔχομε καιρὸ τώρα μὲ τὸ ὄργωμα νὰ τρέχουμε;

— Δὲν ἔχεις νὰ χάσῃς πολὺν καιρόν. Αὔριο εἶναι σάββατο· δουλεύεις λιγώτερο· φεύγεις ταῖς δύο τὸ ἀπομεσήμερο καὶ εἶσαι στοὺς Φουρούς τὴν νύκτα. Τώρα ἔχει φεγγάρι καὶ οἱ δρόμοι εἶναι καλοί. Σὲ πέντε ὧραις φθάνεις. Ἔπειτα περνεῖς μαζῆ σου καὶ τὴν φοράδα.

— Ἔχω κάλλιο νὰ πάγω πεζός, μ' αὐτὴ τὴ δροσιά.

— Ναί, ἡ φοράδα ὅμως εἶναι ἄμορφο ζῷ, καὶ ἐνοῦ γαμβροῦ τοῦ στέκει καλήτερα νὰ παρρησιασθῇ ἐπάνω σὲ καλὸ ἄλογο. Βαίνεις τὰ καινούργια φορέματά σου καὶ φέρνεις τοῦ γέρο Λεονάρδου ὀλίγο κυνῆγι. Θὰ τοῦ εἰπῆς ὅτι σὲ στέλνω ἐγώ, ἐμβαίνεις μαζῆ του σ' ὁμιλίαις, περνᾷς τὴν Κυριακὴ μὲ τὴν καπέλλα του, καὶ γυρίζεις μ' ἕνα· καὶ ἡ μ' ἕνα ὄχι, τὴ Δευτέρα τὸ πρωΐ.

— Πάγει καλά, ἀπήντησεν ὁ Γερμανὸς ἀταράχως, καὶ ὅμως δὲν ἦτο κατὰ πάντα ἥσυχος. Ὁ Γερμανὸς ἔζησε πάντοτε σωφρόνως, καὶ ὅπως ζῶσιν οἱ φιλόπονοι χωρικοί. Λαβὼν σύζυγον εἰκοσαετῆ τὴν ἡλικίαν, αὐτὴν μόνην τὴν γυναῖκα ἠγάπησε. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν της, πρὸς οὐδεμίαν ἄλλην ἐχαριεντίσθη. Τὸ πένθος τῆς καρδίας του ἦτον ἀληθές, καὶ μόνον εἰς τὴν θέλησιν τοῦ πενθεροῦ του ἐνέδιδε, συγκατατιθέμενος νὰ ἔλθῃ εἰς νέον γάμον, ἀλλὰ μετὰ φόβου καὶ λύπης. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ὁ πενθερός του εἶχε διοικήσει φρονίμως τὴν οἰκογένειαν, καὶ ὁ Γερμανός, ἀφοσιωθεὶς ὅλος εἰς τὸ κοινὸν ἔργον, κ' ἑπομένως εἰς τὸν ἀντιπροσωπεύοντα αὐτό, εἰς τὸν οἰκογενειάρχην, ἐθεώρει ἄπρεπον τὸ νὰ παραγνωρίσῃ τὰς ὀρθὰς τοῦ γέροντος σκέψεις καὶ τὸ κοινὸν συμφέρον.

Καὶ ὅμως ἦτο περίλυπος. Συνεχῶς ἔκλαιε κ' ἐμείρετο (*) κατὰ μόνας τὴν μακαρίτιδα γυναῖκα του· καίτοι δὲ ὁ μονήρης βίος του ἤρχισε νὰ βαρύνῃ αὐτόν, περισσότερον ὅμως τὸν ἐφόβιζεν ἡ ἰδέα τοῦ νὰ λάβῃ νέαν σύντροφον, παρὰ ἡ ἐπιθυμία τοῦ ν' ἀπαλλαγῇ τῆς θλίψεώς του.

Γ'. Ο ΜΙΚΡΟΣ ΠΕΤΡΟΣ.

Ἐπιστρέψας ἐκ τῶν ἀγρῶν του, ὁ γέρων Μαυρίκος εὗρεν εἰς τὴν οἰκίαν του παλαιάν του γείτονα, ἐλθοῦσαν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν γυναῖκά του ἀνθρακιὰν καὶ νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' αὐτῆς. Ἡ Γιλέτα κατῴκει καλύβην πενιχροτάτην, οὐ πόρρω τοῦ κτήματος τοῦ Μαυρίκου. Ἀλλὰ καίτοι ἐνδεής, ἦτον ὅμως γυνὴ ἀγαπῶσα τὴν οἰκιακὴν τάξιν. Ἡ καλύβη της ἦτο καθαρωτάτη καὶ τακτοποιημένη καὶ τὰ ἐπερράμενα μετ' ἐπιμελείας ἐνδύματά της ἀπεδείκνυον, ὅτι ἐσέβετο ἑαυτὴν καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ πτωχείᾳ της.

— Ἤλθες νὰ πάρῃς ἰστιὰ γιὰ τὸ βράδυ, θειὰ Γιλέτα, εἶπεν ὁ γέρων. Θὲς ἄλλο τίποτα;

— Εὐχαριστῶ, κὺρ Μαυρίκε, γιὰ τὴν ὥρα δὲν θέλω τίποτα· ἤξερες, ὅτι δὲν ἀγαπῶ νὰ παραβαρύνω τοὺς καλοὺς φίλους.

— Ἀλήθεια, γιαὐτὸ καὶ οἱ φίλοι σου εἶναι πάντα πρόθυμοι νὰ σὲ κάμουν δούλευσι.

— Μιλοῦσα μὲ τὴν γυναῖκά σου καὶ τὴν ρώτουμοῦν, ἂν ὁ Γερμανὸς ἀπεφάσισε πλιὸ νὰ ξαναπανδρευθῇ.

— Δὲν εἶσαι χασόγλωσση, ἀπεκρίθη ὁ Μαυρίκος· θὰ 'πῶ λοιπὸν εἰς τὴν γυναῖκά μου, 'μπροστά σου, ὅτι ὁ Γερμανὸς εἶναι ἀποφασισμένος. Αὔριον πηγαίνει στοὺς Φουρούς.

— Στὴν καλὴν ὥραν! ἐπεφώνησεν ἡ Μαυρίκαινα, ἄμποτες νὰ 'πιτύχῃ γυναῖκα καλὴ καὶ ἄξια σὰν αὐτός.

— Ἀ! πηγαίνει στοὺς Φουρούς, ὑπέλαβεν ἡ Γιλέτα. Κύνταξε πῶς ἔρχονται τὰ πράμματα! ἀξιόλογα! Τώρα μ' ἐρώτασες ἂν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τίποτα. Θὰ σὲ ζητήσω λοιπόν, κὺρ Μαυρίκε, μιὰ χάρι.

— Λέγε, λέγε, θειὰ Γιλέτα· εἴμαστε στὴ δούλευσί σου.

— Ἤθελα ὁ Γερμανὸς νὰ συντροφεύσῃ τὴν καπέλλα μου.

— Ποῦ; στοὺς Φουρούς;

— Ὄχι, στοὺς Φουρούς, στῆς Φτελιαῖς, ὅπου πηγαίνει νὰ μείνῃ ὡς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου.

— Πῶς; εἶπεν ἡ Μαυρίκαινα, χωρίζεσαι ἀπὸ τὴ θυγατέρα σου;

— Τί νὰ κάμω, πρέπει νὰ ἔμβῃ κι' αὐτὴ σ' ἀφεντικὸ καὶ νὰ νὰ κερδαίνῃ τὸ ψωμί της. Τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ποῦ μᾶς πέρασε, δὲν θέλησα νὰ τὴν ἀφήσω νὰ μοῦ τὴν πάρουν· νὰ ποῦ ἔρχεται τοῦ Ἁγίου Δημητριοῦ, καὶ ἡ Μαρία μου βρίσκει νὰ 'μπῇ πιστικὴ στῆς Φτελιαῖς. Ἡ Μαρία δὲν εἶναι πλιὰ παιδί (ἐπάτησε στοὺς δεκαεπτά) καὶ τὸ θέλει ὁ Θεὸς νὰ κερδαίνῃ τὸ ψωμί της καὶ νὰ βοηθᾷ τὴ μάνα της.

— Θειὰ Γιλέτα, ἀπήντησεν ὁ γέρων γεωργός,

(*) Κλαίει καὶ μείρεται, ὁμπρικόν, ἐπιχωριάζον εἰς τὴν Στερεὰν καὶ τὴν Κέρκυραν.

ἐν ἀρχοῦσαν πενῆντα φράγκα, νὰ οἰκονομήσῃς τὰς ἀνάγκας σου καὶ νὰ μὴ χωρισθῇς τὸ παιδί σου, σὲ τὰ εὕρισκα, στὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ σ' ὅλα τὰ πάντα χρειάζεται ν' ἀκοῦμε καὶ τὴ γνῶσι. Οἰκονομεῖστε γιὰ τὸ χειμῶνα, ἀλλ' ἔπειτα; τ' εἶχες, Γιάννη; τ' εἶχα πάντα.

— Ἔχεις δίκαιο, κὺρ Μαυρίκε, ἀς γένῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἀφεντικὸς ἐμήνυσε καὶ σήμερα τὸ ταχύ, καὶ πρέπει νὰ πάγῃ. Πλὴν τὸ δύστυχο, δὲν γνωρίζει τὴ στράτα, καὶ δὲν θέλω νὰ τὴν πέψω μονοχή. Γιαὐτὸ σὲ παρακάλεσα νὰ πάγῃ μὲ τὸν γαμβρό σου, ἀφοῦ ὁ δρόμος του εἶναι ἀπὸ τῆς Φτελιαῖς.

— Ναί, ναί, θειὰ Γιλέτα, τὴν συντροφεύει, μπορεῖ καὶ νὰ τὴν πάρῃ στὰ κάπουλα τῆς φοράδας, κ' ἔτσι δὲν χαλᾷ τῆς κουντούραις της. Ἔτος ποὺ μᾶς ἔρχεται γιὰ τὸ δεῖπνο. Πέ μας, Γερμανέ, ἡ Μαριὰ τῆς θειᾶς Γιλέτας πάγει πιστικὴ στῆς Φτελιαῖς. Τὴν πέρνεις ἐπάνω σ' ἄλογό σου;

— Μετὰ χαρᾶς, ἀπήντησεν ὁ Γερμανός, περιφρόντις εἰσέτι, ἀλλὰ πάντοτε πρόθυμος νὰ ὑπηρετῇ τὸν πλησίον του.

Παρ' ἡμῖν, ἐν τῇ κοινωνίᾳ, μία μήτηρ δὲν ἤθελεν ἀποφασίσει νὰ ἐμπιστευθῇ κόρην δεκαεξαετῆ εἰς νέον εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἐτῶν, διότι, πραγματικῶς ὁ Γερμανὸς δὲν εἶχε περισσοτέραν ἡλικίαν, καὶ ἂς ἐθεωρεῖτο, κατὰ τὰς ἰδέας τοῦ χωρίου του, προβεβηκὼς λόγῳ γάμου· ἦτο δὲ καὶ ὁ εὐειδέστερος ὅλων τῶν συγχωρίων του.

Ἀλλ' ἡ ἀγνότης τῶν ἠθῶν εἶναι παράδοσις ἱερὰ εἰς ἐξοχὰς τινας, μεμακρυσμένας ἀπὸ τὴν διαφθορὰν τῶν μεγάλων πόλεων . . . Ὁ γέρων Μαυρίκος λοιπὸν δὲν ἀνησύχει πελείως, βλέπων τὸν γαμβρόν του λαμβάνοντα συναναβάτιδα τοῦ ἵππου του τὴν εὔμορφον ἐκείνην κόρην, ἡ δὲ μήτηρ ἐνόμιζεν ὕβριν καὶ τὸ νὰ συστήσῃ εἰς τὸν νεανίαν σέβας πρὸς τὴν θυγατέρα της.

Ἡ Ξανθὴ ἦτο φορβὰς νέα, εὔμορφος καὶ ρωμαλέα. Ἀκόπως ἔφερε λοιπὸν τὸ διπλοῦν φορτίον της, ἱππεύουσα τὰ ὦτα καὶ κατατρώγουσα τὸν χαλινόν, ὅτε ὁ Γερμανὸς καὶ ἡ Μαρία ἐκίνησαν τὴν ἐπιοῦσαν. Διήρχοντο οἱ ἀναβάται διὰ μακροῦ τινος λειβαδίου. Ἡ φορβὰς βλέπει αἴφνης τὴν μητέρα της, καλουμένην γραῖαν Ξανθήν, καὶ χρεμετίζει εἰς σημεῖον ἀσπασμοῦ. Ἡ γραῖα Ξανθὴ ἐπλησίασεν εἰς τὸν φράκτην, ἐπάσχισε νὰ καλπάσῃ παρὰ τὰ ἄκρα τοῦ λειβαδίου, ὅπως ἀκολουθήσῃ τὸν πῶλόν της, ἀλλ' ἔπειτα ἰδοῦσα ὅτι ἡ Ξανθὴ ἐτάχυνε τὸ βῆμα, ἐχρεμέτισε καὶ αὐτή, ἐσταμάτησεν, ἔμεινε σύννους καὶ ἀνήσυχος, τὰς μὲν γνάθους ἔχουσα ἐπάνω, τὸ δὲ στόμα πλῆρες χόρτων, τὰ ὁποῖα οὔτε ἀνεμάσσα πλέον.

— Τὸ φτωχὸ αὐτὸ ζῷ γνωρίζει πάντοτε τὸ πουλάρι του, εἶπεν ὁ Γερμανὸς ἵνα διασκεδάσῃ τὴν μικρὰν Μαρίαν, οὖσαν σύννουν καὶ ἄθυμον. Καὶ τοῦτο μ' ἐνθυμίζει ὅτι δὲν ἐφίλησα κ' ἐγὼ τὸν Πέτρον μου πρὶν κινήσω. Τὸ κακὸ παιδί, δὲν ἦταν στὸ σπῆτι. Ἤθελε, ψὲς τ' ἀργὰ νὰ τοῦ ὑποσχεθῶ ὅτι θὰ τὸν πάρω μαζῆ μου· καὶ ἔκλαιεν ἐξακολουθητικὰ μιὰ ὥρα, στὸ κρεβάτι του. Σήμερο τὸ ταχύ, πάλιν ἐπολέμησε μὲ κάθε τρόπο νὰ μὲ καταπείσῃ. Πλήν, ὅταν εἶδε πῶς χάνει τὸν κόπον του, ὁ ἀτέντης ἐχόλιασε, καὶ ἔφυγεν εἰς τὸ χωράφι, καὶ οὔτε τὸν εἶδα πλιό.

— Ἐγὼ τὸν εἶδα, εἶπεν ἡ Μαρία, προσπαθοῦσα νὰ καταπαύσῃ τὰ δάκρυά της. Ἔστρεψε μὲ τὰ μικρὰ τοῦ Σουλᾶ 'στὰ ἀλώνια. Ἀνενόησα ὅτι ἔλειπε πολλὴν ὥραν ἀπὸ τὸ σπῆτι, διότι τὸν εἶδα νὰ τρώγῃ πρωΐναις καὶ μοῦρα. Τοῦ ἔδωκα ψωμὶ ἀπὸ τὸ πρόγευμά μου. « Εὐχαριστῶ, Μαριγοῦλά μου, μὲ εἶπε, σὰν ἔλθῃς στὸ σπῆτι θὰ σὲ δώσω γαλέτα. » Ἔχεις, μὰ τὸ ναί, ὡραῖο παιδάκι, Γερμανέ.

— Ἀλήθεια! ἀπήντησεν ὁ γεωργός, καὶ βέβαια τὸ ἔπερνα μαζῆ μου, ἂν δὲν μ' ἐμπόδιζεν ἡ μάμμη του.

— Γιατί νὰ μὴν τὸ πάρῃς, τὸ καϊμένο; Εἶναι φρόνιμο σὰν κάμουν τὸ θέλημά του!

— Φαίνεται ὅτι ἐκεῖ ποῦ πάγω, δὲν εἶναι πρεπούμενον νὰ ἔχω μαζῆ μου καὶ τὸν μικρὸν Πέτρον. Αὐτὸ μὲ εἶπεν ὁ πενθερός μου, δὲν πρέπει νὰ πρωτοΐδοῦν τὰ βάρη τοῦ σπητιοῦ . . . Μὰ δὲν ξέρω γιατί σοῦ λέγω αὐτά, Μαριγοῦλα; Τί καταλαμβάνεις ἀπ' αὐτά.

— Ναΐσκε, Γερμανέ, ξέρω, ὅτι πηγαίνεις νὰ πανδρευθῇς· μὲ τὸ εἶπεν ἡ μάνα μου καὶ μὲ παρήγγειλε νὰ μὴν τὸ ξεστομίσω· μείνε ἡσυχος· δὲν θὰ εἴπω κανενοῦ τίποτε.

— Θὰ κάμῃς καλά, δὲν εἶναι ἀκόμη τίποτε τελειωμένο. Μπορεῖ νὰ μὴν ἀρέσω τῆς νύφης.

— Νὰ ἐλπίζῃς τὸ ναί, Γερμανέ. Καὶ γιατί θὰ μὴν τῆς ἀρέσῃς;

— Ποῖος γνωρίζει; ἔχω τρία παιδιά, καὶ εἶναι βάρος γιὰ τὴ γυναῖκα ποῦ δὲν εἶναι μάνα των,

— Πλὴν τὰ παιδιά σου εἶναι τόσον καλά· δὲν μοιάζουν τῶν ἄλλων.

— Πιστεύεις;

— Εἰς τὸν τόπον σου, θὲ νὰ περνᾷ μαζῆ τὸ μεγαλήτερο. Καί, στὴν ἀλήθεια, ἡ νύφη θὰ σὲ ἀγάπαε πάραυτα, ἐπειδὴ θὰ ἔβλεπε πῶς ἔχεις τόσον ὡραῖο παιδί.

— Καλά, ἂν ἡ γυναῖκα ἐκείνη ἀγαπᾷ τὰ παιδιά, πλὴν ἂν δὲν τ' ἀγαπᾷ;

— Καὶ εἶναι γυναῖκα ποῦ νὰ μὴν ἀγαπᾷ τὰ παιδιά;

— Ἂν δὲν εἶναι πολλαῖς, εἶναι ὅμως πάντοτε· καὶ αὐτὸ μὲ ἀνησυχεῖ.

— Λοιπὸν δὲν γνωρίζεις διόλου αὐτὴν τὴν γυναῖκα;

— Ὄχι, πλὴν καὶ ἂν τὴν ἰδῶ, μήπως θὰ τὴν γνωρίσω πάλιν;

— Λέγουν πῶς εἶναι ἄξια γυναῖκα.

— Τὸ λέγει ὁ γερομαυρίκος.

— Μάλιστα.

— Ἀλλὰ κι' αὐτὸς δὲν τὴν γνωρίζει.

— Ἂς εἶναι· θὰ τὴν ἰδῇς σὲ 'λίγο· παρατήρησέ την καλά, καὶ ἐλπίζω πῶς δὲν θὰ γελασθῇς, Γερμανέ.

— Νὰ σὲ 'πῶ, Μαριγοῦλα, δὲν θὰ ἦτο κακό, πρὶν μ' ἀφήσης γιὰ νὰ πᾷς στῆς Φτελιᾶς, νὰ ἔμβῃς εἰς τῆς γυναῖκας. Ἐσὺ ἔχεις καὶ νοῦ καὶ πνεῦμα, Ἂν ἰδῇς λοιπὸν τίποτε ποῦ νὰ μὴ σ' ἀρέσῃ, μὲ τὸ φανερόνεις.

— Ὦ! ὄχι, Γερμανέ, δὲν εἶμαι 'πιτήδεια γιὰ τοῦτο. Δειλιῶ μὴ γελασθῶ, καὶ σοῦ εἰπῶ ὅ,τι μὲ φανῇ. Καὶ ἂν δὲν εἶναι καλὸ καὶ χαλάσῃ ὁ γάμος, τότε θὰ ἔχω τὴν κατάκρισι τῶν δικῶν σου.

Ἐνῷ δὲ συνδιελέγοντο οὕτως, ἡ Ξανθὴ ἐξέκλινε τῆς ὁδοῦ, ὑψώσασα τὰ ὠτία της· καὶ ἀναλαβοῦσα μετὰ μικρὸν τὸ βῆμά της ἐπλησίασεν εἰς τὰς βάτους, ὅπου πρᾶγμά τι, ὅπερ ἤρχισεν ἤδη νὰ ἐννοῇ, τὴν ἐφόβισε κατ' ἀρχάς.

Ὁ Γερμανὸς ἔρριψε τὸ βλέμμα του εἰς τὰς βάτους, καὶ εἶδεν εἰς τὴν τάφρον, ὑπὸ τοὺς πυκνοὺς κλῶνας χαμαιδρυός, πρᾶγμά τι, ὅπερ ὑπέλαβεν ὡς ἀρνίον.

— Δὲν εἶναι ἀρνί, ἐκραύγασεν ἡ Μαρία, εἶναι παιδὶ ποῦ κοιμᾶται, εἶναι ὁ μικρὸς Πέτρος σου.

— Ἔλα δά! εἶπεν ὁ Γερμανὸς πεζεύσας· γιὰ δὲ τὸ ζιζάνιο, ποῦ κοιμᾶται αὐτοῦ, τόσο ξέμακρα ἀπὸ τὸ σπῆτι! Καὶ ἂν τύχαινε νὰ τὸν δαγκάσῃ κανένα φίδι! Ἀ! τὸ ἀνόητο!

Καὶ λέγων ταῦτα, ἔλαβε τὸ τέκνον εἰς τὰς ἀγκάλας του, αὐτὸ δὲ ἀνοίγον τοὺς ὀφθαλμούς, ἐμειδίασε πρὸς τὸν πατέρα του, καὶ διὰ τῶν μικρῶν βραχιόνων του τὸν ἐνηγκαλίσθη λέγον· « παπάκι, θὰ μὲ πάρῃς μαζῆ σου; »

— Ἀ! ναίσκε, μᾶς ψάλλεις τὰ ἴδια. Τί ἔκαμνες αὐτοῦ, κακὲ Πέτρε;

— Περίμενα τὸν παπάκι μου νὰ περάσῃ, καὶ κοιτάζωντας κοιτάζωντας στὸ δρόμο ἀποκοιμήθηκα.

— Τώρα λοιπόν, κὺρ Πέτρε, φίλησέ με καὶ σύρε γλήγορα στὸ σπῆτι, ἂν δὲν θέλῃς νὰ μείνῃς νυστικός.

— Δὲν θέλεις λοιπὸν νὰ μὲ πάρῃς; ἐκραύγασεν ὁ Πέτρος τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ δεικνύων ὅτι ἦτο ἕτοιμος νὰ κλαύσῃ.

— Βέρεις ὅτι ὁ παπούλης καὶ ἡ μάμμη δὲν θέλουν νὰ ἔλθῃς.

Ἀλλὰ τὸ παιδίον δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ πλέον καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ, λέγον, ὅτι, ἐπειδὴ ὁ πατήρ του ἔπερε τὴν Μαριγοῦλαν, ἐμπόρει νὰ πάρῃ καὶ αὐτόν. Τῷ ἀπεδείκνυον τὸ ἀσυμβίβαστον, τῷ ἐξέθεσαν ὅλους τοὺς λόγους δι' οὗς δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν πάρουν, ἀλλ' ὁ Πέτρος οὐδαμῶς ἤθελε νὰ καταπεισθῇ. Ἐρρίφθη ἐπὶ τῶν χόρτων, καὶ ἐκυλίετο λέγων, ὅτι ὁ πατήρ του δὲν τὸν ἠγάπα, καὶ ὅτι ἂν δὲν τὸν ἔπερε μαζῆ του, δὲν θὰ ὑπήγαινεν εἰς τὴν οἰκίαν, οὔτε τὴν ἡμέραν, οὔτε τὴν νύκτα.

Ὁ Γερμανὸς εἶχε καρδίαν τρυφεράν, ἦτο δὲ καὶ μήτηρ τῶν τέκνων του. Ἑπομένως, τὰ δάκρυα τοῦ μικροῦ τὸν συνεκίνησαν· ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ δείξῃ ἀδυναμίαν, καὶ μάλιστα ἐνώπιον τῆς Μαρίας, καὶ διὰ τοῦτο ἔδειξεν ὅτι ὀργίζεται. Ἀλλὰ στραφεὶς πρὸς τὴν συνοδοιπόρον του, καὶ ἰδὼν ὅτι ἡ καλὴ αὕτη κόρη εἶχε τὸ πρόσωπον δακρυσμένον, ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ δακρύζῃ καὶ τοι προσποιούμενος πάντοτε τὸν θυμωμένον.

— Ἔχεις καρδιὰ σκληρή, Γερμανέ, τῷ εἶπε τέλος ἡ Μαρία. Ἐγὼ δὲν θὰ ἐκρατοῦσα νὰ βλέπω τὴν λύπην τοῦ παιδιοῦ. Πάρε τον, Γερμανέ. Ἡ Ξανθή μᾶς σηκόνει καὶ τοὺς τρεῖς, καθὼς σηκόνει καὶ τὸν σύγγαμβρό σου μὲ τὴν γυναῖκά του καὶ τὸ παιδί τους. Τὸν βάζεις ἐμπρός, ἢ κάλλιο τὸ ἔχω νὰ πάγω ἐγὼ μὲ τὰ πόδια μου, παρὰ νὰ πικραθῇ ὁ μικρός.

— Ὅσκε, Μαρία. Ἡ Ξανθὴ εἶναι δυνατή, καὶ μπορεῖ νὰ σηκώσῃ καὶ ἄλλους δύο στὴ ράχι της, ἂν ἦταν τόπος· πλὴν τί θὰ κάμουμε τὸν μικρό, μὲ τὸ κρύο ποῦ θ' ἀπαντήσουμε τὴν νύκτα, καὶ θὰ πεινάσῃ; Ποιός θἄχῃ τὴν φροντίδα τὸ βράδυ καὶ τὸ ταχὺ αὔριο νὰ τὸν ἀλλάξῃ, νὰ τὸν πλύνῃ; Δὲν κοτάω νὰ δώσω τὸ βάρος σὲ γυναῖκα ποῦ δὲν γνωρίζω καὶ ποῦ βλέπω πρώτη φορά.

— Τόσῳ καλήτερα! Ἂν δείξῃ χαρὰ ἡ δυσαρέσκεια, θὰ τὴν κρίνῃς, Γερμανέ, ἀμέσως. Κ' ἔπειτα ἂν ἐκείνη δὲν θὰ εὕρῃ εὐχαρίστησι νὰ νοιασθῇ τὸν Πέτρον σου, ἔχω τὴν ἔννοιά του ἐγώ, ὅλη τὴν ἡμέρα αὔριο.

— Γιὰ νὰ σὲ δώσῃ βάρος κ' ἐσένα;

— Τὸ ἐνάντιο.

Τὸ παιδίον, βλέπον ὅτι ἡ Μαρία τὸ ὑπερασπίζετο, ἐκρεμάσθη ἀπὸ τῆς ἐσθῆτός της καὶ τὴν ἐκράτει τόσον δυνατά, ὥστε μετὰ βίας θὰ ἀπεσπᾶτο. Ὅτε δὲ ἐννόησεν ὅτι ὁ πατήρ του ἐνέδιδεν, ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Μαρίας εἰς τὰς δύο μικρὰς χεῖράς του, καὶ τὴν ἐνηγκαλίσθη, πηδῶν ἐκ τῆς χαρᾶς καὶ ἕλκων αὐτὴν πρὸς τὸν ἵππον μετ' ἀνυπομονησίας παιδικῆς.

— Ἔλα, Γερμανέ, εἶπεν ἡ κόρη, ἀνεγείρουσα τὸν Πέτρον εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἂς κάμωμεν τὸ θέλημά του. Πέτρε, φίλησε τὸν πατέρα σου καὶ ζήτησέ του συγχώρησι, ποῦ ἤσουν κακός. Εἰπὲ ὅτι δὲν τὸ ξανακάμῃς πλιό.

— Ναίσκε! φθάνει νὰ κάμω πάντα ὅ,τι θέλει, ἔ; εἶπεν ὁ Γερμανὸς σπογγίζων διὰ τοῦ μανδυλίου του τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μικροῦ. Ἀ! Μαρία! μοῦ τὸν κακομαθαίνῃς. Ἀλήθεια, ἔχεις καλὴ καρδιά. Γιατί νὰ μὴν ἔμπῃς πιστικὴ σ' ἐμᾶς τοῦ Ἁγιοῦ Γεωργίου, ποῦ μᾶς πέρασε. Θὰ εἶχες τὴν ἔννοια τῶν παιδιῶν μου, καὶ κάλλιο νὰ σὲ καλοπληρώνω γιαυτά, παρὰ νὰ πάγω ζητῶντας γυναῖκα, ποῦ θὰ νομίζῃ ἴσως ὅτι μὲ κάμνει χάρι ἂν δὲν τὰ βαριέται.

— Γιατί νἄχῃς στὸ νοῦ σου τὸ κακό; εἶπεν ἡ Μαρία· καὶ ἂν ἡ γυναῖκά σου δὲν θ' ἀγαπᾷ τὰ παιδιὰ ἔρχουμαι ἐγὼ τοῦ χρόνου ὑπηρέτρια, καὶ τότε θὰ τὰ διασκεδάζω τόσο, ποῦ θὰ εἴν' μιὰ χαρά.

(*Ἕπεται συνέχεια.*)

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ

ἐπὶ τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ ὕδατος τῆς

Ἁγίας Ἐλεούσης,

ὑπὸ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΙΝΙΑΤΟΡΗ

Κεφαλληνος.

Ἐπιστολὴ τοῦ Καθηγητοῦ Κ. Ξ. Λάνδερερ.

« Ἀθῆναι, τῇ 25 Νοεμβρίου 1887.

Ὁ *Ἀξιότιμε φίλε καὶ συνάδελφε!*

» Πρὸ τινων ἡμερῶν ἔλαβον τό μοι λίαν προσφιλὲς γράμμα ὑμῶν μετὰ τῆς ἐσωκλείστου διατριβῆς περὶ τῆς ἀναλύσεως τοῦ ὕδατος τῆς Ἁγίας Ἐλεούσης. Ἡ ἀνάλυσις μ' εὐαρέσησε τὰ μέγιστα, καθόσον ἐκ τῆς μεθόδου ἣν ἐμεταχειρίσθητε καὶ ἐκ τῆς ἐκθέσεώς σας ἐμφαίνονται αἱ περὶ τὴν χημείαν βαθεῖαι γνώσεις σας. Λυποῦμαι τὰ μέγιστα ὅτι εἴσθε μακρὰν ἐμοῦ, καὶ ὅτι δὲν δυνάμεθα συναδελφικῶς νὰ συνεργασθῶμεν περὶ διαφόρων ἀντικειμένων ἐπωφελῶς τῇ πατρίδι ὑμῶν. Σᾶς συμβουλεύω νὰ παρατείνετε τὰς ἐργασίας σας ἐπὶ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς νήσου Κεφαλληνίας εὑρισκομένων μεταλλικῶν ὑδάτων, καὶ νὰ ἐκδώσετε τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐξετάσεως διὰ τοῦ τόπου εἰς ἰδιαίτερόν τι φυλλάδιον. Τοῦτο θέλει εἶσθαι συμπλήρωσις τῆς στατιστικῆς τῆς νήσου, καὶ ἐξ αὐτῆς θέλει μάθει ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος, κυρίως οἱ περὶ τῶν λουτρῶν πάσης τῆς σφαίρας καταγινόμενοι (la société Balnéologique à Paris) τὰ ὕδατα τῆς νήσου σας. Μὴ βραδύνετε νὰ ποιῆτε τὰς ἀναγκαίας ἐρεύνας εἰς τὰς χημικὰς ἀναλύσεις.

»Εἰς ἐξωτερικὴν τινα ἐφημερίδα θέλω κάμει μνείαν τῆς παρ' ὑμῶν γενομένης ἀναλύσεως καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀνάλυσιν κατὰ πάντα λόγον . . . . . πλὴν εἶσθε βέβαιος ὅτι ἐντὸς τοῦ χλωρούχου ἀργύρου δὲν ὑπάρχει ἰωδοῦχος; Καλὸν ἤθελεν εἶσθαι νὰ κάμετε δοκιμασίαν τινὰ ἐπὶ τῆς ἰωδίου ὑπάρξεως ἢ μή.

» Ταῦτα περὶ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως· καὶ μὲ ἔκφρασιν ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ καὶ εἰλικρινοῦς φιλίας ὑποσημειοῦμαι ὑμῖν

»Ταπεινὸς φίλος καὶ συνάδελφος

»ΛΑΝΔΕΡΕΡ.

»Πρὸς τὸν εὐγενέστατον Κ. Νικόλαον Τ. Πινιατόρην καθηγητὴν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν . . .»

Ἑτέρα ἐπιστολὴ τοῦ καθηγητοῦ Κ. Χαραλάμπου Τυπάλδου Πρετεντέρη.

«*Φιλτατε φιλε.*

»Εὐχαρίστως ἀνέγνωσα τὴν διατριβήν σου περὶ τῆς χημικῆς ἀναλύσεως τῶν ἐν Ἁγίᾳ Λεούσῃ Κεφαλληνίας θειούχων ὑδάτων.

»Ἐκτὸς τοῦ ποσοῦ τοῦ θειοδρικοῦ ὀξέως ὃ ταῦτα ἐμπεριέχουσιν, ἡ ἐν αὐτοῖς μικροτάτη ποσότης τιτανούχων ἁλάτων καὶ ἡ ὑπερτέρησις ἐκείνων τῆς σόδας τὰ καθιστῶσι σημαντικώτατα.

»Ὅταν ἤμην ἐν Κεφαλληνίᾳ τὰ ὕδατα ταῦτα ἐπέστησαν πολὺ τὴν προσοχήν μου, καὶ τούτων καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ διώρισα μετ' ἐπιτυχίας τὴν χρῆσιν εἰς τὰ νοσήματα εἰς ἃ τὰ θειοῦχα ἀλκαλικὰ ὕδατα ἐνδεικνύονται.

»Ἡ πατρίς μας εἶναι γῆ παρθενική καὶ πολλὰ καλὰ δύναται νὰ ἐμπεριέχῃ ἄγνωστα. Εἰς σὲ ἐναπόκειται νὰ γίνῃς ὠφέλιμος, καὶ ἤδη ἤρχισες μὲ σημαντικὴν καὶ διακεκριμένης ἀξίας διατριβήν, ἣν σὲ παρακαλῶ νὰ δημοσιεύσῃς.

»Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα θειοῦχα ὕδατα ἐν Παλαιῷ Κεφαλληνίας (Κλούδιο) ὡς ἐπίσης καὶ ἀλατοῦχα ἐν Ἀργοστολίῳ, Ἁγίῳ Κωνσταντίνῳ καὶ εἰς Σάμον. Τούτων τὴν ἀνάλυσιν ἦτο καλὸν νὰ ἐπιχειρήσῃς, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν ποσίμων ὑδάτων· καὶ ὅταν ταῦτα ἐπιχειρισθῇς μὴν ἀμελήσῃς τὴν κατ' ἰδίαν ἔρευναν τοῦ ἰωδίου. Ὑγίαινε φίλε

»Ὁ σὸς Χ. ΤΥΠΑΛΔΟΣ ΠΡΕΤΕΝΤΕΡΗΣ.

Monsieur Nicolas Pignatori, licencier ès sciences physiques.

Ἔκθεσις.

Πορευόμενός τις πρὸς δυσμὰς τῆς ἐν Κεφαλ. πόλεως Ληξουρίου, εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου μιλίων, εὑρίσκεται ἐν μέσῳ λόφων καὶ κοιλάδων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀπαντᾷ σποράδην ἐξέχοντας τοῦ ἐδάφους λίθους ἀποκρυσταλλωμένου γύψου. Ἐν μέσῳ τῶν κοιλάδων τούτων, πλησίον τοῦ χωρίου Δελλαποῤτάτα, εὑρίσκονται ἐρείπια ναοῦ τινος, καὶ πλησίον αὐτοῦ κρήνη λιμνάζοντος κατὰ τὸ θέρος ὕδατος, ἐγνωσμένου εἰς τὸν τόπον ὑπὸ τὸ ὄνομα « *νερὸν τῆς ἁγίας Λεούσης* », τοῦ ὁποίου ἔγινεν ἐνίοτε χρῆσις μὲ μεγίστην ὠφέλειαν πρὸς θεραπείαν δερματικῶν καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν.

Μόλις πλησιάσῃ τις ἐκεῖ, αἰσθάνεται τὴν ἐκ τοῦ ὕδατος ἐκπεμπομένην ἀποφορὰν σεσηπότων τῶν· παρατηρεῖ δὲ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων λεπτὴν πλάκα στερεοῦ θείου, ἐπὶ τοῦ πυθμένος δέ, ὡς καὶ εἰς τὰ πέριξ, ἰζήματα καὶ ἐναποθέσεις συγκειμένας ἐκ θείου καὶ φυτικῶν οὐσιῶν, τὰ πάντα ἐν ἑνὶ λόγῳ ἀναγγέλλουσι μίαν *θειοκρήνην*.

Πρὸς ἀνάλυσιν τοῦ ὕδατος τούτου ἐνησχολήθην εἰς δύο διακεκριμένας ἐρεύνας· ἡ πρώτη ἀπέβλεπε τὰ ἐν αὐτῇ ἐμπεριεχόμενα ἀέρια καὶ θειϊκὰς οὐσίας· ἡ δευτέρα τὰ ἐπίλοιπα τοῦ ὕδατος συστατικά.

Φυσικαὶ ἰδιότητες. — Τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶναι διαγὲς καὶ δὲν διαφέρει ἀπὸ τὰ κοινὰ ὡς πρὸς τὸν χυμὸν καὶ τὴν θερμοκρασίαν· ὡς πρὸς τὴν εἰδικὴν βαρύτητα ἡ διαφορὰ εἶναι ἀνεπαίσθητος.

Πρώτη ἔρευνα.

Ἐνέπλησα κατὰ πρῶτον ἐπὶ τόπου δύο βυκά-

λια τὰ ὁποῖα ἠσφάλισα μὲ καλὰ πώματα καὶ τὰ ἐπίσσωσα, τὰ μετέφερα δὲ εἰς τὴν πόλιν ὅπου εἰς διάστημα 3 ἢ 4 ὡρῶν ἐξετέλεσα τὰς εἰς τὴν πρώτην ἔρευναν ἀναφερομένας ἐργασίας.

Καὶ πρῶτον, ὁσάκις γεμίζῃ τις ποτήριον ἐκ τῆς πηγῆς, οὐδεμία παρατηρεῖται ἀνάπτυξις φυσαλίδων οὔτε ἐν τῷ μέσῳ οὔτε εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ποτηρίου. Δοκιμαζόμενον διὰ τοῦ τιτανίου ὕδατος βολόνει τὸ ὕδωρ τοῦτο ὀλιγώτερον ἢ τὸ κοινόν.

Συνέπεια. — Ἀπουσία ἀνθρακικοῦ ὀξέως καὶ ὑπερτερούντων ἀνθρακικῶν ἁλάτων.

Δεύτερον. Ἐδοκίμασα τὸ ὕδωρ διὰ τῶν ἀκολουθῶν ἀντιδραστικῶν·

Διὰ τοῦ βάμματος τοῦ κλεοτροπίου μόλις κοκκινίζει

Διὰ τοῦ θειϊκοῦ ψευδαργύρου, οὐδὲν.

Διὰ τοῦ ὀξικοῦ μολύβδου, ἄφθονον φαιὸν κατακρήμνισμα

Διὰ τοῦ θειικοῦ χαλκοῦ μέλαν κατακρήμνισμα. Μετὰ ὀλίγων λεπτῶν βραδυμὸν δοκιμασθὲν καὶ πάλιν διὰ τοῦ θειϊκοῦ χαλκοῦ, οὐδὲν

Συνέπεια. — Ὕπαρξις τοῦ ὑδροθειϊκοῦ ὀξέως, ἀπουσία τῶν θειούχων καλλίων καὶ γαιῶν.

Προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ.

Βλέποντες οὕτω ὅτι τὸ ὕδωρ δὲν ἐμπεριέχει εἰμὴ ὑδροθειικὸν μόνον ἀέριον, προβαίνω εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ· λαβὼν δὲ 200 κυβ. ἑκατοστόμετρα τοῦ ὕδατος τούτου, μεταχειρίζομαι συγχρόνως τρεῖς διαφορετικὰς μεθόδους.

Μέθοδος πρώτη. — Ἀφοῦ ὀξυνοποίησα τὸ ὕδωρ δι' ὀξικοῦ ὀξέως, ἐπροσδιόρισα διὰ τοῦ ὀξικοῦ χαλκοῦ εἰς εἶδος θειούχου χαλκοῦ τὸ εἰς τὸ ὕδωρ εὑρισκόμενον ὑδροθειϊκὸν ἀέριον. Ἐκ τοῦ προκύψαντος θειούχου χαλκοῦ ἐξάγω διὰ τῶν χημικῶν ὑπολογισμῶν ἐπὶ τῶν πινάκων τοῦ Κ. *Rose* ὅτι εἰς 1000 κυβικὰ ἑκατοστόμετρα τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐμπεριέχει 133 ὅμοια ὑδροθειϊκοῦ ἀερίου.

Μέθοδος δευτέρα. — Ἀφοῦ κατέστησα τὸ ὕδωρ ἀμμωνιακόν, ἐκαθαρίσθη δὲ ἀπὸ τὸ ἐκ τοιαύτης ἐργασίας παραχθὲν ἔζημα τῆς τιτάνου, ἐπροσδιόριτα (doser) διὰ τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου τὸ θεῖον εἰς εἶδος θειούχου ἀργύρου. Ἐντεῦθεν, ὡς ἄνωθεν, ἐξήγαγον διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ ὅτι 1000 κυβ. ἑκατοστόμετρα ὕδατος περιέχουσι 130 ὅμοια ὑδροθειϊκοῦ ἀερίου.

Μέθοδος τρίτη. — Ἐπειδὴ προκύπτει ἐνίοτε ἀμφιβολία μὴ εἰς τὰς κατακρημνίσεις τοῦ ἀερίου τούτου μιγνύωνται καὶ ἄλλα ἄλατα, ἐπενόησα καὶ τρίτην μέθοδον ἥτις, ἂν καὶ δὲν ἔδωκε κατὰ πρῶτον, ἕνεκα ἐλλείψεως καταλλήλων σκευῶν, πολὺ ἀκριβῆ ἐξαγόμενα, εἶναι ὅμως ἐπιδεκτικὴ τελειοποιήσεως καὶ δύναται νὰ μᾶς φέρῃ εἰς ἐξαγόμενα, τοὐλάχιστον ἀρνητικά, θετικώτερα ὅλων τῶν ἄλλων μέχρι τοῦ νῦν παραδεχθεισῶν μεθόδων. Δι' αὐτῆς μεταφέρω τὸ ἀέριον εἰς ἀποσταγμένον ὕδωρ ἐλεύθερον ὅλων τῶν ἁλάτων, τῶν ὁποίων αἱ διαλύσεις μεμιγμέναι μὲ τὴν τοῦ ἀερίου, κατακρημνίζονται ταυτοχρόνως ἐνίοτε, καὶ φέρουσιν εἰς λελανθασμένα ἐξαγόμενα καὶ ἰδοὺ πῶς πράττω.

Ἐντὸς τῆς κερατίνης ἑνὸς διϋλιστικοῦ σκευάσματος θέτω τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον δοκιμασθὲν προηγουμένως διὰ τοῦ ὀξικοῦ μολύβδου δίδει μελανωπὸν κατακρήμνισμα. Ἐντὸς τῆς ἑλλίνης σφαίρας (ballon) εἰς ἣν οἱ ἀτμοὶ συμπυκνοῦνται, θέτω ὁμοίως ἀποσταγμένον ὕδωρ μεθ' ὑπερτερούσης ἀμμωνίας. — Θέτω εἰς ἐνέργειαν τὸ σκέπασμα, καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν δοκιμάζω τὸ ἐντὸς τῆς κερατίνης ὑπόλοιπον ὕδωρ διὰ τῶν ἀντιδραστικῶν. Οὐδὲν πλέον ἴχνος ὑδροθειϊκοῦ ἀερίου ἐνυπάρχει· εἰς δὲ τὴν σφαῖραν, τὸ ἀέριον ἐνωθὲν μετὰ τῆς ἀμμωνίας κατακρημνίζεται διὰ τοῦ ὀξικοῦ μολύβδου εἰς κατάστασιν θειούχου μολύβδου. Τὸ βάρος δὲ αὐτοῦ ἐντελῶς ἀποξηρανθέντος μὲ ἔδωκε διὰ τοῦ ὡς εἴρηται ὑπολογισμοῦ, ὅτι εἰς 1000 κυβ. ἑκατοστόμετρα ἐμπεριέχονται 100 ὅμ. ὑδροθειϊκοῦ ἀερίου.

Πιθανὸν εἰς τὴν διύλισιν ταύτην νὰ μὴ εὑρίσκετο τὸ σκεύασμα ἑρμητικῶς σφαλισμένον, καὶ ἔφυγε μέρος τι τοῦ ἀερίου· πλὴν, ἐπειδὴ ἡ σφαῖρα δὲν εἶχε ποσῶς προηγουμένως θεῖον ὑπὸ οὐδεμίαν μορφήν, τὸ μετὰ τὴν διύλισιν εἰς αὐτὴν εὑρεθὲν εἶναι προφανέστατα τὸ τοῦ ὑδροθειϊκοῦ ἀερίου, ὅπερ μόνον ἠδύνατο κατὰ τὴν διύλισιν νὰ μεταβῇ ἀπὸ τὴν κερατίνην εἰς τὴν σφαῖραν· ὥστε, ἀπομένει ἀποδεδειγμένον μεθ' ὅλης τῆς χημικῆς βεβαιότητος, ὅτι τὸ ὑπὸ ἐξέτασιν ὕδωρ δὲν ἔχει ὑδροθειϊκὸν ἀέριον ὀλιγώτερον τοῦ 10 τοῖς 1/0 κατὰ ὄγγον. Ἕνεκα ὅμως τῆς ἀτελείας τῶν σκευασμάτων μου ἀναγκάζομαι νὰ λάβω εἰς τὴν παροῦσαν ἀνάλυσιν ὡς πραγματικὴν ποσότητα τὴν διὰ τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου ἐξακριβωθεῖσαν.

Δευτέρα ἔρευνα.

Τὴν 2 ἔρευναν ἐξετέλεσα ἀκολούθως, καὶ ἰδοὺ πῶς ἔπραξα τὴν τοῦ ποιοῦ καὶ ποσοῦ ἀνάλυσιν.

Ἀνάλυσις τοῦ ποιοῦ.

Τὸ ὕδωρ, συμπυκνωθὲν εἰς τὸ 1)4 τοῦ ὄγγου του διὰ τῆς ἐξατμίσεως, ὑπεβλήθη εἰς τὰ ἀντιδραστικὰ πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν βάσεων καὶ ὀξέων.

Βάσεις. — Ἡ μή, ὡς ἐρρέθη, ὕπαρξις τῶν ἀνθρακικῶν ἁλάτων ἀποκλείει, κατὰ τὸν Thenard, τὴν ὕπαρξιν τῆς Στροντζιανῆς εἰς τὰ ὕδατα. — Δοκιμασθέντα δὲ διὰ τῶν ἀντιδραστικῶν·

Τὸ χλωρυδρικὸν ὀξὺ ἔδωκεν οὐδέν.

Ἡ ὑδροθειϊκὴ ἀμμωνίαν οὐδέν.

Τὸ βυρσοδεψικὸν ὀξὺ (noix de galles) οὐδέν

Τὸ ὑδροκυανικὸν κάλλιον (cyanoferrure de potassium) οὐδέν.

Ἡ κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Κ. Gresenius ἐκτελεσθεῖσα ἐξέτασις ἔδωκεν ἀρνητικὰ ἐξαγόμενα ὡς πρὸς τὴν εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο ὕπαρξιν φωσφορικῶν ἁλάτων.

Σημ. — Ἰδοὺ δι' ἰδιαιτέρας μου πείρας ποίαν ἔχει χημικὴν αἰσθαντικότητα ἡ μέθοδος τοῦ Κυρ. Fresenius — Ἑκατὸν σταγόνες ὕδατος, 2 σταγόνες ὑδροχλωρικοῦ ὀξέως † εἰς σταγὼν χλωρούχου σιδήρου † 2 σταγόνες φωσφορικοῦ καλλίου † ὀξυκὸν ὀξὺ δίδουσι πάντοτε λευκὴν κροκιδωτὴν (flocoumeux) ὑποστάθμην.

Ἡ καυστικὴ πότασα δίδει ἐπικίθητον κατακρήμνισμα τὸ ὁποῖον συναχθὲν ἐπὶ τοῦ στραγγιστηρίου (filtre), διαλυθὲν ἐκ νέου καὶ δοκιμασθὲν διὰ τῆς ἀμμωνίας καὶ φωσφορικοῦ καλλίου, δίδει λεπτὴν κροκιδωτὴν ὑποστάθμην.

Τὸ ἐκ τοῦ στραγγιστηρίου ἐξαχθὲν καθαρὸν τῆς μαγνησίας ὕδωρ δοκιμασθὲν πρὸς ἀνίχνευσιν τῆς ἀργίλλου μετὰ τῆς καυστικῆς ἀμμωνίας συνχλωρούχου ἀμμωνίας, οὐδὲν

Ἡ θειϊκὴ βαρεῖα, οὐδὲν

Ἡ ὀξαλικὴ ἀμμωνία, ἄφθονον λευκὸν κατακρημνισμα,

Ὁ χλωροῦχος πλατίνης, οὐδὲν,

Τὸ ἄλας τοῦ ὕδατος τούτου εἰς τὸ οἰνόπνευμα δίδει φλόγας κιτρίνους.

Συνέπεια. — Τὸ ὑπ' ἔρευνον ὕδωρ λοιπὸν ἔχει βάσεις μόνον τὴν *Sodar*, τὴν *Titaror*, ὀλίγην *Magνησίαν*.

Ὀξέα. — Ἐκτὸς τῶν διὰ τῶν προαναφερθέντων ἐργασιῶν ἀποκλεισθέντων ὀξέων, καὶ τῶν μὴ πώποτε εἰς τὰ ἰαματικὰ ὕδατα εὑρισκομένων, προχωρῶ εἰς τὰς ἀκολούθους δοκιμασίας.

Ὁ χλωροῦχος βαρείας † ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ δίδει ἄφθονον κατακρήμνισμα ὅπερ συνάζω ἐπὶ στραγγιστηρίου

Εἰς τὸ οὕτω ἐξαχθὲν διὰ τῆς βαρείας ὕδωρ προσθέτω ἔτι περιπλέον αὐτῆς, οὐδέν.

Ἀφαιρεθέντων οὕτω τῶν θειϊκῶν ἁλάτων δοκιμάζω.

Διὰ τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, λευκὴ θρομβώδης ὑποστάθμη εὐδιάλυτος διὰ τῆς ὑγρᾶς ἀμμωνίας.

Συνέπεια. — Εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐνυπάρχουσι μόνον τὸ *θειϊκὸν* καὶ *ὑδροχλωρικὸν* ὀξύ.

Ἀνάλυσις τοῦ ποσοῦ.

500 γραμμάρια ὕδωρ ἐξατμισθέν, καὶ τοῦ ὑπολείμματος ξηρανθέντος εἰς 100 θερμοκρ, ζυγίζει γραμμάρια 4, 35. Τὸ ὑπόλειμμα ἐπλύνθη δι' ἐπὶ τούτου ἑτοιμασθέντος οἰνοπνεύματος, τὸ ὁποῖον ἀφήρασε μόνον τὰ χλωροῦχα ἅλατα. Τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ στραγγιστηρίου ὑπόλειμμα ἐπλύνθη πάλιν δι' ἀποσταγμένου ὕδατος, ὅπερ ἀφαιρεῖ τὰ θειϊκὰ ἅλατα.

Ἡ πρώτη οἰνοπνευματικὴ διάλυσις δοκιμασθεῖσα δὲν δεικνύει ἴχνη θειϊκῶν ἁλάτων.

Ἡ δευτέρα δοκιμασθεῖσα δὲν δεικνύει ἴχνη χλωρούχων ἁλάτων.

Τὸ ὑπόλοιπον ἐπὶ τοῦ στραγγιστηρίου ἐκτεθὲν εἰς ἐρυθρὰν θερμοκρασίαν ζυγίζει 0,03 Εἶναι πιθανὸν ἴχνη χάλικος.

Πρώτη διάλυσις. — Διὰ τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου προσδιορίζω τὸ ὁλικὸν ποσὸν τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέως ἀφοῦ ἀποξηρανθῇ ὁ χλωροῦχος ἄργυρος εἰς ἐρυθρὰν θερμοκρασίαν· προσδιορίζω δὲ διὰ τῆς ὀξαλικῆς ἀμμωνίας τὴν τίτανον ἀφοῦ ἐκθέσω τὸ ἔζημα εἰς ἐρυθρὰν θερμοκρασίαν μετατρέπων αὐτὸ εἰς ἀνθρακικὴν τίτανον.

Δεύτερα διάλυσις. — Διὰ τοῦ χλωρούχου βαρείας προσδιορίζω τὸ ὅλον τοῦ θειϊκοῦ ὀξέως εἰς κατάστασιν θειϊκῆς βαρείας. Ἀφαιρῶν ἀκολούθως τὴν εἰς τὴν διάλυσιν ἀπομείνασαν βαρεῖαν, προσδιορίζω τὴν τίτανον διὰ τῆς ὀξαλικῆς ἀμμωνίας, ὡς ἀνωτέρω, ἔπειτα τὴν μαγνησίαν.

Καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς ἐργασίας πρὸς ἀποφυγὴν λάθους ἔκαμα διπλᾶς δοκιμὰς ἐπὶ διαφόρων ποσῶν τοῦ αὐτοῦ μίγματος ἁλάτων· ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ἐξαγομένων ἦτον ἀνεπαίσθητος καὶ ἔλαβον τὸν μέσον ὅρον. Ἀνάγων ἔπειτα τὰ πάντα εἰς 100 γραμμάρια τοῦ πρώτου ὑπολείμματος τῆς ἐξατμήσεως εὑρίσκω τὴν ἀκόλουθον ἀναλογίαν·

Εἰς 100 γραμμάρια ὑπολείμματος ἐμπεριέχονται, θειϊκὸν ὀξὺ γραμ. 38. τίτανος (τῶν θειϊκῶν ἁλάτων) γρ. 4, 5. μαγνησία (τῶν θειϊκῶν ἁλάτων) γρ. 0,3. χλωρυδρικὸν ὀξὺ γρ. 3, 9. τίτανος (τῶν χλωρούχων) 1, 3.

Ἀπομένει ἡ σόδα ἥτις (τῶν ἑτέρων γνωστῶν) δύναται εὐκόλως νὰ προσδιορισθῇ διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν χημικῶν ἰσοδυνάμων.

Οὕτως ἔχομεν εἰς γρ. 100 ὑπολείμματος ΘΟ^3, Τι. Ο, — 11, ΘΟ^3, ΜγΟ — 1, ΘΟ^3, ΣδΟ — 55, Χ. Τι. —2,5, ΧΣδΟ —4— Βίς ταῦτα δὲ πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ 3 ἢ 4 τοῖς 0/0 χάλυκος καὶ ὀργανικῶν οὐσιῶν.

Παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ἐλλεῖπον 25 τοῖς 0/0 εἶναι ὕδωρ μὴ ἐντελῶς ἐξατμισθὲν εἰς τὸ πρῶτον ὑπόλειμμα, ὡς ἐβεβαιώθην τοῦτο δι' ἰδιαιτέρου πειράματος, ἐνῷ τὰ ἰζήματα τῶν ἰδιαιτέρων ἀπομονωθέντων ὀξέων καὶ βάσεων ἐζυγίσθησαν ἀφοῦ ὑπέκυψαν προηγουμένως εἰς τὴν ἐρυθρὰν θερμοκρασίαν. Ὥστε ἀφαιροῦντες τὸ 1/4 τοῦ πρώτου ὑπολείμματος τῶν 500 γραμ. ὕδατος, ἀπομένει ὑπόλοιπον παριστάνον τὸ πραγματικὸν ποσὸν τῶν ἁλάτων. Ἀνάγοντες δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἄνω προσδιορισθεῖσαν ἀναλογίαν, καὶ ἀναφέροντες τὰ πάντα εἰς 1000 ἑκατοστόμετρα τοῦ ὑπ' ἔρευναν ὕδατος, φθάνομεν εἰς τὸ ἀκόλουθον ἐξαγόμενον.

Ἀνακεφαλαίωσις τῆς ἀναλύσεως.

1000 κυβικὰ ἑκατοστόμετρα τοῦ ὕδατος τούτου ἐμπεριέχουσιν εἰς διάλυσιν ὅμ. 130 ὑδροθειϊκοῦ ἀερίου, δίδουσιν ὑπόλειμμα στερεῶν οὐσιῶν γραμ. 6,50 συγκείμενα ἐκ τῶν ἑφεξῆς ἁλάτων·

Θειϊκὴ τίτανος	0,91
Θειϊκὴ μαγνησία	0,09
Θειϊκὴ σόδα	4,73
Χλωροῦχος τιτάνου	0,21
Χλωροῦχος σόδας	0,34
	6,31
Χάλυξ καὶ ὀργανικαὶ οὐσίαι	20

ΣΗΜ. Α'. Κατὰ συνέπειαν τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Κ. Λάνδερερ καὶ Τυπάλδου ἐδοκίμασα καὶ δι' ἰδιαιτέρων πειραμάτων, πλὴν ἅπαντα ἀπεφάνθησαν

ἀρνητικῶς, ὥστε ἰώδιον ὑπὸ οἱανδήποτε μορφὴν δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦτο, ἐπαισθητὸν εἰς τὰ χημικὰ ἀντιδραστικά.

ΣΗΜ. Β'. Ἂν καὶ ἡ πρώτη ἔρευνα τῆς ἀναλύσεως ἔδωκεν ἐξαγόμενον τὴν μὴ ὕπαρξιν ὑπερτερούντων ἀνθρακικῶν ἁλάτων, ἐκ τῆς ἰδέας ὅμως πηγάζει ὅτι ἐνυπάρχουσιν ἴχνη τινα, καὶ ταῦτα φυσικῷ τῷ λόγῳ συμπεριλαμβάνονται εἰς τὸ ἀνωμνησθὲν προσδιορισθὲν ποσὸν τῆς θειϊκῆς Σόδας.

ΣΗΜ. Γ'. Ὑπάρχουσι κατὰ δυστυχίαν διάφορα συστήματα ἑλληνικῆς χημικῆς ὀνοματολογίας. Εἰς τὴν διατριβήν μου ταύτην ὤφειλον νὰ μεταχειρισθῶ τὴν συνήθως ἐν χρήσει ἐν τῇ Ἑλλάδι.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Τ. ΠΙΝΙΑΤΟΡΗ.

ΝΕΑ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πλοιάρχου Φραγκλίνου (*).

—ooo—

Πρὸ δώδεκα περίπου ἐτῶν, ἤτοι τὴν 17 Μαΐου 1845, ὁ πλοίαρχος Ἰωάννης Φραγκλῖνος ἀπέπλευσεν, ὡς γνωστόν, ἐξ Ἀγγλίας, ἐπὶ τῶν πλοίων *Ἐρέβου* καὶ *Φρίκης* καὶ ἑκατὸν τριάκοντα ὀκτὼ γενναίων συνεταίρων, διὰ τὴν ὀλέθριον ἐκείνην ἀρκτικὴν ἐκστρατείαν, ἀφ' ἧς δὲν ἐπέστρεψαν πλέον. Κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὰ πλοῖα ταῦτα ἐφάνησαν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ πορθμοῦ Δέβις, προσκολλημένα ἐπὶ τοῦ πάγου, καὶ περιμένοντα νὰ διαρραγῇ ὅπως χωρήσωσιν εἰς τὰ πρόσω. Τὸ ἑπόμενον δ' ἔτος, ἐπειδὴ οὐδεμία εἴδησις εἶχε φθάσει περὶ αὐτῶν, σπουδαῖοι ἠγέρθησαν φόβοι περὶ τῆς σωτηρίας των, καὶ τότε ἤρξαντο αἱ μακραὶ ἐκεῖναι ἀλλ' ἀτελεσφόρητοι ἔρευναι, κατὰ τὰς ὁποίας ἔλαβον μέρος πλεῖστοι ἐκ τῶν τὰ μάλιστα ἀτρομήτων ἀνδρῶν δύω ἐκ τῶν μεγαλητέρων ἐθνῶν τῆς ὑφηλίου, ἐφελκύσαντες τὰς συμπαθείας ὅλου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Δώδεκα ἐκστρατεῖαι, δι' ἃς ἐδαπανήθησαν εἰκοσιτέσσαρα ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἐγένοντο πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐλλειπόντων πλοίων, ἀλλ' οὐδὲ ἴχνος τούτων εὑρέθη πώποτε.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1851 ἔτους, ἀνεκαλύφθησαν ἴχνη τινὰ τῶν ἐξερευνητῶν ἐκείνων πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου Ῥίλεϋ καὶ τῆς νήσου Βίτσης, ἔνθα μέρος αὐτῶν, κατὰ τὰ φαινόμενα, διῆλθε τὸν χειμῶνα τοῦ 1846—1847. Ἴχνη ἐγκαταλελειμμένου κήπου καὶ διάφορα λείψανα μικροῦ στρατοπέδου, παρεῖχον ἱκανὰ δείγματα εἰς τοὺς ἀνακαλύψαντας ταῦτα ὅτι ἡ μικρὰ συνοδία διέτριψεν ἐκεῖ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀπῆλθεν ἐν καλῇ καταστάσει.

Πέντε ἔτη μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των, ἤτοι τὸ 1850, συνοδία ἐκ τεσσαράκοντα λευκῶν, οἵτινες ὑποτίθεται ὅτι ἦσαν τὸ πλήρωμα τοῦ Φραγκλίνου, παρετηρήθησαν παρὰ τῶν Ἐσκιμὼ πλησίον τῆς Οὐίλλιαμς Λάνδ, ὁδεύοντες πρὸς μεσημβρίαν. Ἄρα τὰ πλοῖα εἶχον ἐγκαταλειφθῇ, ἴσως δὲ καὶ ἀπολεσθῆ. Οὗτοι διευθύνοντο κυρίως πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν ἤπειρον. Ἔκτοτε ὁ Δόκτωρ Ῥὲ (Dr Rae) ἔπεμψεν εἰς Ἀγγλίαν τὰ λείψανα συνοδίας τινος, ἥτις εἶχε φθάσει πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Back River· ἀλλ' εἰκάζεται ὅτι αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι δύω συνοδίαι, δὲν ἦσαν εἰμὴ μία καὶ ἡ αὐτή· διότι ἐκ τῶν ἐκστρατειῶν αἵτινες ἐγένοντο πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ἀπολεσθέντων ταξειδιωτῶν, ἡ διὰ ξηρᾶς ἀναχωρήσασα κατέβη διὰ τοῦ Μακενζῆ ποταμοῦ ἐκ τοῦ Great Slave lake εἰς τὸν ὠκεανόν. Ὅθεν, ἐὰν ἐπροχώρουν διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Back River, δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ἤθελον εὕρει τοιαῦτα ἴχνη τῶν τεσσαράκοντα λευκῶν, ὥστε νὰ ἀνακαλύψωσι καὶ διασώσωσιν αὐτούς.

Ὁ πλοίαρχος Μάκκλουρ εἶδε παλαιὸν μετάλλινον κομβίον, φερόμενον ὡς ἐνώτιον ὑπό τινος ἀρχηγοῦ, εἰπόντος ὅτι προήρχετο ἀπὸ λευκοῦ ὑπό τινος Ἐσκιμὼ φονευθέντος, καὶ ἀποπλανηθέντος ἐκ τινος συνοδίας, ἥτις ἀποβιβασθεῖσα εἰς Πόρτ Οὐάρρεν, εἶχε κτίσει ἐκεῖ οἰκίσκον, καὶ προχωρήσει ἀκολούθως εἰς τὰ ἐνδότερα.

Ὁ δόκτωρ Ῥὲ ἐπληροφορήθη παρὰ τῶν Ἐσκιμώ, οἵτινες ἐγνώριζον τοῦτο ἀπὸ αὐτόπτας συντρόφους των, ὅτι τριάκοντα λευκὰ σώματα εἶχον εὑρεθῆ νεκρὰ ἐν τῇ ἀπέναντι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Back River γῇ, πέντε δ' ἕτερα ἐν τῇ νήσῳ Μοντρεάλ, ὅτι εἶχον κτίσει ἐκεῖ καλύβας, καὶ ὅτι οἱ λευκοί, πρὶν ἀποθάνωσιν, ἔφαγον τινὰς ἐκ τῶν συντρόφων των. Συνεπείᾳ τῆς εἰδήσεως ταύτης ὁ Κ. Ἀνδερσων ἔφθασε μόνον μέχρι τῆς νήσου Μοντρεάλ, ἔνθα πάμπολλα ἴχνη ἀπεδείκνυον ὅτι τὰ ἐλλείποντα πληρώματα εἶχον διαμείνει ἐκεῖ, ἀλλὰ δὲν εὗρεν οὔτε πτώματα, οὔτε τάφους, οὔτε *προσήγγισε παντελῶς τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ* Back River *γῆν*.

Ὁ πλοίαρχος Πέννυ ἐπληροφορήθη ὡσαύτως παρὰ τῶν περὶ τὸν Back River οἰκούντων Ἐσκιμώ, ὅτι πρό τινων ἐτῶν, τινὲς ἐκ τῆς φυλῆς των εἶχον ἐπισκεφθῆ μίαν μεγάλην συνοδίαν λευκῶν, οἵτινες ἔζων ἐντὸς μεγίστης σκηνῆς (ὁ Φραγκλῖνος εἶχεν ἀκριβῶς μίαν τοιαύτην), καὶ ἐτρέφοντο ἐκ κρέατος ἐλάφου. Μετά τινας μῆνας οἱ Ἐσκιμὼ ἐπεσκέφθησαν ἐκ νέου τὴν σκηνήν, ἀλλὰ δὲν εὗρον εἰμὴ δύω μόνον λευκούς· καί τις μέθυσος ἐξ αὐτῶν εἶπε (κατόπιν ὅμως ἠρνήθη) ὅτι τινὲς ἐκ τῶν συντρόφων του ἐφόνευσαν αὐτοὺς τοὺς δύω λευκούς. Λέγεται πρὸς τούτοις ὅτι τοὺς Ἐσκιμὼ οἵτινες ἀνέφεραν ταῦτα τῷ πλοιάρχῳ Πέννυ, μετέφεραν οἱ σύντροφοί των ἐντὸς ὀκτὼ ἑλκύθρων, μακρὰν εἰς πεντακοσίων μιλίων ἀπόστασιν. Προσθέτει δὲ ὁ πλοίαρχος Πέννυ ὅτι οἱ Ἐσκιμὼ οὗτοι, μεθ' ὧν διετήρησε φιλικωτάτας σχέσεις ἐπὶ εἰκοσιτρία ἔτη, ἀνεχώρησαν αἴφνης μὲ τρόπον ὅλως ἀνεξήγητον.

Τοιαῦτα εἶναι τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ γεγονότα, ἀποδεικνύοντα ὁπωσοῦν ἀριδήλως ὅτι τινὲς τῶν συνεταίρων τοῦ Φραγκλίνου ἦσαν ζῶντες μέχρι τοῦ 1859 ἔτους, ἤτοι πέντε ἔτη μετὰ τὴν ἐκστρατείαν, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐτρέφοντο ἐπί τινα χρόνον ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἁλιείας κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἐσκιμώ. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι μόνον εἰς ἓν μέρος, ἐκ τοῦ μεγάλου διαστήματος ὅπερ διέτρεξεν ὁ Φραγκλῖνος, ὑπάρχει πιθανότης εὑρέσεως ἰχνῶν τινων τῶν ἀπολεσθέντων, καὶ τὸ μέρος τοῦτο εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ ἐκεῖνο ὅπερ *ποτὲ* δὲν ἐξερευνήθη, καὶ τέλος ὅτι μία μόνη πιθανότης ὑπάρχει περὶ ἀνευρέσεως ὀλίγων, ὀλιγίστων μάλιστα, ἐκ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Φραγκλίνου ζώντων εἰσέτι. Ἡ πιθανότης αὕτη εἶναι ὅτι οἱ τελευταῖοι ἐπιζήσαντες ἐξ αὐτῶν, εἰς τὴν ἐσχάτην ἀνάγκην εὑρεθέντες, προσεκολλήθησαν εἰς τοὺς Ἐσκιμώ, καὶ ὅτι ἴσως ζῶσιν εἰσέτι μετὰ τῶν αὐτοχθόνων μὴ δυνάμενοι ν' ἀπέλθωσι, καὶ περιμένοντες βοήθειαν παρὰ τῶν συμπατριωτῶν των.

Εἰς τὴν πιθανότητα ταύτην ἱκανὰ διδόμενα δίδουσιν ὑπόστασιν. Ὁ Φραγκλῖνος εἶχε γράψει ἴσως προφητικῶς· «ὅπου οἱ Ἐσκιμὼ δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, εἶναι βεβαίως ἐπόμενον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ Εὐρωπαῖοι δύνανται νὰ ζήσωσιν ἐφ' ἱκανὰ ἔτη.» Καὶ αὐτὸς ὁ δόκτωρ Κέν (*), παρ' ὀλίγον ἐλάμβανε παρόμοιον μέτρον. «Δίαν εὐχαρίστως, ἀναφέρει οὗτος, ἐὰν τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους καθήκοντά μου μοὶ τὸ ἐπέτρεπον, ἤθελα ζητήσει ἄσυλον παρὰ τοῖς Ἐσκιμὼ τοῦ Σμιθ Στρέτ, καὶ Ἔτα Βέ. Δύναται ἴσως νὰ φανῇ παράδοξον, οὐχ ἧττον ὅμως εἶναι ἀληθές, ὅτι τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τῶν λαῶν τούτων ἐβλέπομεν μὲ ὄμματα φθόνου, οὐδόλως ἀμφιβάλλοντες ὅτι ἠδυνάμεθα νὰ ζήσωμεν ἐν ἀνέσει μὲ τὰ ἀτελῆ μέσα τῆς ὑπάρξεώς των, καὶ ἀπητοῦντο ὅλαι αἱ ἠθικαὶ καὶ φυσικαί μου δυνάμεις ὅπως ἐμποδίσω τοὺς συνεταίρους μου τοῦ νὰ λειποτακτήσωσιν εἰς τὰς κατοικίας τῶν Walrus· ἐγὼ δὲ ὁ ἴδιος εἶχον κατὰ νοῦν νὰ ἀναλάβω τὴν ζωὴν τῶν Ἐσκιμώ, ἐὰν ἡ θεία πρόνοια δὲν εὐκόλυνε τὴν λίαν ἀκροσφαλῆ διάσωσίν μας.»

Τίς δύναται λοιπὸν νὰ εἴπῃ ὅτι ἐὰν ὁ δόκτωρ Κὲν ἤθελε πράξει τοῦτο, εἴτε αὐτὸς εἴτε ἄλλος τις τῶν γενναίων συνεταίρων του δὲν ἤθελον ἀποδοθῆ μίαν ἡμέραν εἰς τὴν πατρίδα των;

Αὗται εἰσὶν αἱ βάσεις, ἐφ' ὧν ὁ πλοίαρχος Βέτφορδ Πίμ, ὁ Δόκτωρ Κίγκ, καὶ διάφοροι Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ ἐκ τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὰς ἀρκτικὰς ἐκστρατείας στηριζόμενοι, ἔχουσιν ἐλπίδας ὅτι, διὰ μιᾶς τελευταίας ἐκστρατείας δύνανται νὰ σώσωσι τοὐλάχιστον ἕνα ἐκ τοῦ πληρώματος τοῦ Φραγκλίνου, ἢ κἂν (καὶ περὶ τούτου οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφιβάλῃ) νὰ βεβαιωθῶσι θετικῶς περὶ τῆς τύχης τῶν ἀπολεσθέντων, διὰ τῆς ἀνακαλύψεως μέρους τῶν ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα βεβαίως οὗτοι πρέπει νὰ κατέλιπον. Ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐπίσης βάσεων στηριζομένη ἡ ἀτυχὴς Κυρία Φραγκλίνου, ἔγραψεν ἀναφοράν, ζητοῦσα νὰ γείνῃ «μία τελευταία ἀρκτικὴ ἐκστρατεία πρὸς ἀναζήτησιν τῶν πρώτων καὶ μόνων μαρτύρων τῆς Ἄρκτου εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους.» Ἀλλ' εἰς τὴν ἀναφορὰν ταύτην ὁ λόρδος Πάλμερστων ἀπήντησεν ἀρνητικῶς, καὶ ἀφοῦ ἡ πρὸς ἐκστρατείαν ὥρα τοῦ χρόνου εἶχε παρέλθει.

Ἀλλ' ἡ γενναιόφρων Κυρία Φραγκλίνου δὲν ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῆς ῥητῶς ταύτης ἀρνήσεως τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως, καὶ τὰ μεγάλα προσκόμματα ἅτινα ἐκώλυον τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ εὐγενοῦς σκοποῦ της δὲν ἴσχυσαν νὰ μεταβάλωσι τὴν ἀπόφασίν της. Πωλήσασα ὅλα τὰ ἐν τῇ Ἀουστραλίᾳ κτήματά της καὶ συλλέξασα πάντα τὰ λείψανα τῆς περιουσίας της, ἀπεφάσισε νὰ ἐνεργήσῃ καὶ τὴν τελευταίαν αὐτῆς ἀπόπειραν πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀτυχοῦς συζύγου της· καὶ ἐπειδὴ τὰ συλλεχθέντα χρήματα ἐκ τῆς περιουσίας της δὲν ἐπήρκουν, ἀπετάθη πρὸς τὸν λαὸν τῆς Ἀγγλίας, ἐξαιτουμένη τὴν συνδρομήν του πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις της μεγάλου τούτου ἐπιχειρήματος.

Ἡ προθυμία μεθ' ἧς καὶ Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοὶ ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς γενναίας ταύτης γυναικός, εἶναι ἀξία παντὸς ἐπαίνου. Ἐντὸς βραχέος χρόνου τὸ ἀναγκαιοῦν ποσὸν συνήχθη, καὶ δι' αὐτοῦ ἠγοράσθη μικρὸν ἀτμόπλοιον, δι' οὗ καὶ μόνου ἐπιχειρισθήσεται ἡ κινδυνώδης αὕτη ἐκστρατεία. Τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο Φὸξ ὀνομαζόμενον, ἂν καὶ μικροτέρας τῶν 200 τόνων χωρητικότητος, εἶναι στερεωτάτης κατασκευῆς, δυνάμενον ν' ἀνθέξῃ κάλλιστα εἰς τὴν προσβολὴν τῶν κολοσσιαίων ἐπιπλεόντων πάγων (ice bergs). Τὸ πλήρωμά του σύγκειται κυρίως ἐξ ἐθελοντῶν, πλοίαρχος δὲ αὐτοῦ εἶναι ὁ Ματλίντοκ, εἷς τῶν ἀτρομήτων θαλασσοπόρων τῆς Ἄρκτου, ὅστις οὐ μόνον χρηματικῶς συνέδραμεν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην, ἀλλὰ καὶ προθύμως ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς λίαν ἐντίμου μέν, ἀλλ' εἰς τὸ ἔπακρον κινδυνωδεστάτης ταύτης ἐκστρατείας, καθόσον ἀναχωρῶν ταύτην τὴν φορὰν, ἐγίνωσκε κάλλιστα ὅτι οὐδεμίαν βοήθειαν ἔχει νὰ ἐλπίζῃ πλέον παρ' οὐδενός, τῆς ἀποπείρας ταύτης πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ἀτυχοῦς Φραγκλίνου οὔσης τῆς τελευταίας.

Τὸ Φὸξ, ἐφωπλισμένον μεθ' ὅλων τῶν ἀναγκαιούντων εἰς τὸν ἀρκτικὸν τοῦτον πλοῦν, ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀγγλίας τὴν 1 Ἰουλίου, τοῦ τρέχοντος ἔτους (1857), συνοδευόμενον ὑπὸ τῶν εὐχῶν ἀπειραρίθμου λαοῦ, οὗτινος ἡ συγκίνησις ἦτο μεγίστη, βλέποντος τὰ γενναῖα ταῦτα τῆς Ἀγγλίας τέκνα τοσοῦτον προθύμως ἀπερχόμενα, μὲ προφανῆ κίνδυνον τῆς ὑπάρξεώς των, πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἀτρομήτου συνεταίρου, περὶ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ ὁποίου ὑ-

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Τὸ ἀνωτέρω περίεργον ἄρθρον ἐγράφη τὸ παρελθὸν ἔτος, κατὰ παραδρομὴν δὲ δὲν ἐδημοσιεύθη μέχρι τῆς σήμερον. Φρονεῦμεν ὅμως ὅτι τοῦς ἐνταυθοῦ ἀναγνώστας θέλει ἔτι μᾶλλον τέρψει ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ, καθόσον ἡ δημοσίευσις συμπίπτει σχεδὸν μετὰ τὴν πρὸ μικροῦ ἐλεύσεως εἰς τὴν Ἀνατολὴν τῆς χήρας τοῦ Φραγκλίνου.

(*) Ἀμερικανὸς ἰατρὸς ἐκστρατεύσας εἰς ἀνεύρεσιν τοῦ Φραγκλίνου. Ἀπέθανε δὲ πρὸ 2 ἐτῶν.

κῆρχεν ἀμυδρὰ μόνον ἐλπὶς μετὰ παρέλευσιν 11 ὅλων ἐτῶν.

Οὐδεμία περιγραφὴ δύναται νὰ δώσῃ ἀκριβῆ ἰδέαν τῶν κακουχιῶν καὶ τῶν κινδύνων εἰς οὓς ὑπόκεινται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν οἱ θαλασσοπόροι εἰς τοὺς πάγους τῆς Ἄρκτου. Ἐξηπλωμένοι ἐπὶ τοῦ σκίμποδός μας, τοὺς πόδας ἔχοντες ἐπὶ μαλακοῦ τάπητος καὶ ἀπέναντι τοῦ πυρὸς τῆς ἑστίας ἀναγινώσκοντες τὰ συμβάντα τῶν ἀρκτικῶν θαλασσοπόρων, ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸ μέγεθος τῆς θυσίας καὶ τῶν παλαιπωριῶν εἰς ἃς ὑποβάλλονται οὗτοι ἑκουσίως χάριν τῆς ἐπιστήμης, ὅπως χορηγήσωσιν εἰς ἡμᾶς ἀντὶ εὐτελεστάτου ποσοῦ, ἀκριβῆ καὶ ζωηρὰν εἰκόνα τῶν ἀνεξερευνήτων ἐκείνων πεδίων τοῦ πόλου, ὅπου πᾶσα βλάστησις ἐκλείπει, καὶ ὅπου ὁ ἄνθρωπος μεμονωμένος καὶ ἀπομεμακρυσμένος χιλιάδας μιλίων ἀπὸ τῶν ὁμοίων του, μόνος ἐν μέσῳ τῶν παγωμένων ἐκείνων ἐρήμων, ἀπὸ μόνου τοῦ δημιουργοῦ ἐλπίζει ἀντίληψιν, καὶ ὡς μόνην ἀνταμοιβὴν τοῦ ἔχει τὴν συναίσθησιν ὅτι συνετέλεσε, διὰ τοῦ κινδύνου τῆς ἐκυτοῦ ζωῆς, εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ κύκλου τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

Μεταξὺ τῶν νεωτέρων ἀρκτικῶν θαλασσοπόρων οἵτινες ἐπροχώρησαν ἀπώτερον τῶν ἄλλων πρὸς Ἄρκτον, διεξερευνήσαντες χιλιάδας τινὰς μιλίων ἀγνώστων μέχρι τοῦδε γαιῶν, διακρίνονται κυρίως δύω· ὁ δόκτωρ Ῥὲ (Doctor Rae) καὶ ὁ δόκτωρ Κὲν (E. K. Kane). Νομίζομεν δὲ ὅτι πράττομεν εὐάρεστον ἔργον, σημειοῦντες ἐν ὀλίγοις ἐνταῦθα, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Πανδώρας, βιογραφικὰς πληροφορίας περὶ τῶν γενναίων τούτων τέκνων τῆς ἐπιστήμης, ὧν ὁ μὲν τελευταῖος (Doctor Kane) ἔπεσε θῦμα τῆς ἀφοσιώσεώς του, τελευτήσας κατὰ τὸ παρελθὸν φθινόπωρον ἐν Ἀβάνῃ τῆς νήσου Κούβας, εἰς τὸ θερμὸν κλίμα τῆς ὁποίας εἶχε μεταβῆ πρὸς θεραπείαν στηθικῆς νόσου, ἣν ἀπέκτησεν εἰς τὰ πάγη τοῦ Πόλου, καὶ ἥτις ἔφερεν αὐτὸν προώρως εἰς τὸν τάφον, μόλις τὸ 35 ἔτος τῆς ἡλικίας του ἄγοντα· ὁ δὲ πρῶτος (Dr Rae) ἐπιζεῖ εἰσέτι, ὅπως προσθέσῃ ἴσως νέας δάφνας εἰς τὸν στέφανόν του, καὶ ἀποκτήσῃ νέα δικαιώματα εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, διὰ τῆς ἀνακαλύψεως νέων ἀγνώστων τόπων.

Ὁ δόκτωρ Ῥὲ ἐγεννήθη εἰς τὰς πρὸς βορρᾶν τῆς Σκωτίας Ὀρκάδας ἢ Ὀρεινὰς νήσους (Orkney Islands) κατὰ τὸ 1813 ἔτος, κατὰ δὲ τὸ 1833 μετέβη ὡς χειρουργὸς εἰς Ἐδιμβοῦργον μόλις τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἄγων ἔτος, καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν προσεκολλήθη εἰς τὴν ἑταιρείαν τοῦ κόλπου τοῦ Χύδσων, ἔνθα μετέφερε καὶ τὴν κατοικίαν του. Εἰς τὸν ἄθλιον ἐκεῖνον τόπον, ὅστις εἶναι παγωμένος ἐπὶ ἐννέα ἢ δέκα μῆνας εἰς τὸ διάστημα τοῦ ἔτους, καὶ χωρὶς κἂν ἴχνος πολιτισμοῦ νὰ ἀπαντήσῃ, ὁ νέος Ῥὲ διήνυσε τὰ καλλίτερα 10 τῆς ζωῆς του ἔτη θηρεύων καὶ διατρίβων μετὰ τῶν Ἰνδῶν. Ἡ θυσία του αὕτη μετρίως ἀντημείφθη διὰ τῆς τεραστείας ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν του δυνάμεων καὶ τῆς ἀποκτήσεως τῶν μᾶλλον ἀναγκαιουσῶν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον γνώσεων, τουτέστι τῆς διευθύνσεως τῶν λέμβων, καὶ τῆς πείρας τοῦ κυνηγίου. Τοιαύτην διάγων ζωήν, συνείθισε βαθμηδὸν νὰ περιπατῇ τεσσαράκοντα πέντε μέχρι πεντήκοντα μίλια καθ' ἑκάστην, χωρὶς ν' ἀπηυδήσῃ, ἐνίοτε δὲ ἐπεριπάτησε καὶ μέχρι ἑξήκοντα.

Ἡ πρώτη ἀρκτικὴ του ἐκστρατεία ἔλαβε χώραν τὸ 1846, ὅτε διεχείμασε μετὰ δώδεκα ὁπαδῶν εἰς τὸν κόλπον Repulse, εἰς μίαν λίθινον μὲν κατοικίαν, ἀλλ' ἄνευ ζωοτροφιῶν. Ἡ μικρὰ συνοδία ἔζει διὰ τῆς θήρας, ἀλλ' ἡ μεγίστη δυσκολία ἦτο ἡ προμήθεια ὀλίγων χόρτων καὶ ξύλων διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς τροφῆς των. Ἐπὶ δώδεκα μῆνας ἡ διὰ πυρὸς θέρμανσις ἦτο εἰς αὐτοὺς ἄγνωστος πολυτέλεια. Τὸ ἑπόμενον δ' ἔαρ ὁ δόκτωρ Ῥὲ ἐπεχείρησεν ἑτέραν ἀρκτικὴν ἐκστρατείαν, ὅπως ἐξακριβώσῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀκτῶν, καὶ ἐν διαστήματι ἑνὸς θέρους κατώρθωσε νὰ περιγράψῃ ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ χάρτου του 600 μιλλίων καὶ ἐπέκεινα ἀκτήν, ἀπὸ τοῦ κόλπου Ἀόρμαν μέχρι τοῦ στενοῦ τῆς Μανίας καὶ Ἕκλας.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος 1848 ὁ δόκτωρ Ῥὲ ἐπεχείρησε τὴν πρώτην του ἐκστρατείαν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ πλοιάρχου Φραγκλίνου, συνοδεύσας τὸν Κύριον Ἰωάννην Ῥιχάρδον εἰς τὴν μακρὰν καὶ ἀνωφελῆ τοῦ ἐκστρατείαν, ἥτις ἀνενεώθη τὸ ἐπελθὸν θέρος ὑπὸ τοῦ Κ. Ῥέ, ἀλλ' ἄνευ εὐαρεστοτέρου ἀποτελέσματος.

Ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐτίμησεν αὐτὸν κατὰ τὸ 1850, δοῦσα αὐτῷ τὴν ἀρχηγίαν τῆς νέας ἐκστρατείας πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Φραγκλίνου, καὶ ἀφήσασα αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ ἐκλέξῃ κατὰ βούλησιν τὸ προσφορώτερον μέρος διὰ τὴν ἀναζήτησιν ταύτην. Οὗτος ἐξέλεξε τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Οὐλαστων καὶ Βικτώρια Λάνδ, ἐρευνήσας αὐτὰς ἐπιμελῶς, ἀλλ' ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος. Μόνην δὲ ἀμοιβὴν τῶν κόπων του ἔσχε τὴν προσθήκην εἰς τὸν χάρτην 700 μιλλίων ἀγνώστου γῆς. Ὀλίγιστοι δύνανται νὰ ἐννοήσωσι τὸ μέγεθος μιᾶς τοιαύτης ἐπιχειρήσεως. Ἠναγκασμένοι νὰ ζῶσιν ἀποκλειστικῶς διὰ τῆς θήρας ζώων καὶ αὐτῶν σπανίων ἐπὶ τῶν πάγων, καὶ διατελοῦντες ἐπὶ μακροὺς μῆνας ἄνευ πυρὸς εἰς κλίμα ἔνθα τὸ θερμόμετρον παγώνει, ὑποχρεούμενοι νὰ βαδίζωσι ταχέως φέροντες ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν βαρεῖαν των ἀποσκευήν, οἱ ἀρκτικοὶ οὗτοι θαλασσοπόροι δικαίως πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς οἱ ἥρωες τοῦ αἰῶνος. Ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἐκστρατείας ταύτης ὁ δόκτωρ Ῥὲ ἐπεριπάτησε 1000 περίπου μίλια, ἤτοι περὶ τὰ 27 1/2 μίλια τὴν ἡμέραν, σύρων πρὸς τοῖς ἄλλοις ἑλκυθρον ζυγίζον 100 λίτρας. Ἀλλ' ἡ φήμη τοῦ δόκτορος Ῥὲ ἀνυψώθη πρὸ πάντων τὸ 1853—1854 ἔτος, διὰ θαλασσίου τινὸς περιστατικοῦ. Σταλεὶς παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως ὅπως ἀποπερατώσῃ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν ἀκτῶν τῆς βορείου Ἀμερικῆς, συνηντήθη μετὰ τῶν Ἐσκιμώ, οἵτινες ἐπώλησαν αὐτῷ τὰ λείψανα τοῦ Φραγκλίνου. Τούτου ἕνεκεν ἔλαβε τὴν ἀμοιβὴν τῶν 300, 000 δραχμῶν, αἳ ὁποῖαι εἶχον ἀποφασισθῆ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἦτον ἀναντιρρήτως ἡ κινδυνωδεστάτη καὶ ἡ οὐσιωδεστάτη ἀφ' ὅσα ποτὲ ἐπεχειρίσθη ὁ ἀτρόμητος οὗτος θαλασσοπόρος, διότι διῆλθεν ὁλόκληρον χειμῶνα ἄνευ πυρός, καιομένος μετὰ τῶν συνεταίρων του ἐντὸς οἰκίσκων κατεσκευασμένων ἐπὶ πάγου, ἐνδεδυμένος μὲ δέρματα ἱππελάφου, ὅτε ἡ θερμοκρασία ἦτο 35 βαθμοὺς κάτω τοῦ μηδενικοῦ. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἐκστρατειῶν τοῦ ὑπολογίζεται ὅτι διέτρεξεν εἰς τὰς πολικὰς θαλάσσας διὰ λέμβου περὶ τὰ 6000 μίλια, περιπατήσας ἴσον ποσὸν μιλίων ἐπὶ τῶν πάγων, καὶ προσέθεσεν εἰς τὸν γῆινον χάρτην 1700 μίλια ἀγνώστου γῆς. Τοιοῦτον ἐπιχείρημα ἀπαιτοῦν σπανίαν γενναιότητα, καὶ καρτερίαν, καὶ στερήσεις, καὶ κινδύνους καὶ φρένησιν, ἀνέλαβεν εἷς μόνος ἄνθρωπος.

Περὶ δὲ τοῦ δόκτορος Κέν, θέλομεν ὁμιλήσει προσεχῶς. Δ. Μ. Μ.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΝ ΚΟΠΕΝΑΓΗ.

—o—

Τὴν 11 τοῦ λήξαντος Ἰουνίου ἐτελέσθη ἐν τοῖς ἀνακτόροις Χριστιανοβούργου ἡ ἐπέτειος γενικὴ συνεδρίασις τῆς Β. ταύτης ἑταιρείας ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κλεινοῦ καὶ Μεγαλειοτάτου βασιλέως τῆς Δανίας Φρεδερίκου τοῦ Ζ', παρ' οὗ κηρυχθεῖσεις τῆς ἐνάρξεως τῆς συνεδριάσεως ἀνέγνω ὁ γενικὸς αὐτῆς γραμματεὺς καὶ σύμβουλος τῆς ἐπικρατείας Κ. Κάρολος Κ. Ῥάφνος σύντομον ἔκθεσιν τῆς κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος καταστάσεως, καὶ τῶν διαφόρων πράξεων τῆς μνησθείσης ἑταιρείας, παρουσιάσας συγχρόνως καί τινα ἀντίτυπα ἐκ τῶν ἀναλώμασι τῆς ἑταιρείας ἐκδοθέντων τὸ 1857 πονημάτων, ὡς τὸ ὑπὸ τοῦ Ἐγιλσῶνος συνταχθὲν Lexicon poeticum antiquae linguae septentrionalis, τὸν *Ἀρχαιολογικὸν τῆς Ἄρκτου ἄτλαντα*, *τὰ χρονικὰ τῆς τε Ἀρχαιολογίας καὶ Ἱστορίας τῆς Ἄρκτου*, ἐν οἷς σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἀξιόλογός τις διατριβή, περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν προδρόμων ἢ αἰθουσῶν καλουμένων τῶν γιγάντων, συνταχθείσης ὑπὸ τοῦ μουσοτρόφου Μεγαλειοτάτου βασιλέως τῆς Δανίας, τοῦ καὶ κλεινοῦ προέδρου τῆς ἑταιρείας. Ἀκολούθως ἡ Α. Μ. παρουσίασε τὸ ἰσχάτως ἐκδοθὲν παρ' αὐτῆς σύγγραμμα, περὶ τῶν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ῥιγστέδου βασιλικῶν τάφων, προσθεῖσα ἐν συντόμῳ διαφόρους περὶ τούτων διασαφήσεις· εἶτα ὡμίλησεν ἐν ὀλίγοις καὶ περὶ τῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ δαπάνη αὐτῆς ἐνεργουμένων ἀνασκαφῶν ἐν τινι μνημείῳ τοῦ Ἱεργερσπίσου.

Ἀκολούθως λαβὼν τὸν λόγον ὁ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας τμηματάρχης Κ. Ῥεγενδύργος ἀνέφερε περὶ τινων ρουνικῶν ἐπιγραφῶν ἀνακαλυφθεισῶν ἐσχάτως ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Δανιβερκίας πλησίον τοῦ Βυστρυπίου· μάλιστα παρουσίασε καὶ τὸν ἀρχαιολογικὸν χάρτην ὅλης τῆς χώρας ταύτης, ἰχνογραφηθέντα ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου Κ. Δρεϋέρου.

Ὁ Κ. Εὐρωπαῖος ἐκ Φινλανδίας παρουσίασε διατριβήν τινα περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Σκβολαζίας. Ὁ δὲ ἐκ Βρέμης Κ. Ἀδάμης τὴν περιγραφὴν δύο εἰκόνων σωζομένων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἀγ. Πέτρου τῆς αὐτῆς πόλεως, παριστανουσῶν τῆς μὲν τὸν Ἐπίσκοπον Λινδερίχον ἀκμάσαντα τὸ ἔτος 841—847, τῆς δὲ τὸν Ἅγιον Ἀρχιεπίσκοπον Ἴννον ἀποθιώσαντα ἐν Βέρκῃ τῆς Σουηδίας ἐν ἔτει 936. Ὁ Κ. Ἐδβῖνος Μ. Θόρσων, ὁ ἐπιχειρήσας ἐσχάτως ἐπιστημονικὴν περιήγησιν κατὰ τὰς Σλαυικὰς χώρας, ἔπεμψεν ἐκ Πράγας καὶ Κρακοβίας πρὸς τὴν ἑταιρείαν διαφόρους ἀρχαιολογικὰς καὶ περὶ γλώσσης πληροφορίας, περὶ ὧν ἔγεινεν ἐν τῇ συνεδριάσει λόγος.

Καὶ ὁ Κ. Ῥάφνος προσέθετο ὅτι, μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ παρ' αὐτοῦ δημοσιευθέντος συγγράμματος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Antiquitates Americanae, ἀπήντησεν ὅτι ὁ Ἄραψ γεωγράφος Ἀβοῦ Ἀβδάλα Μωχάμεθ Ἐδριζῆ, ὁ ἀκμάσας τὴν 12ν. ἑκατονταετηρίδα, μνημονεύει μέρη τινὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἰδίως τὴν Καρολίναν, τὴν Γεωργίαν καὶ τὰς Φλωρίδας, ἃ ὀνομάζει Ἰρλανδὲχ Ἐλ-Καλπιράχ ἤτοι μεγάλην Ἰρλανδίαν, ὡς ἐκάλουν αὐτὰ καὶ οἱ Σκανδιναυοί.

Ἐπὶ τέλους ἡ Δ. Μ. ὁ βασιλεὺς ἐπεραίωσε τὴν συνεδρίασιν προσκαλέσας εὐμενῶς τὰ διάφορα αὐτῆς μέλη ἵνα ἐπισκεφθῶσι τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ὁπλοθήκην· εὐηρεστήθη μάλιστα καὶ νὰ συνοδεύσῃ αὐτὰ ὁ ἴδιος καὶ νὰ χορηγήσῃ διὰ ζώσης τὰς ὑπὸ διαφόρων ζητηθείσας διασαφήσεις καὶ πληροφορίας. Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὸν φιλόμουσον τοῦτον Μονάρχην, τὸν διὰ τῆς παιδείας κοσμοῦντα ἔτι μᾶλλον τὸ βασιλικὸν διάδημα.

Ι. ΔΕΞΙΓΑΛΑΣ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ Κ. ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ.

—ooo—

Ἂν καὶ παρὰ πολλῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνεγνώσθησαν τὰ ποιήματα τοῦ Κ. Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου, καὶ ἐδημοσιεύθησαν περὶ αὐτοῦ εὐνοϊκαί τινες ἐπικρίσεις, ὅμως φρονοῦμεν ὅτι τὰ ποιήματα αὐτοῦ

δὲν κατέστησαν εἰσέτι ἀληθῶς δημώδη παρ' ἡμῖν. Οἱ πλεῖστοι μάλιστα τῶν λογίων ὀλίγαν εἰς τὰ ποιήματα ταῦτα ἔδωκαν ἀξίαν, ἐνῷ οἱ ἀλλοδαποὶ λόγιοι κρίνουσιν ἄλλως. Ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τὰ ποιήματα ταῦτα ἔτυχον σπουδαίας μελέτης παρά τινων κριτικῶν, ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ μία τῶν μεγίστων φιλολογικῶν ἐπισημοτήτων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὁ Κ. Τομαζέος. Δημοσιεύομεν ἐνταῦθα περικοπὴν ἐπιστολῆς τινος τοῦ γνωστοῦ Ἀμερικανοῦ ἑλληνιστοῦ Κ. Φέλτονος, γραφείσης ἐκ Κερκύρας πρὸς τὸν ἐντεῦθεν ἀξιοσέβαστον φίλον ἡμῶν Κ. Χίλλ, ὅστις εὐηρεστήθη νὰ ἐπιτρέψῃ ἡμῖν τὴν δημοσίευσιν τῆς περικοπῆς ταύτης·

« Πιστεύω, λέγει ὁ Κ. Φέλτων, ὅτι ὁ Βαλαωρίτης εἶναι *ἀληθὴς* ποιητής. Ἐθέλχθην ὑπὸ τῶν ποιημάτων του. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν ἀνέγνωσά τι ἀνάλογον ἀποπνέον οἱονεὶ δροσεράν τινα αὔραν, ἐπαγωγὸν καὶ πρωτότυπον. Καλλονή, χάρις, τρυφερότης καὶ ζωηρὰ φαντασία, ἔρως πρὸς τὴν πατρίδα, καὶ ἐνθουσιασμὸς πρὸς τὰς ἡρωϊκὰς αὐτῆς πράξεις πνέει ἐφ' ὅλων τῶν στίχων, καὶ δίδει εἰς ἕκαστον τῶν ποιημάτων ἐκείνων ἀσυνήθη ἀφέλειαν καὶ ἀξιοπρέπειαν. Ὁ συγγραφεύς, νομίζω, ὑποπίπτει εἰς ἓν σφάλμα γράφων εἰς τὴν δημώδη διάλεκτον τῶν Ἰονίων νήσων, ἥτις ἐφ' ὅσον ἡ ἐκπαίδευσις προβαίνει θέλει καταστῆ ἓν ῥητοῖς· διότι ἡ γλῶσσα τῶν ἐκπεπολιτισμένων θέλει εἶσθαι ἡ γλῶσσα τῆς φιλολογίας. Αἱ ἰδέαι τοῦ Κ. Βαλαωρίτου ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ εἰσιν ἰδέαι ἐκπεπολιτισμένου ἀνδρός. Καταφανὲς ὑπάρχει ὅτι ἂν καὶ εἶναι κάτοχος τῆς διαλέκτου ἐν ᾗ ἐκφέρει τὴν θέλον φυσικῶς ἐκφράζεσθαι, μεταχειρίζεται ἐκ συνήθειας τοιαύτην μόνον εἰς εἰδικὴν περίστασιν (ἐν τοῖς προοιμίοις γεγραμμένοις εἰς καθαρεύουσαν γλῶσσαν). Οὐχ ἧττον ὅμως τὰ ποιήματα τοῦ Κ. Βαλαωρίτου θέλγουσι τὴν καρδίαν τῶν συμπολιτῶν του, καὶ τὸ ὄνομά του θέλει μένει ὡς ἀγαπητὸν μνημόσυνον. Οὕτω τοὐλάχιστον ἐφάνη ἐμοί. Θέλω μετὰ προσοχῆς μελετήσει πάλιν τὰ ποιήματα ταῦτα, ἀφοῦ ἐξαλειφθῇ ἡ πρώτη ἐντύπωσίς μου. »

Εἰς τὴν σύντομον καὶ πρόχειρον ταύτην ἐπίκρισιν τοῦ διακεκριμένου Ἀμερικανοῦ φιλολόγου οὐδὲν προσθέτομεν. Ἕκαστος δύναται νὰ κρίνῃ τὰς κρίσεις του ἐπ' αὐτῆς. Ὁπωσδήποτε ἐκ τῆς κρίσεως ταύτης, γίνεται, ὡς μοὶ φαίνεται, ἱκανῶς δῆλον, ὅτι δὲν ἠπατήθημεν πολὺ εἰς τὴν κρίσιν ἡμῶν τὴν περὶ τῶν ποιημάτων τοῦ Κ. Βαλαωρίτου ἐν τῇ *Πανδώρᾳ*.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΤΥΠΑΛΔΟΣ, υἱός.

ΠΕΡΙ ΟΙΚΟΣΗΜΩΝ.

—ooo—

Τὸ ὑπὸ στοιχ. Α' ἀνήκει τῇ ἐξ Ἰταλίας καταγομένῃ οἰκογενείᾳ Λομβάρδῃ (Lombardi)· τὸ δὲ ὑπὸ στοιχ. Β' τῇ ἀγνώστου καταγωγῆς οἰκογενείᾳ Φραγκοπούλου.

Ι. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.

Α'.

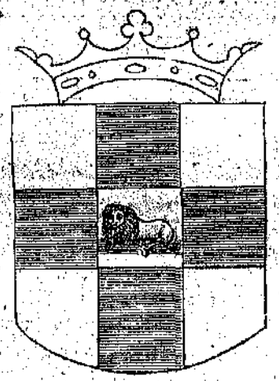

Β'.

ΒΙΚΤΩΡΙΑ Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ.

—oo—

Λονδῖνον, 30 Ἰουλίου 1853.

Ἤλπιζα τὴν δευτέραν μου ἐπιστολὴν (*) νὰ σὲ γράψω ἐκ Παρισίων· καὶ ὅμως ταύτην θὰ λάβῃς διὰ τοῦ Ἀγγλικοῦ ταχυδρομείου· διότι ἐλθὼν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Γαλλικῆς αὐτοκρατορίας εὗρον προσφιλῆ φίλον, ὅστις μεταβαίνων εἰς Ἀγγλίαν μ' ἐβίασε νὰ συνοικήσω αὐτόν.

(*) Ἴδε φυλλάδ. 201, σελ. 229.

Εἰς Λονδῖνον διέτριψα ὀλίγον, διότι ὁ φίλος μου, προσκεκλημένος ὑπὸ τοῦ δουκὸς Δ..., ἀπῆλθε συμπαραλαβών με εἰς τὴν ἐξοχήν του. Ποῦ νὰ σὲ διηγηθῶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν Ἀγγλικῶν ἐξοχῶν; Ὅπως διὰ νὰ θαυμάσῃ τις τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως πρέπει νὰ ἴδῃ τὴν Κωνσταντινούπολιν, οὕτω διὰ νὰ θαυμάσῃ καὶ τὸ μεγαλεῖον εἰς ὃ ἀνυψοῦται διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς ἐξοχὰς τῶν Ἄγγλων. Ὑπόθες, φίλε μου, οἰκίαν εὐρυτάτην καὶ πολυτελέστατα διεσκευασμένην εἰς ἣν εἴμεθα προσκεκλημένοι περὶ τοὺς εἴκοσιν, ἔχοντες ἰδιαίτερα δωμάτια, δαπανωμένων πρὸς τοῦτο θὰ ἴδῃς ἐν ἀνέσει καὶ σὺ καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα σου, ἀνετότερον μάλιστα ἡ σήμερον, ἴσως δὲν θὰ μὲ πιστεύσῃς· καὶ ὅμως σὲ λέγω τὴν ἀλήθειαν. Τοῦτο μόνον ἀρκεῖ νὰ μάθῃς, ὅτι τὸ φυτὸν αὐτὸ συντηρεῖται ἐντὸς δεξαμενῆς πλήρους ὕδατος, ὅτι τὸ ὕδωρ πρέπει νὰ θερμαίνεται ἀδιακόπως καὶ νὰ ἔχῃ θερμοκρασίαν 29 — 32 βαθμῶν, καὶ ὅτι ἡ δεξαμενὴ πρέπει νὰ περιφράσσεται ἀπὸ οἰκημα ὑαλοσκεπὲς ἐπίσης θερμαινόμενον (*). Ὅτε εἶδον τὰς διπλᾶς ταύτας θερμάνσεις γινομένας χάριν ἑνὸς φυτοῦ, ἐνθυμήθην τὴν ἐν Λονδίνῳ περίφημον ἐκείνην ὁδὸν

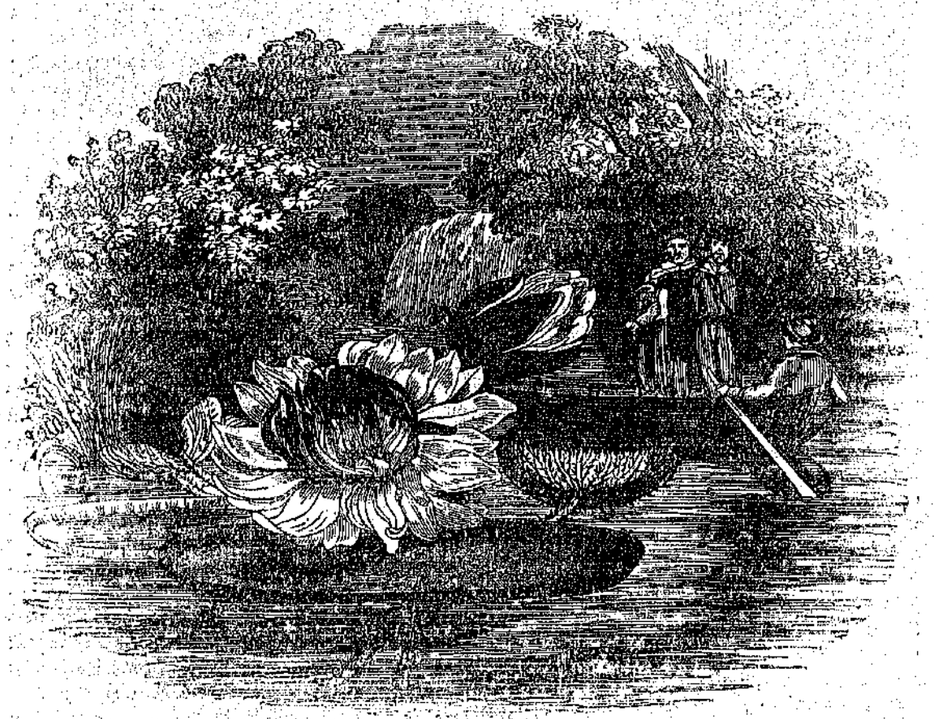

Βικτωρία ἡ βασιλική.

σκύλους κυνηγετικοὺς καὶ πυροβόλα διὰ θήραν, ἁμάξας, ὑπηρέτας καὶ πᾶν ἄλλο εἶδος ἀναπαύσεως καὶ διατριβῆς. Ἠξεύρεις δὲ πῶς γίνεται ἡ θήρα; ὄχι εἰς τὰ βουνὰ καὶ τὰς πεδιάδας, ἀλλ' ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἀπεράντου παραδείσου ἢ κήπου τοῦ δουκός. Εἶναι δὲ τοσοῦτον ἐκτεταμένος, ὥστε ἀμφιβάλλω ἐὰν καὶ ὁ ῥωμαλεώτερος τοὺς πόδας δύναται νὰ διατρέξῃ ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας αὐτὸν πεζός.

Εἰς τὸν παράδεισον τοῦτον εἴδομεν καλλιεργούμενον καὶ τὸ ἀμπελόνειον ἐκεῖνο φυτὸν τὸ καλούμενον *Βικτωρία βασιλική*, τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα σὲ στέλλω ἀντιγράψας αὐτὴν ἀπ' ἄλλου πρωτοτύπου. Πόσαι περιποιήσεις καὶ πόσαι δαπάναι γίνονται πρὸς διατήρησίν του! Ἐὰν σὲ εἴπω, ὅτι διὰ τῶν τῶν ἀπόρων, ὅπου ἀπαντᾷς ἡμιγύμνους σχεδὸν ἄνδρας καὶ γυναῖκας!

Καὶ ὅμως μὴ νομίσῃς ὅτι εἰς τοιαῦτα δαπανώμενοι οἱ πλούσιοι Ἄγγλοι δὲν φροντίζουσι καὶ περὶ τῶν πτωχῶν· οὐδὲν ἴσως ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου περιέχει τόσα φροντιστήρια πενήτων ὅσα ἡ Ἀγγλία· ἀλλ' ἀπέραντος ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ ἐργασία οὐχὶ πάντοτε πρόχειρος.

Ἀλλὰ τὸ ὡραιότερον καὶ τῆς βασιλικῆς Βικτωρίας καὶ τοῦ παραδείσου καὶ τῆς ἐπαύλεως καὶ τῆς θήρας καὶ τῶν ἄλλων θαυμασίων μαντεύεις τάχα τί εἶναι; Δύο μικρά, ἐλάχιστα πράγματα ὡς πρὸς τὴν

(*) ΣΗΜ. ΠΑΝΔ. Περὶ Βικτωρίας τῆς βασιλικῆς ἔγραψεν ἐκτενέστερον ἡ Πανδώρα εἰς τὸν Ι' τόμον αὐτῆς, σελ. 42.

μορφὴν, παραβαλλόμενα πρὸς ὅλα ὅσα σὲ ἀνεμέτρησα, μέγιστα δὲ καὶ κραταιώτατα ὡς πρὸς τὴν δύναμιν μὲ τὴν ὁποίαν ἰσχύουσι νὰ συνταράξωσι καὶ τὴν στωϊκωτέραν τῶν ψυχῶν, τὴν ἐδικήν σου παραδείγματος χάριν. Τὰ κατὰ τὴν μορφὴν μικρὰ ταῦτα πράγματα, μεγάλα δὲ κατὰ τὴν ἰσχὺν εἶναι οἱ δύο μέλανες καὶ φλογεροὶ ὀφθαλμοὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ δουκός. Διὰ τὴν δυστυχίαν μου ἐφάνησαν ἔμπροσθέν μου· διότι εἶναι δυνατόν, αὐτῶν παρόντων, νὰ στρέψω εἰς ἄλλο τι τὴν προσοχήν μου;

Ἀλλὰ τὰ δύο ταῦτα ἔργα τῆς φύσεως τοῦτο ἀποδεικνύουσι παραβαλλόμενα καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ μελλουργήματα τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἔλαβεν μὲν οὗτος τὴν ἐξουσίαν νὰ γονιμοποιῇ τὰς δυνάμεις τὰς ὁποίας ἔπλασεν ὁ Θεός, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ κατασκευάζῃ ἔργα ἴσα ἔστω καὶ πρὸς τὰ εὐτελέστερα τῆς θείας παντοδυναμίας.

Ἐξέφυσα, φίλτατε· προσεχῶς θὰ σὲ γράψω καὶ ἄλλοθεν ἄλλα. Α. Μ.

ΣΧΟΛΙΚΑ.

Καθ' ἑκάστην ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς ἡμετέρας ἐφημερίδας εἰδήσεις περὶ τῶν ἐξετάσεων τῶν τε δημοσίων καὶ ἰδιοσυντηρήτων σχολείων. Ἐκ τῶν εἰδήσεων δὲ τούτων συμπεραίνομεν ἐν γένει ὅτι ἡ ἐπίδοσις περὶ τὰ μαθήματα ὑπῆρξε καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀξία λόγου, ἴσως δὲ καὶ ὑπερτέρα τῆς πρώην, διά τε τὴν ἀδιακόπως αὐξοῦσαν ὁρμὴν πρὸς τὴν παιδείαν, τήν τε ἐπιμέλειαν τῶν διδασκάλων καὶ τὴν πρόνοιαν τῆς ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Ἀρχῆς. Ὅτι ἡ πρόνοια αὕτη ὑπάρχει ἀπό τινος συντονωτέρα ἢ ἄλλοτε οὐδεμία ἡ ἀμφιβολία. Πιθανὸν περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων καὶ τῶν κανονισμῶν ν' ἀπαντῶνται προσκόμματα, οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀναποφεύκτου ἀτελείας ἐκείνων προερχόμενα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ μέτρου τῆς ἱκανότητος τῶν ἐφαρμοζόντων, καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως πόρων, καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων περιστάσεων αἵτινες ἀναφαίνονται κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέργειαν· ἀλλ' οὐχ ἧττον εἶναι βέβαιον ὅτι πολλαὶ ἀνάγκαι ἐθεραπεύθησαν, πολλὰ ἐρρυθμίσθησαν ἐπὶ τὸ κρεῖττον, καὶ οὐκ ὀλίγα νέα σχολεῖα ἐπυστήθησαν. Μετὰ τῶν ἄλλων αἰτίων τῶν συντελεσάντων εἰς τὴν ἐπίδοσιν κατελέξαμεν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν διδασκόντων· καὶ τοῦτο εἰπόντες; δὲν ἐνοήσαμεν ὅτι πρότερον ἦσαν ἀμελεῖς· ἀλλ' ἡ ἐξουσία τὸ σπουδαιότατον τῶν ἐπαγγελμάτων, τὸ διδασκαλικόν, εἶχε μᾶλλον περιφρονήσει· καὶ διὰ τοῦτο χαίροντες εἴδομεν αὐτὴν ἐκτιμήσασαν ἐπὶ τέλους ὀρθώτερον τὴν ἀξίαν αὐτοῦ, αὐξήσασαν τοὺς μισθοὺς καὶ ἄλλως ἀμείψασαν τοὺς κόπους καὶ τὸν ζῆλον τῶν διδασκάλων.

Ἀλλὰ τὴν προσοχὴν τῆς ἐξουσίας ἐπικαλούμεθα πρὸ πάντων εἰς τὴν ἠθικὴν τῶν διδασκομένων ἀγωγήν· καὶ πρὸς τοῦτο συνιστῶμεν ἰδίως εἰς τὴν προσοχὴν αὐτῆς τὴν πολλοῦ λόγου ἀξίαν ὁμιλίαν τὴν ὁποίαν ἐξεφώνησεν ὁ Κ. Γ. Σουρίας ἐν Ἑρμουπόλει τὴν 9 Ἰουλίου τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. Θέμα τῆς ὁμιλίας αὐτοῦ ἔθετο ὁ σοφὸς γυμνασιάρχης αὐτὴν ταύτην τὴν ἠθικὴν ἀγωγήν, ἴσως διότι βλέπει ταύτην παρημελημένην ἢ καὶ μετὰ τὰ γράμματα τασσομένην, ὡς ἐν γένει συμβαίνει σήμερον παρ' ἡμῖν. Κατ' ἔτος, λέγει προλογίζων, ἐκφωνοῦνται λόγοι περὶ διανοητικῆς καὶ συναισθητικῆς ἀναπτύξεως, *περὶ δὲ τῆς ἠθικῆς ἐμπαρύδων*. Καὶ ὅμως, προστίθησιν, ἵνα εὐδαιμονήσῃ ἡ πατρὶς δὲν ἀρκοῦσι μόνα τὰ γράμματα, ἀλλὰ πρὸ πάντων *ἡ τοῦ ἀγαθοῦ γνῶσις καὶ ἡ ἕξις τοῦ πράττειν αὐτό*.

Ὁ ἄνθρωπος, λέγει ὁ Κ. Σουρίας, πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ τὰ τρία ταῦτα· δικαιοσύνην, χρηστότητα καὶ εὐσέβειαν· ἄνευ τούτων τὰ γράμματα καθιστάνουσιν αὐτὸν πονηρότερον καὶ κακουργότερον ἢ ἂν ἦτο πάντη ἀμαθής. Πρέπει δὲ καὶ τὰ τρία νὰ εἶναι συνηνωμένα· διότι· « ἐάν τις ἀρκῆται νὰ εἶναι μόνον δίκαιος, τί ποιεῖ; σέβεται μόνον τὰ τῶν ἄλλων δικαιώματα μὴ ἀδικῶν, καὶ θυσιάζει ἐκ τῶν ἰδίων συμφερόντων ὅσα δὲν ἀντίκεινται πρὸς τὰ τῶν ἄλλων δικαιώματα. » Ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ ἀδικῇ μόνον εἶναι μᾶλλον ἀρνητικὴ ἀρετή· πρέπει καὶ νὰ ἀγαθοεργῇ, καὶ ταύτην τὴν ἀγαθοεργίαν διδάσκει εἰς ἡμᾶς ἡ χρηστότης.

Ἡ δὲ εὐσέβεια; « οὐ μόνον τὰ προσωρινὰ καὶ ἐπίγεια, ἀλλὰ καὶ τὰ αἰώνια καὶ οὐράνια τοῦ ἀνθρώπου συμφέροντα ἐξασφαλίζει, καὶ τὴν νόμον τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου ἐπικυροῖ καὶ στηρίζει, καὶ τὴν βούλησιν ἡμῶν μέχρις ἡρωϊσμοῦ ἀνυψοῖ, ἐνισχύουσα ἡμᾶς νὰ ἀφοσιώμεθα εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ νὰ θυσιάζωμεν ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἑαυτούς τε καὶ τὰ προσφιλέστατα . . . Καὶ οἱ μὲν σοφοὶ νόμοι καὶ ἡ καθαρὰ ἠθικὴ εἶναι αἱ δύο στερρὰ ἀγκυραι, ἐφ' ὧν δύναται ἀσφαλῶς νὰ ὁρμήσῃ πᾶσα πολιτικὴ κοινωνία· ἐν λιμένι, πνεύμασι σφοδροτέροις ἐκτεθειμένῳ, σαλευοῦσα καὶ χειμαζομένη· ἡ δὲ θεοδίδακτος θρησκεία εἶναι ὁ τηλεφανὴς φανὸς ὁ ἐν ζοφερᾷ νυκτὶ διὰ τοῦ τρικυμιώδους τοῦ βίου πελάγους, τοὺς τρομεροὺς σκοπέλους ἐξωθουμένοις πόῤῥωθεν προφαίνων ἡμῖν τὸν εὔδιον λιμένα τῆς σωτηρίας καὶ ἀκινδύνως κατάγων εἰς αὐτά. »

Τοιαῦτα πρεσβεύων ὁ Κ. Σουρίας βεβαίως καὶ πράττει αὐτά, εἰ καί, ὅπως καὶ αὐτὸς ὀρθῶς λέγει, ἡ ἠθικὴ ἀγωγὴ εἶναι μᾶλλον ἔργον τῶν γονέων. « Ἡ κατ' οἶκον ἀνατροφὴ ὑποστρωννύει στερρὰ τὰ θεμέλια, ἐφ' ὧν οἱ διδάσκοντες ἐποικοδομοῦσι τέλειον τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα. »

Αὐτὰ ταῦτα φρονεῖ καὶ διατηρεῖ, ὡς πληροφορούμεθα, καὶ ὁ συνάδελφος τοῦ Κυρίου Σουρίου, ὁ καθηγητὴς Ν. Πετρῆς.

Καθ' ἃ ἤδη ἀπὸ τοῦ λήξαντος Λύγουστου π. ε. προεκήρυξεν ὁ καθηγητὴς οὗτος, συνέστησεν οἰκοτροφεῖον, εἰς ὃ ἐφοίτησαν 20 νέοι, οἱ πλεῖστοι ἐκ τῆς ἐκτὸς Ἑλλάδος. Ἅπαντες δὲ οὗτοι συμφώνως τῷ προγράμματι αὐτοῦ ἐφοίτων μὲν εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ εἰς τὸ μετ' αὐτοῦ συγηνωμένον Ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἐδιδάσκοντο δὲ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐντὸς τοῦ οἰκοτροφείου τὰ αὐτὰ μαθήματα, ὧν ἠκροῶντο καὶ ἐν τῷ Γυμνασίῳ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Κ. Πετρῆ, ὑφ' ἑνὸς ἑτέρου συναδέλφου του καὶ τριῶν ἄλλων διδασκάλων, ἐπίσης ἀνεγνωρισμένων ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐκ τῶν προμνησθέντων 20 οἰκοτρόφων τρεῖς μὲν πρὸ τῶν γενικῶν ἐξετάσεων ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια, οἱ δὲ λοιποὶ ἔμειναν καὶ δημοσίως ἐξετασθέντες παρέσχον τρανὰ δείγματα τῆς εἰς τὰ διδαχθέντα μαθήματα ἐπιδόσεως. Τούτων δὲ ἐξ μὲν ἠρίστευσαν, οἱ δὲ λοιποὶ ὡσαύτως εὐδοκιμήσαντες καὶ αὐτοὶ ἔλαβον βαθμοὺς προβιβασμοῦ εἰς ἀνωτέρας τάξεις. Τοιαῦτα εἶναι τὰ εὐκταῖα ἀποτελέσματα τῆς ἀδιαλείπτου καὶ συντόνου ἐπιτηρήσεως καὶ πατρικῆς καθοδηγήσεως τῶν νέων εἰς τὸ στάδιον τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἠθοποιήσεως. Οὕτως οἱ νέοι χειραγωγούμενοι δὲν δύνανται νὰ ψεύσωσι τὰς προσδοκίας τῶν φιλοστόργων αὐτῶν γονέων, μηδὲ ἐπανελθόντες εἰς τὰς πατρῴας ἑστίας νὰ προξενήσωσιν εἰς αὐτοὺς μεταμέλειαν· δι' ἃς ὑπέστησαν πολυειδεῖς θυσίας.

Συγχαίροντες λοιπὸν τῷ Κ. Πετρῇ ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει τῆς παρ' αὐτῷ ἐμπεπιστευμένης νεολαίας καὶ ἐπὶ τῇ ἀκριβεῖ ἐκπληρώσει τῶν ὑποσχέσεών του, οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν, ὅτι αἰσίας γενομένης τῆς ἀρχῆς αἴσιον ἔσεται καὶ τὸ τέλος. Τὸ οἰκοτροφεῖον τοῦ Κ. Πετρῆ καθόλου μὲν ἐπωφελὲς εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, πρὸ πάντων ὅμως εἰς τοὺς ἐξωθεν τῆς Ἑλλάδος ἐρχομένους νέους, κάλλιστα συνίσταται καὶ βεβαίας πάντοτε θέλει παρέχει τὰς ἐγγυήσεις περί τε τῆς ἠθικῆς καὶ νοητικῆς μορφώσεως τῶν παρ' αὐτῷ σπουδαζόντων νέων διὰ τὰ δύο μεγάλα πλεονεκτήματα, ἤτοι τὴν δημοσίαν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐντὸς τοῦ οἰκοτροφείου συνεχῆ καὶ ἀδιάλειπτον προπαίδευσιν τῶν οἰκοτρόφων του.

Ἀγαθὰς εἰδήσεις ἐλάβομεν παρὰ πολλῶν καὶ περὶ τοῦ ἐπίσης; ἐν Σύρῳ ἐμπορικοῦ ἐκπαιδευτηρίου τοῦ ὑπὸ τοῦ Κ. Ἀντωνιάδου διευθυνομένου. Ὁ Κ. Ἀντωνιάδης καταβάλλει ζῆλον πολὺν εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν νέων, ἀγωνιζόμενος ἀδιακόπως ν' ἀναδείξῃ τὸ σχολεῖον αὐτοῦ καταλληλότερον πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν συνεστήθη. Ὁ ἔμπορος ἔχει ἀνάγκην διαφόρων γλωσσῶν. Τοιαῦται λοιπὸν διδάσκονται πρὸς τοῖς ἄλλοις εὐστόχως εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον, καὶ μάλιστα ἡ Γαλλικὴν δι' ἣν μετεπέμψατο ἐπίτηδες διδάσκαλον ἐξ Ἑλβετίας. Οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῷ μαθηταὶ καὶ διδασκαλίας καὶ περιποιήσεως τυγχάνουσιν ἀξίας λόγου.

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐμπορικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον θεωροῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ περὶ τοῦ νεωστὶ συστηθέντος ἐν Γαλατσίῳ τῆς Δακίας ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὁμογενῶν. Οἱ Ἕλληνες, ἀπερχόμενοι εἰς τὰ ξένα χάριν ἐμπορίας, ἐγκαταβιοῦσιν ἐκεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, διότι ἡ ἐμπορία πατρίδα ἔχει τὸ μέρος ὅπου πορίζεται πλείονα κέρδη, καὶ ἀναπρέπουσι τέκνα ἐξ Ἑλλήνων μὲν καταγόμενα, ἄγευστα ὅμως μένοντα διὰ τὴν ἔλλειψιν σχολείων τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, ἥτις μόνη καθιστᾷ καὶ τὴν καρδίαν Ἑλληνικήν, καὶ ἀσβέστον τρέφει ἐν αὐτῇ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην.

Τοῦτο αἰσθανθέντες οἱ ἐν Γαλατσίῳ συνέστησαν ἀδεῖα τῆς ἐγχωρίου ἐξουσίας ἐμπορικὸν ἐκπαιδευτήριον, τὸ ὁποῖον θέλουσι προικίσει καὶ διὰ πλουσίας βιβλιοθήκης καὶ ἄλλων ἀναγκαίων. Ὁ πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν κανονισμὸς καὶ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀγγελία καταδεικνύουσι τὰς προαιρέσεις τῶν ὁμογενῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἰδίᾳ συνετέλεσεν εἰς τὴν σύστασιν ταύτην ὁ ἐκεῖ Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος Κ. Γκιόνης, γόνος ἀγαθὸς καὶ φιλόπατρις τῆς Ὕδρας, καὶ ὁ Κ. Κ. Ζαμάνης, νέος μουσοτραφής, χρηστὸς συμπολίτης καὶ ἔνθερμος τῶν καλῶν ζηλωτής. Μετὰ χαρᾶς ἄρα καὶ ἀγαλλιάσεως προσαγορεύομεν τὸ παρὰ τὸν Ἴστρον ἐκπαιδευτήριον τοῦτο, καὶ εὐχόμεθα νὰ μιμηθῶσι τοὺς ἐν Γαλατσίῳ καὶ οἱ ἐν Ἰβραΐλᾳ καὶ Ἰασίῳ καὶ Βουκουρεστίῳ ὁμογενεῖς! Ὁ Ἕλλην ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεται· ἢ ὁποιανδήποτε γῆν καὶ ἂν ἐκλέξῃ εἰς κατοικίαν δὲν πρέπει νὰ λησμονῇ, ὅτι τὸ εὐγενέστερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν προσόντων αὐτοῦ εἶναι ἡ καταγωγή του, καὶ ὅτι τότε μόνον τιμᾷ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδα ὅταν τὴν ἀπόκτησιν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, καθωραΐζῃ καὶ διὰ τῆς προσαποκτήσεως Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ αἰσθημάτων Ἑλληνικῶν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἱστορικαὶ πραγματεῖαι ὑπὸ Κ. Παπαρρηγοπούλου. Μέρος Α'. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Λαζάρου Α. Βλαρᾶ. Εἰς 8ον ἐκ σελ. 380.

Ἐπειδὴ ὁ συγγραφεὺς τοῦ πονήματος τούτου εἶναι εἷς τῶν κυριωτέρων συντακτῶν τῆς *Πανδώρας*, ἀρκούμεθα εἰς μόνην τὴν ἀγγελίαν τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου καὶ τὴν σημείωσιν τῶν ἐμπεριεχομένων. Ἀλλ' ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ δοξασίαι τοῦ συγγραφέως, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι αἱ πραγματεῖαι αὐτοῦ ὠφέλειαν πολλὴν θέλουσι παρέξει καὶ πρὸς τὸν φιλαναγνώστην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι τὸν διερευνῶντα ἐπιστημονικώτερον τὰ περὶ τῆς ἡμετέρας Ἱστορίας.

Ἐν τῷ νῦν δημοσιευθέντι πρώτῳ Μέρει περιέχονται αἱ ἀκόλουθοι πραγματεῖαι·

Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν ὅλην Ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς διαμορφώσεως τῶν φυλῶν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη.

Κορίνθου ἅλωσις ὑπὸ τοῦ Μομμίου.

Ῥωμαίων πολίτευμα πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Ἑλαυϊκαὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς χώραις ἐποικήσεις.

Δ. Ἀνακεφαλαίωσις τῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ῥηθέντων.

Β'. Περὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐγένετο ἡ πρώτη τῶν Σλαυϊκῶν φυλῶν ἐποίκησις εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ δὲ μετ' ὀλίγον ἐκδοθησόμενον δεύτερον Μέρος θέλει περιλάβει τὰς ἀκολούθους πραγματείας· Οἱ τελευταῖοι εἰκονομάχοι.

Ἑξήκοντα ἔτη τῆς κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἡ πρώτη σταυροφορία, μετὰ εἰσαγωγὴς εἰς τὴν ὅλην τῶν σταυροφοριῶν ἱστορίαν.

Μιχαὴλ ὁ Χωνιάτης, ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν (ἐν τῇ 12 καὶ 13 ἑκατονταετηρίδι).

Καὶ προσέτι ἄλλας τινὰς πραγματείας καὶ βιογραφίας, ἀναγομένας ἀπάσας εἰς τὴν Μέσην ἱστορίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἰδοὺ δὲ πῶς ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ προλόγῳ αὐτοῦ ἀναγγέλλει τὴν ἔκδοσιν τῆς συλλογῆς ταύτης.

«Ἐπιχειρήσας νὰ συνάψω εἰς ἓν καὶ νὰ δημοσιεύσω τὸ δεύτερον τὰς διαφόρους ἱστορικὰς πραγματείας, ὅσας ἀπὸ πεντεκαίδεκα ἐνιαυτῶν ἐξέδωκα εἴτε εἰς ἴδια φυλλάδια, εἴτε ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασιν, ἀρκεῖ, νομίζω, νὰ ὑποδείξω τὰς ὑποθέσεις τῶν πραγματειῶν τούτων, ἵνα ἐξηγηθῇ τίνος ἕνεκα δὲν ἐθεώρησα ἀνωφελῆ τὴν ἐκ νέου αὐτῶν δημοσίευσιν. Ὀλίγαι τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀνάγονται εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, καταλαμβάνουσαι μικρὸν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τοῦ νῦν ἐκδιδομένου πρώτου μέρους· τὸ δὲ λοιπὸν τούτου ἥμισυ καὶ ἅπαν τὸ δεύτερον μέρος, περιλαμβάνει πραγματείας ἀναφερομένας εἰς τὴν μέσην ἡμῶν ἱστορίαν. Τοσοῦτον δὲ ὀλίγα εἶναι τὰ περὶ τῶν χρόνων ἐκείνων τῆς ἱστορίας ἡμῶν γραφέντα εἰς τὴν γλῶσσάν μας, ὥστε, οἱαδήποτε καὶ ἂν θεωρηθῇ ἡ ἀξία τῶν προκειμένων πραγματειῶν, ἡ ἀνάγνωσις αὐτῶν δὲν δύναται νὰ λογισθῇ ὡς ὅλως δι' ὅλου ἄχρηστος. Ἡ σύνταξις γενικῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀξίας τοῦ ὀνόματος τούτου, θέλει διὰ πολλοὺς λόγους βραδύνει ἔτι παρ' ἡμῖν, μάλιστα ὡς πρὸς τὸ μέρος αὐτῆς τὸ ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας· ὅθεν εἰδικαὶ περὶ τῶν χρόνων τούτων πραγματεῖαι διττῶς πως δύνανται, νομίζω, νὰ θεωρηθῶσι χρήσιμοι· τὸ μὲν ὡς διευκρινοῦσαι ἐν ἐλλείψει τοῦ ὅλου μέρη τινὰ τῆς ἀγνωστοτέρας ἐκείνης ἐποχῆς τῆς ἱστορίας ἡμῶν, τὸ δὲ ὡς δυνάμεναι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον νὰ ὑποβοηθήσωσι τὸ ἔργον τοῦ μέλλοντος νὰ ἐπιχειρήσῃ, ἢ μᾶλλον τῶν μελλόντων νὰ ἐπιχειρήσωσι τὴν τῆς ὅλης ἱστορίας σύνταξιν.

»Αἱ ἀνὰ χεῖρας πραγματεῖαι ἐκδίδονται ἤδη ἀπαραλλάκτως σχεδὸν ὅπως καὶ τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν· εὐκρίθμους τινὰς περὶ τὸ λεκτικὸν ἐπεχείρησα διορθώσεις καὶ ἔτι ὀλιγωτέρας περὶ τὸ πραγματικόν· ὄχι διότι δὲν ἐνόμισα κατ' ἀμφότερα αὐτὰς δεκτὰς πολὺ πλειοτέρων βελτιώσεων, ἀλλὰ διότι αἱ πολλαὶ καὶ ποικίλαι ἄλλαι ἐργασίαι μου δὲν μὲ ἐπέτρεψαν τὴν ἐπιμελεστέραν αὐτῶν ἀναθεώρησιν. Κυρίως ἄρα εἰπεῖν δὲν πρόκειται περὶ δευτέρας αὐτῶν ἐκδόσεως ἀλλὰ περὶ μετατυπώσεως· συνάψας δὲ αὐτὰς σήμερον εἰς ἓν, οὐδόλως ἀξιῶ ὅτι διὰ νέας ἐπεξεργασίας ἔλαβον νέα εἰς τὴν εὐμένειαν τοῦ κοινοῦ δικαιώματα, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποβλέπω εἰς τὴν εὐμένη δέξιωσιν ἧς ἔτυχον αὗται ὅτε κατὰ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν.»

ΒΙΒΛΙΑΚΑ.

—ooo—

Ἀξιότιμε φίλε!

Ἐκπληρῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου πέμπων ὑμῖν ἀκριβῆ κατάλογον, ἐν ᾧ περιγράφονται οἱ τίτλοι, τὸ σχῆμα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν σελίδων οὐκ ὀλίγων βιβλίων, μὴ ἀναφερομένων ἐν τῷ Καταλόγῳ τοῦ Κ. Παππαδοπούλου Βρετοῦ, τὰ πολλὰ τῶν ὑπολίων, εἴτε διὰ τὴν ἔκδοσιν, εἴτε διὰ τὸ περιεχόμενον, εἶναι σπανιώτατα καὶ πάντη ἀγνωστα τοῖς πλείστοις τῶν λογίων. Ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τῶν βιβλίων τούτων, ἅτινα μόνος ἐγὼ ἐν ὀλίγῳ χρόνου διαστήματι ἠδυνήθην νὰ συλλέξω, δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ὁπόσα ἄλλα ἤθελον γενεῖ γνωστά, ἂν καὶ ἄλλοι εἰς τὸ τοιοῦτον ἐθνωφελὲς ἔργον ἀσχολούμενοι, ἤθελον προθυμοποιηθῇ νὰ κοινοποιήσωσι διὰ τῆς Π α ν δ ώ ρ α ς τὰς ἐπιγραφὰς ὅσων ἐντυγχάνουσι βιβλίων, μὴ ἐμπεριλαμβανομένων ἐν τῷ εἰρημένῳ καταλόγῳ.

Εἰς τὴν σημείωσίν μου ἐτηρήθη ἀπαράλλακτος τῶν πρωτοτύπων ἡ γραφή.

Ἐν Κερκύρᾳ, 3 Αὐγούστου 1858.

Π. ΔΑΜΠΡΟΥ.

Αἱ τρεῖς Λειτουργίαι τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου καὶ τῶν Προηγιασμένων. — Εἰς 8ον. Σύγκειται ἐξ 28 φύλλων, ἄνευ τῆς δι' ἀριθμῶν σελιδώσεως.

Σημ. Ἐν τῷ ἀντιτύπῳ ὅπερ ἔτυχε νὰ ἴδω λείπει τὸ πρῶτον φύλλον, εἰς ὃ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ σεσημειωμένη ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου, ὁ τόπος ὅπου ἐτυπώθη, τὸ ἔτος καὶ ὁ τυπογράφος· ἀλλ' ὅλα ταῦτα γίνονται γνωστὰ ἐκ τῆς ἐν τῷ κρασπέδῳ τῆς τελευταίας σελίδος ἐπιγραφῆς, ἔχούσης οὕτω· «Τέλος τῶν γ' λειτουργειῶν τοῦ Θείου Χρυ» σοστόμου, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τῶν Προη» γιασμένων, διορθωθεισῶν παρὰ Θεοφάνους Ἱερο» μονάχου Κυπρίου Λογαρᾶ. Ἐνετίησι, παρὰ Χρι» στοφόρῳ τῷ Τζανέτῳ. αφοέ.

2. Βιβλίον τοῦ Μαΐος μηνός, περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Ἐνετίησιν. Παρὰ Πέτρου υἱοῦ τοῦ ποταὶ Χριστοφόρου τοῦ Τζανέτου. αφπή. — Εἰς φύλλον· συνίσταται δὲ ἐκ φύλλων 60 ἄνευ τῆς δι' ἀριθμῶν σημειώσεως.

3. Βιβλίον τοῦ Ἰούνιος μηνός, περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Ἐνετίησιν. Παρὰ Πέτρου υἱοῦ τοῦ ποταὶ Χριστοφόρου τοῦ Τζανέτου. αφυιά. — Ἔχει φύλλα 64.

4. Βιβλίον τοῦ Ἰούλιος μηνός, περιέχον τὴν πρέπουσαν αὐτῷ ἅπασαν ἀκολουθίαν. Ἐνετίησιν. Παρὰ Πέτρου υἱοῦ τοῦ ποταὶ Χριστοφόρου τοῦ Τζανέτου. αφυιά. — Φύλλα 76.

5. Βιβλίον τοῦ Αὔγουστος μηνός κτλ. αφυιά. — Φύλλα 88.

6. Μὴν Σεπτέμβριος οὕτωσί. Τὸ παρὸν βιβλίον τετύποται Ἐνετίησιν παρὰ τῶν κληρονόμων Χριστοφόρου τοῦ Τζανέτου, ἀναλώμασι μὲν τοῖς αὐτοῦ, ἐπιμελείᾳ δὲ καὶ ἐπιδιορθώσει Γεωργίου Ἱερέως Βλαστοῦ Κρητός, τοῦ ἐπονομαζομένου Πουνιαλέτου. Ἔτει ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αφυιβ'. — Φύλλα 102.

7. Μὴν Ὀκτόβριος οὕτωσί. Τὸ παρὸν βιβλίον τετύποται κτλ. αφυιβ'. — Φύλλα 102.

8. Μὴν Νοέμβριος οὕτωσί. Τὸ παρὸν βιβλίον τετύποται κτλ. αφυιγ'. — Φύλλα 127.

Ἐν τῷ κρασπέδῳ δὲ τῆς τελευταίας σελίδος ὅλων τῶν ἀνωτέρω Μηναίων ἀναγινώσκεται ἡ ἑπομένη ἐπιγραφή·

«Τὸ παρὸν βιβλίον τετύποται Ἐνετίησιν παρὰ » τῶν κληρονόμων Χριστοφόρου τοῦ Τζανέτου, ἀνα» λώμασι μὲν τοῖς αὐτοῦ, ἐπιμελείᾳ δὲ καὶ ἐπι» διορθώσει Γεωργίου Ἱερέως Βλαστοῦ Κρητός, » τοῦ ἐπονομαζομένου Πουνιαλέτου. Ἔτει ἀπὸ τῆς » ἐνσάρκου οἰκονομίας . . .» Τὸ ἔτος δηλ. ὅπερ εἶναι σεσημειωμένον καὶ ἐκ τῶν προμετωπίδ.

9. Μὴν Ἰανουάριος οὕτωσί. Τὸ παρὸν βιβλίον τετύπωται κτλ. ὡς τὰ ὑπ' ἀριθ. 6, 7 καὶ 8. αφυιέ. Εἰς δὲ τὸ τέλος· Ἐνετίησιν παρὰ Πέτρου υἱοῦ τοῦ ποτὲ Χριστοφόρου τοῦ Τζανέτου αφυιζ'. — Φύλ. 138.

10. Μὴν Φευρουάριος οὕτωσί. Τὸ παρὸν βιβλίον τετύποται κτλ. ὡς τὰ τέσσαρα προηγούμενα, αφυιζ'. — Ἐν τῷ τέλει δέ· «Τὸ παρὸν βιβλίον τετύποτε Ἐνετίησιν παρὰ Πέτρου υἱοῦ τοῦ ποτὲ Χριστοφόρου τοῦ Τζανέτου, ἀναλώμασι μὲν τοῖς ἑαυτοῦ, ἐπιμελείᾳ δὲ καὶ ἐπιδιορθώσει Γεωργίου Ἱερέως Βλαστοῦ Κρητός, τοῦ ἐπονομαζομένου Πουνιαλέτου. — Φύλλα 77.

11. Μὴν Σεπτέβριος οὕτωσί. Τετύπωται παρὰ Φραγκίσκῳ τῶν Ἰουλιανῶν, ἀναλώμασι καὶ διορθώσει κυροῦ Ἐμμανουὴλ τοῦ Γλυνζουνίου. Ἔτι ἀπὸ τῆς ἐνσάρκου Οἰκονομίας τοῦ Κῦ καὶ Θῦ καὶ Σ^ος ἡμῶν Ἰῦ Χῦ, αφυιέ. — Εἰς τὸ κράσπεδον δὲ τῆς τελευταίας σελίδος· «Ἐτυπώθη ἐν Βενετίαις παρὰ Φραγκίσκῳ τῶν Ἰουλιανῶν, αφυιέ. — Περιέχει φύλλα 108, οὐδεμίαν φέροντα σελιδωσιν.

Εἰς τὴν ὄπισθεν τῆς προμετωπίδος σελίδα ὑπάρχει ἐπιστολὴ τοῦ περιφανοῦς Ἀντωνίου Ἐπάρχου τοῦ Κερκυραίου φέρουσα τὴν ἑρεξῆς ἐπιγραφήν· «Τῷ Πανάγιωτάτῳ Ἀρχιερεῖ κυρίῳ Διονυσίῳ Πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, τῷ κηδεμόνι καὶ ἀντιλήπτορι τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, Ἀντώνιος ὁ Ἔπαρχος ἐν Κυρίῳ χαίρειν.»

12. Τριώδιον Ὀκτόηχος, ἐν ᾧ εἰσὶ γεγραμμένοι κανόνες κδ', οἱ μὲν ὀκτὼ πρὸς τὴν Παναγίαν Τριάδα, Πατέρα, Υἱὸν καὶ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· ὧν οἱ μὲν εἰσὶ ποίημα Ἀγαπίου Μοναχοῦ, οἱ δὲ ἑτέρων παλαιῶν Διδασκάλων, καὶ ὑπ' αὐτοῦ διορθωθέντες καὶ τυπωθέντες οἰκείοις αὐτοῦ ἀναλώμασιν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν. Ἐνετίησιν, αχνς'. Παρὰ Ἀνδρέᾳ τῷ Ἰουλλιανῷ. Πουλιέται κοντὰ εἰς τὸν Πόντε τοῦ ἁγίου Φαντίνου. — Εἰς 8ον. Σύγκειται ἐκ φύλλων 59 οὐδεμίαν φερόντων σελιδωσιν.

13. Ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Ἰωσὴφ τοῦ Ὑμνογράφου, ψαλλομένη τῇ γ' τοῦ Ἀπριλλίου μηνός· ἐκτυπωθεῖσα διὰ δαπάνης καὶ ἀναλωμάτων Κωνσταντίνου Τζάνε τοῦ Ῥηθυμναίου, τοῦ ἐπιλεγομένου Μπουνιαλῆ, τοῦ Εἰκονογράφου. Ἐνετίησιν, αχξέ. Παρὰ Ἀνδρέᾳ τῷ Ἰουλιανῷ. — Εἰς 8ον. Σελ. κ'.

Σημ. Ὁ συγγραφεὺς Ἐμμανουὴλ Τζάνες ἀφιεροῖ τὴν ἀκολουθίαν ταύτην τῷ Μητροπολίτῃ Φιλαδελφείας Μελετίῳ Χορτακίῳ, πρὸς ὃν ἀφιέρωσε καὶ τὴν κατὰ τὸ 1671 τυπωθεῖσαν αὐτοῦ ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου Γοδδελαά.

14. Ἀκολουθία τῆς ἁγίας καὶ θεοστέπτου Βασιλίσσης Θεοδώρας, τῆς ποιησάσης τὴν Ὀρθοδοξίαν, ψαλλομένη τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ Φευρουαρίου μηνός. Συντεθεῖσα παρὰ Ἐμμανουὴλ Ἱερέως τοῦ Τζάνε, λεγομένου Μπουνιαλῆ, τοῦ εἰκονογράφου, ἐφημερίου ἐν τῷ Ναῷ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τῶν Ῥωμαίων τοῦ ἐν κλειναῖς Βενετίαις, καὶ τυπωθεῖσα διὰ δαπάνης καὶ ἀναλωμάτων ἑνὸς θεοσεβεστάτου χριστιανοῦ. Ἐνετίησιν, Παρὰ Ἀνδρέᾳ τῷ Ἰουλιανῷ ἀχοά. — Εἰς 8ον. σελ. ιδ'.

Σημ. Ἀφιεροῦται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως «Τοῖς περιβλεπτοτάτοις καὶ ἐντιμοτάτοις ἄρχουσι καὶ συνδίκοις τῆς θεοφρουρήτου Κερκύρας.»

15. Αἱ θεῖαι καὶ ἱεραὶ Ἀκολουθίαι Σπυρίδωνος τοῦ θαυματουργοῦ, Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου τῶν ἀποστόλων μετὰ Κερκύρας τῆς βασιλίδος καὶ παρθενομήτορος, Ἀρσενίου τε Κερκύρας Μητροπολίτου, ἁγίων πολιούχων καὶ προστατῶν πόλεως καὶ νήσου Κερκύρας. Ἀξίως ἀφιερωθεῖσαι τῷ ἐξοχωτάτῳ καὶ σοφωτάτῳ κυρίῳ κυρίῳ Ἀμβροσίῳ τῷ Γραδενίγῳ, παναιδεσιμωτάτῳ ἤδη Κυδωνίας Πρωτοπαπᾷ, νῦν δὲ πανοσιωτάτῳ Καθηγουμένῳ τῆς περιφήμου νήσου Κερκύρας, μελλιῤῥύτῳ Ἱερακήρυκι, ἀνδρὶ κατ' ἀμφοτέρας τὰς διαλέκτους πολυμαθεστάτῳ καὶ τῆς γαληνοτάτης τῶν Ἐνετῶν Ἀριστοκρατείας ὑπερτίμῳ Βιβλιοφύλακι. Ἐνετίησιν, αχοδ'. Παρὰ Ἀνδρέᾳ τῷ Ἰουλιανῷ.

Ἑκάστη ἀκολουθία φέρει ἰδιαιτέραν σελιδωσιν. Καὶ ἡ μὲν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος συνίσταται ἐκ σελίδων λβ', ἡ τῶν ἁγίων Ἰάσωνος καὶ Σωσιπάτρου ἐκ σελίδων ιδ', καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου ἐκ σελ. κ'. Εἰς τὸ τέλος δὲ ὑπάρχει· «Ὑπόμνημα τοῦ ὑπερφυοῦς θαύματος γεγονότος διὰ τῆς ἁγίας καὶ σεβασμίας εἰκόνος τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου τῆς Κασσιωπίας ἐπὶ τῷ ἐξωρυθέντι ἀδίκως τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ παραδόξως ὀμματωθέντι,» συγκείμενον ἐξ ζ' σελίδων.

Συγγραφεῖς τῶν ἀνωτέρω ἀκολουθιῶν εἶναι ὁ Κερκυραῖος, Νικόλαος Βούλγαρις· ἡ πρὸς τὸν Τρα-

δενῖγον ὅμως ἀφιερωτικὴ ἐπιστολὴ εἶναι γεγραμμένη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ συγγραφέως Χριστοδούλου τοῦ Βουλγάρεως, Ἀρχιμανδρίτου μὲν τότε, βραδύτερον δὲ χρηματίσαντος Πρωτοπαπᾶ Κερκύρας.

Ἐκρινα καλὸν νὰ ἐκθέσω ὁλόκληρον τὴν ἐπιγραφὴν τῶν σπανίων τούτων ἀκολουθιῶν, διότι ὁ Κ. Παπαδόπουλος (ἀριθ. 106) ἀναφέρει αὐτὴν ἀτελῆ καὶ συντετριμμένην.

(*Ἕπεται συνέχεια.*)

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—ooo—

ΤΑΜΒΑΚΟΘΗΚΗ ΑΓΓΛΟΥ. Ὁ Λόρδος Σ. * * γνωστότατος διὰ τὸ ἰδιότροπον τοῦ χαρακτῆρός του, ὑπῆγεν ἐσχάτως εἰς ἓν τῶν μεγαλητέρων ἐργοστασίων ἔνθα κατασκευάζονται κυρίως ἀντικείμενα πολυτελείας.

— Ἐπιθυμῶ, εἶπεν εἰς τὸν ἀρχιεργάτην, νὰ μὲ κατασκευάσετε μίαν ταμβακοθήκην, ἥτις νὰ ἔχῃ ἐπὶ τοῦ σκεπάσματος τὴν πρόσοψιν τῆς οἰκίας μου.

— Εὐκολώτατον, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιεργάτης, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὲ δώσετε τὸ σχέδιον τῆς οἰκίας.

— Βεβαίως, ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ἐπιθυμῶ νὰ φαίνεται εἰς τὴν εἴσοδον καὶ εἶδος φωλεᾶς ἐν ᾗ νὰ ὑπάρχῃ σκύλος.

— Καὶ αὐτὸ εὐκόλως γίνεται, ἀπήντησεν ὁ ἀρχιεργάτης.

— Ἐπιθυμῶ πρὸς τούτοις, ἐξηκολούθησεν ὁ Λόρδος, ὥστε, διά τινος μηχανισμοῦ, εὐθὺς ὅτε θεωρεῖ τις τὸν σκύλον ἀσκαρδαμυκτί, οὗτος νὰ ἐμβαίνῃ ἀμέσως εἰς τὴν φωλεάν του, καὶ νὰ ἐξέρχεται ὅταν μόνον παύῃ νὰ τὸν παρατηρῇ.

Ὁ ἐργάτης προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ Ἄγγλου ἐταστικὸν τὸ ὄμμα, ὡς διὰ νὰ βεβαιωθῇ ἐὰν ἦτον εἰς τὰς φρένας του. Ἀλλ' ἰδὼν ὅτι ὡμίλει σπουδάζων ἐννόησεν ἀμέσως, καθὸ νοήμων, ὅτι ἠδύνατο νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τῆς περιστάσεως, διὸ καὶ ἀπήντησεν·

— Ἡ παραγγελία σας, κύριε, εἶναι δυσκολωτάτη· μία τοιαύτη ταμβακοθήκη εἶναι δαπανηρωτάτη, διότι θέλει τιμηθῇ χιλίας κορώνας (7. χιλ.δρ.)

— Πολὺ καλά, εἶπεν ὁ Ἄγγλος, θέλω σᾶς πληρώσει τὰς χιλίας κορώνας.

— Λοιπόν, Κύριέ μου, ἐντὸς ἑνὸς μηνὸς θέλει εἶναι ἑτοίμη, καὶ θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς τὴν φέρω ὁ ἴδιος.

Μετὰ ἕνα μῆνα ὁ ἀρχιεργάτης ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν Λόρδον Σ * *

— Ἰδοὺ ἡ ταμβακοθήκη, κύριε.

Ὁ δὲ Λόρδος λαβὼν εἰς χεῖρας καὶ ἐξετάσας αὐτήν·—Βλέπω, εἶπε, τὴν οἰκίαν μου μεθ' ὅλων τῶν παραρτημάτων, καθὼς καὶ τὴν φωλεὰν τοῦ σκύλου πλησίον τῆς πύλης, ἀλλὰ δὲν βλέπω καὶ τὸν σκύλον.

— Δὲν παρηγγείλατε, Μιλόρδε, ἀπεκρίθη ὁ ἐργάτης νὰ χάνεται ὁ σκύλος ὅταν τὸν βλέπῃ ἄλλος;

— Μάλιστα.

— Καὶ νὰ ἐπανέρχεται ὅταν δὲν τὸν βλέπῃ πλέον;

— Βεβαίως, τὸ εἶπα.

— Λοιπόν, ἐπανέλαβεν ὁ ἐργάτης, ἐπειδὴ ταύτην τὴν στιγμὴν τὸν βλέπετε, ὑπῆγε καὶ ἐκρύβη εἰς τὴν φωλεάν του. Βάλετε τὴν ταμβακοθήκην εἰς τὸ θυλάκιόν σας, καὶ ἀμέσως θὰ ἐξέλθῃ.

Ὁ Λόρδος σκεφθεὶς ὀλίγον εἶπε· — Πολὺ καλά. Καὶ θέσας τὴν ταμβακοθήκην εἰς τὸ θυλάκιόν του, ἐπλήρωσεν εἰς τὸν ἔξυπνον ἐργάτην τὰς χιλίας κορώνας.

ΠΟΛΥΦΟΡΕΙΑ ΛΟΝΔΙΝΟΥ. Ἐν Λονδίνῳ ὑπάρχουσι σήμερον ὑπὲρ τὰ 800 πολυφορεῖα (omnibus) διατρέχοντα τὴν πόλιν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις· ἐξ αὐτῶν 595 ἀνήκουσιν εἰς γκλικήν τινα ἑταιρίαν. Τὰ 595 ταῦτα πολυφορεῖα διέτρεξαν ἐντὸς μιᾶς ἑβδομάδος τοῦ Ὀκτωβρίου 222,770 μίλια, καὶ μετέφεραν ὄχι ὀλιγωτέρους τῶν 92,000 ἐπιβατῶν. Ὑπολογίζοντες ὅτι τὸ ἐπίλοιπον τεταρτημόριον τῶν πολυφορείων τοῦ Λονδίνου μετεκόμισεν ἐπιβάτας κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, εὑρίσκομεν ὅτι μετέφεραν ἐν ὅλοις 1, 115,000 ἐπιβατῶν. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λονδίνου, κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπαρίθμησιν ἦτο 2, 362, 000 ὥστε σχεδὸν τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ταξειδεύει μὲ πολυφορεῖον ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. Τὰ πολυφορεῖα ταῦτα σύρονται ὑπὸ 6, 225 ἵππων· ἕκαστος δὲ ἵππος τρέχει σχεδὸν 12 μίλια τὴν ἡμέραν. Ἡ ἡμερησία δαπάνη ἑκάστου ἵππου εἶναι δρ. 2, 90, ἄρα ἡ τῶν 10 ἵππων οἵτινες ἀπαιτοῦνται δι' ἕκαστον πολυφορεῖον, εἶναι δρ. 29, 65 καθ' ἑκάστην. Αἱ ἄλλαι δαπάναι, οἷον ἱππωστασίων, τροφῆς, πετάλων κτλ. ἀναβιβάζουσι τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς δρ, 36, 65 καθ' ἑβδομάδα.

Οἱ ἁμαξηλάται, ἱππηλάται καὶ ἄλλοι ὑπηρέται τῆς ἑταιρίας ταύτης εἶναι 2, 300, πληρωνόμενοι ἀπὸ δρ. 4, 20 μέχρι 8 τὴν ἡμέραν. Τὰ 595 πολυφορεῖα τρέχουσιν ἑξήκοντα ἐξ διαφόρους διευθύνσεις, τὰ δὲ ἑβδομαδιαῖα ἔσοδα ὅλων ἀναβαίνουσιν εἰς δρ. 324, 875, εἰ καὶ τὸ ποσὸν τοῦτο ἐλαττοῦται κατὰ 10—15, 000, δρ. καθ' ἑκάστην ὅταν ἦναι πολλὴ ὑγρασία. Τὰ εἰσοδήματα τῆς Κυβερνήσεως ἐκ τῶν παντοφορείων τούτων δὲν εἶναι εὐκαταφρόνητα, διότι δι' ἀδείας καὶ φόρους ἔλαβε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος περὶ τὸ 1,000,000 δρ. πληρωθεισῶν εἰς δίδδια εἰς τοὺς διαφόρους ὁδοὺς τὰς ὁποίας τὰ παντοφορεῖα ταῦτα διατρέχουσι.

—ooo—